

Riksdagens protokoll

2011/12:128

Tisdagen den 12 juni

Kl. 13.00 – 16.01

18.00 – 19.13

Protokoll
2011/12:128

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 5 juni.

2 § Avsägelser

Förste vice talmannen meddelade
att *Lena Reyier-Ingman* (C) avsagt sig uppdraget som ersättare för
riksdagsledamot och
att *Sven-Olof Sällström* (SD) avsagt sig uppdraget som ledamot i val-
beredningen.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

3 § Anmälan om kompletteringsval till valberedningen

Förste vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas riksdags-
grupp på grund av uppkomna vakanser anmält Carina Herrstedt som
ledamot i valberedningen och Jonas Åkerlund som suppleant i valbered-
ningen.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i valberedningen

Carina Herrstedt (SD)

suppleant i valberedningen

Jonas Åkerlund (SD)

4 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds- sammanträden

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens
sammanträden onsdagen den 23 maj och fredagen den 25 maj inkommit.

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:385

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:385 Israels bosättningar

av Peter Rådberg (MP)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 28 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 8 juni 2012

Utrikesdepartementet

Carl Bildt (M)

Enligt uppdrag

Harald Sandberg

Tf. expeditionschef

Interpellation 2011/12:400

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:400 Grunder för fördelning av resurser till högskolor och universitet

av Berit Högman (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 28 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang.

Stockholm den 7 juni 2012

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2011/12:401

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:401 Svenskt bistånd till den palestinska myndigheten

av Peter Hultqvist (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 15 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang och resa.

Stockholm den 8 juni 2012

Utrikesdepartementet

Gunilla Carlsson (M)

Enligt uppdrag

Harald Sandberg

Tf. expeditionschef

Föredrogs och hänvisades
Framställningar
2011/12:RB3 och RB4 till finansutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU21
Näringsutskottets betänkanden 2011/12: NU25, NU12, NU21 och NU23
Försvarsutskottets betänkande 2011/12: FöU8
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12: AU11

8 § Svar på interpellationerna 2011/12:372, 374 och 375 om kvinno-
sjukdomen endometrios, om födande kvinnors rätt till lustgas och
om nationella riktlinjer mot svåra förlossningsskador

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Hillevi Larsson har ställt flera frågor till mig som rör förlossningsvården.

Frågorna gäller vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka kunskapen om endometrios inom sjukvården, för att se till att kvinnor med denna sjukdom får den bästa medicinen och behandlingen oberoende av var de bor samt vad jag avser att göra för att främja framväxten av fler endometrioscenrum. Frågorna gäller också om jag avser att verka för att kvinnor ges rätt till lustgas vid förlossning oavsett var de får vård, för att införa nationella riktlinjer om rätten till fullgod smärtlindring och för att förebygga sfinkterrupturer samt när jag planerar att ta tag i frågorna.

Som socialminister uppskattar jag att få ta del av intressanta och kloka förslag om hur hälso- och sjukvården kan utvecklas. Jag tycker också att det är mycket värdefullt att bli uppmärksammas på det som upplevs inte fungera så väl som det skulle kunna.

Frågorna i de tre interpellationerna rör flera av de områden som jag som socialminister och som Socialdepartementet arbetar särskilt mycket med just nu. De gäller frågor om hur staten bättre kan samordna kunskapsstyrning till hälso- och sjukvården och stödja att vården använder sig av evidensbaserade metoder. Men det handlar även om hur regeringen bäst kan verka för att bidra till en jämlik vård och stärka patientens ställning.

Hälso- och sjukvård ska ges i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Vilken behandlingsmetod som ska väljas ska bestämmas av hälso- och sjukvårdspersonalen tillsammans med patienten. Det anser jag är det bästa sättet att säkerställa att patienten får en god och säker vård. Hur landstingen väljer att organisera sin kunskapsinhämtning ligger också inom deras ansvarsområde. Vilken smärtlindringsmetod som ska ges till kvinnor i förlossningsvården måste därför beslutas av den som ger vård till kvinnan i samråd med henne. Inom flera landsting finns

numera endometrioscentrum som samlar kunskap om sjukdomen och som tar emot patienter med endometrios.

Även om det är landstingens ansvar att hämta in kunskap om vad som är vetenskap och beprövad erfarenhet har regeringen också ett ansvar för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården. Regeringen arbetar aktivt med att främja utvecklingen av det nationella kunskapsstödet. Jag vill berätta om några av regeringens initiativ på området under 2011 och 2012.

Nationella riktlinjer är viktiga som vägledning för huvudmännen i deras prioriteringar av vilka behandlingar och metoder som olika verksamheter bör satsa resurser på. Socialstyrelsen ansvarar för och beslutar om de nationella riktlinjerna, och det finns i dag nationella riktlinjer på tolv områden. Utöver detta har Socialstyrelsen fått i uppdrag av regeringen att ta fram vägledningar, rekommendationer och kunskapsöversikter för bland annat förlossnings- och nyföddhetsvård, och de planeras bli klara under 2013.

Regeringen slöt under 2011 en femårig överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om utveckling och finansiering av de nationella kvalitetsregistren. Kvalitetsregistren är viktiga verktyg för att fortlöpande utveckla och förbättra vården. Den nya satsningen kommer att medföra förbättrade möjligheter till uppföljning av vården inom flera områden, bland annat förlossningsvården.

Regeringen bedömer att hälso- och sjukvårdens tillgång till lättåtkomlig och kvalitetssäkrad kunskap behöver förbättras ytterligare. Alla vårdgivare oavsett driftsform, liksom patienter och anhöriga, bör få tillgång till kvalitetssäkrad information om olika medicinska frågeställningar. Det är nödvändigt för att alla vårdgivare ska få samma möjligheter att bedriva en kunskapsbaserad vård och för att stärka patientens ställning. Regeringen har därför nyligen uppdragit åt SBU att föreslå hur ett webbaserat nationellt hälsobibliotek ska inrättas.

Regeringen anser att det är allvarligt att vården präglas av stora olikheter och genomför därför flera insatser för att öka jämlikheten i vården. En viktig utgångspunkt för det arbetet är kunskap om vilka skillnader som finns. Där är arbetet med öppna jämförelser som öppet redovisar skillnader i vården mycket värdefullt. De fungerar som ett effektivt instrument för landsting som inte ligger så bra till i redovisningen att förbättra sig. Arbetet med öppna jämförelser fortsätter att utvecklas och utgör en viktig grund för förändringsarbetet i vården.

Slutligen vill jag nämna den utredning som har regeringens uppdrag att se över hur patientens ställning inom och inflytande över hälso- och sjukvården kan stärkas. Utredningen ska även ge förslag på hur regionala skillnader i vårdinnehåll och vårdresultat kan uppmärksammas och hanteras så att kvinnor och män i alla åldrar i hela befolkningen erbjuds en likvärdig och jämlik tillgång till vård av god kvalitet. Jag följer utredningens arbete och inväntar dess resultat med stort intresse.

Jag menar att regeringens och landstingens arbete och satsningar inom dessa områden bidrar till en mer kunskapsbaserad och jämlik vård där patienten har en starkare ställning. Vi har också redan sett en mycket positiv utveckling på området. Det kommer också att stärka förlossningsvården i alla de avseenden som Hillevi Larsson lyfter fram.

Fru talman! Jag fick sent veta att av de fyra interpellationer jag har skrivit är det i dag ett gemensamt svar på tre. Jag kan förstå att man vill diskutera förlossningsvården i ett sammanhang, även om jag tycker att det är synd eftersom det blir kortare debattid. Jag tycker att både rätten till lustgas och möjligheten att förebygga svåra förlossningsskador är viktiga frågor.

*Svar på
interpellationer*

Men det jag reagerar allra starkast på är att kvinnosjukdomen endometrios behandlas som förlossningsvård. Denna fråga har över huvud taget ingenting med förlossningsvård att göra. Detta gör också att debatten blir ännu kortare och att det blir svårt att hinna med detta viktiga ämne. Jag ska försöka i alla fall.

10–15 procent av alla kvinnor drabbas av endometrios. Det dröjer ofta många år innan man får en diagnos. Detta avfärdas ofta som kraftig mensvärk. Nyligen har det kommit en rapport som visar vad detta innebär för de kvinnor som drabbas. I genomsnitt har kvinnor med endometrios 38 sjukdagar per år. Normalbefolkningen har 9 dagar. 31 procent har frikort inom sjukvården, vilket ska jämföras med 15 procent för den övriga befolkningen. 42 procent har frikort för läkemedel, vilket ska jämföras med 18 procent för den övriga befolkningen.

Nu har det kommit ett nytt läkemedel som heter Visanne. Det ger hopp för många av de drabbade kvinnorna. Men Tandvårds- och läkemedelsverket har sagt nej till statlig subvention. Det innebär att dessa kvinnor, som redan ofta har dålig ekonomi på grund av sin sjukdom, får betala nära 5 000 kronor per år och i vissa fall mer beroende på hur mycket Visanne de behöver ta.

Jag tänkte återkomma till det här i kommande inlägg. Det är väldigt allvarligt att det riskerar att bli en klassfråga för dessa kvinnor om de inte har råd med Visanne, som skulle kunna ge hjälp.

Jag vill nu gå över till rätten till lustgas.

Gävleborgs läns landsting drog plötsligt in rätten till lustgas för födande kvinnor. Nu har de tack och lov gett tillbaka denna möjlighet eftersom det blev folkstorm. Men principfrågan kvarstår att landsting plötsligt kan dra in den här rätten för födande kvinnor. Det är därför jag har skrivit interpellationen, för jag tycker att det är viktigt att vi har rikstäckande rättigheter för alla kvinnor.

Jag har själv fött barn. Självklart är det en individuell upplevelse, men jag kan säga att hade jag inte fått lustgas vid den första förlossningen hade det inte blivit fler barn. Jag tror att många som har haft nytta av lustgas har samma inställning, så det är viktigt att slå fast att alla ska ha rätt till det.

I svaret säger ministern att personal och patienter i samråd ska besluta om smärtlindring. Problemet är om ett landsting har dragit in denna rätt – då finns ju inte denna möjlighet.

Nu vill jag gå in på svåra förlossningsskador, som är den tredje interpellationen som behandlas här.

I Sverige drabbas nära 3 000 kvinnor varje år av något som kallas sfinkterruptur, och det är den allvarligaste formen av förlossningsskador, där man har spruckit upp totalt. Många får men för livet av detta. Men det går att förebygga, vilket man har gjort framgångsrikt i Finland. I Norge har man infört nationella råd för att förebygga denna svåra skada,

och det har lett till en halvering av antalet skador. Därför tycker jag att regeringen borde ge direktiv så att vi har nationella riktlinjer för att bespara så många kvinnor som möjligt detta lidande.

Anf. 3 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka Hillevi Larsson för att hon i tre viktiga interpellationer sätter fokus på tre mycket viktiga områden av kvinnohälsa, och argumentationen för dessa insatser är vällovlig.

Jag vill också tacka socialministern för svaret. Jag ser en poäng med ansvarsfördelningen mellan regeringen, det vill säga statens ansvar, och sjukvårdshuvudmännen. Då är det vällovligt av socialministern att lyfta fram den höga aktivitets- och ambitionsnivå man har för att även söka upp kunskapsförstärkningar inom de tre problemområden som berörs här.

Socialministern nämner därför fem huvudpunkter. Det är satsningen på nationella riktlinjer, kopplat till nationella kvalitetsregister och uppdraget till Statens beredning för medicinsk utvärdering.

Sedan är det något som jag kanske tycker är ännu mer viktigt i samband med de frågeställningar som har väckts i interpellationerna, nämligen de öppna jämförelser som ger möjlighet att titta på olika sjukvårdsproducenter oavsett drift, som kan visa på skillnader och hur man när man har upptäckt skillnader kan fundera på hur man skulle kunna förbättra dem som ligger sämst till. Det berör inte minst de här tre kvinnosjukdomsområdena.

Sist men absolut inte minst är det den utredning som nu pågår som ser över hur patientens ställning inom och inflytande över sjukvården kan stärkas. Detta ligger i linje med att se hälso- och sjukvårdslagens möjlighet att inte bara vara en så kallad skyldighetslagstiftning, som det har varit under tidigare regeringars tid. Alliansregeringen funderar nu på om man ska stärka patientens rättigheter att ytterligare kunna hävda sin rätt inom vilket sjukdomsområde det än må vara, så att man får en lagstiftning på plats som kanske mer liknar socialtjänstlagen. Det är det som utredningen nu jobbar med att titta på, möjligheten att stärka patientens ställning.

En annan aspekt som är viktig, som jag skulle vilja lägga som komplement till socialministerns svar, är att alliansregeringen har aktivt jobbat för en ökad frihet för patienten att kunna röra sig mot de sjukvårdsproducenter som bejakar det mål man vill uppnå med den specifika åkomma man har. Det gäller inte bara inom Sveriges gränser utan även inom EU.

Här kan väl sägas att Hillevi Larssons parti Socialdemokraterna inte alltid har varit den bästa samtalspartnern i de diskussionerna, utan alliansregeringen är betydligt mer öppen för att den rörligheten ska stimuleras och öka, både genom att titta på patientens rätt till sjukvård och genom valmöjlighet att komma vidare till den vårdgivare som ger det bästa resultatet.

Man kan ge ytterligare perspektiv på det som Hillevi Larsson mycket lovvärt lyfter fram: Hur ska man skapa mer kompetens och resurser till de tre områden som hon specifikt nämner? Då ska vi komma ihåg att det finns många andra områden som också behöver stöd. För att dessa resurser ska komma någon till del behöver vi dels ha sunda statsfinanser, dels – som vi gjorde under förra mandatperioden och ytterligare denna man-

datperiod – ha fått bukt med en icke optimalt fungerande sjukförsäkring som leder till att man har mer resurser att investera just i sjukvård. Det är den typ av politik som jag tror ger oss möjligheter att i framtiden skapa mer kompetens.

Till detta hör naturligtvis också att vi måste stimulera sjukvården att själv välja att fokusera på dessa områden, och då behöver man öka utbildningen av sjuksköterskor, barnmorskor och inte minst läkare.

Till detta ska också läggas forskningssatsningar. Det kom en historiskt stark forskningsproposition under förra mandatperioden, och nu kommer ytterligare en sådan.

Sist men ändå inte minst vill jag säga att bistandsministern tillsammans med socialministern i ett samlat grepp har valt att satsa speciellt på mödrahälsovården i u-länderna. Jag tycker att detta är ytterligare ett bevis på hur aktiv alliansregeringen har varit för att lyfta fram de frågor som dessa interpellationer berör.

Anf. 4 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag ska avstå från att säga någonting om att Hillevi Larsson använde nästan en fjärdedel av sitt inlägg till att diskutera interpellationernas besvarande i stället för att debattera.

Jag tycker att det här är väldigt viktiga frågor. De är naturligtvis särskilt viktiga för den kvinna som befinner sig i den situationen att hon ska föda sitt barn eller har fött sitt barn. Det är också viktigt för att om möjligt minska den oro som en kvinna naturligen känner som gravid och inför det faktum att hon ska föda barn. Det gäller naturligtvis förstföderskor i allra högsta grad.

Jag ska försöka vara hyggligt strukturerad i svaret för övrigt.

När det gäller läkemedlet Visanne som har tagits upp är arbetsfördelningen den att det är en av våra myndigheter, TLV, som beslutar om vilka läkemedel som ska subventioneras av staten och därmed omfattas av högkostnadsskyddet. Det är inte min sak som socialminister att tala om vilka som borde subventioneras och inte, utan vi har en myndighet som gör det enligt vissa regler. Skulle jag säga någonting annat skulle jag göra mig skyldig till ministerstyre, och då skulle våra kolleger i KU ha synpunkter på detta.

När det gäller endometrios är det riktigt och viktigt att kunskapsbehövet öka och stärkas på många håll. Det finns i dag några centrum som är särskilt duktiga på det. De finns i Uppsala, på Karolinska universitetssjukhuset och i Huddinge, och även i Region Skåne och Göteborg i någon form. Det är naturligtvis väldigt viktigt att den kunskap som de vinner också får en spridning över hela landet. Detta är ett svårt problem och orsakar mycket problem för många personer i vårt land.

Som jag sade i mitt inledande svar har Socialstyrelsen fått ett uppdrag av regeringen att ta fram vägledningar, rekommendationer och kunskapsöversikter för förlossnings- och nyföddhetsvård. De kommer att vara klara under 2013. Jag tror att det är ett värdefullt bidrag i detta sammanhang.

Sedan vet vi att vi historiskt sett har haft ganska stora problem med att det tar ganska lång tid innan det som har fastslagits som bästa kunskandet blir verklighet på klinikerna runt om i landet. Jag tycker att det är angeläget att kunskandet så snabbt som möjligt sprids över hela landet.

När det gäller lustgasfrågan tror jag att det är på ungefär samma sätt som i TLV-diskussionen, att det är viktigt att vi har arbetsfördelningen klar för oss. Jag tror att vi skulle hamna i någonting som kanske inte är till gagn för alla patienter om socialministern skulle peka ut vilka metoder som ska användas i olika sammanhang. Det måste bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Personalens erfarenhet spelar självklart en jättestor roll. Administrationen och den politiska ledningen i landstingen måste ha tillräckliga kunskaper och ha en dialog med vetenskapen inom landstinget för att man ska kunna tillhandahålla de bästa metoderna, och personalen ska kunna föra den viktiga dialogen med den enskilda patienten.

Jag ska komma tillbaka i ett kommande svar när det gäller några av skälen till att utvecklingen i Sverige ser ut som den gör.

Anf. 5 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Anledningen till att jag tog upp hur de här interpellationerna har besvarats är att det är mitt enda sätt att föra fram detta till regeringen, eftersom kammarkansliet här i riksdagen inte kan lägga sig i hur regeringen besvarar interpellationer.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att en interpellation om endometrios, som över huvud taget inte har med förlossningsvård att göra, besvaras i en interpellationsrunda som handlar om förlossningsvård. Det är extra allvarligt med tanke på att ett av huvudproblemen när det gäller endometrios är okunskapen om denna utbredda sjukdom. Det är just det vi vill råda bot på. Då kan vi inte blanda ihop detta med förlossningsvård.

När det gäller endometrios och Visanne, den medicin som har kommit, förstår jag att ministern inte kan lägga sig i enskilda fall. Men man kan ge riktlinjer till myndigheter.

Det som är allvarligt är att det slår mot en ekonomiskt svag grupp som inte har så många andra mediciner som står till buds. Dessutom har Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket behandlat detta felaktigt. Man har nämligen jämfört Visanne med vanliga p-piller, gestagener, och sagt att detta redan finns. Men Visanne ska inte jämföras med det utan med den mer avancerade behandling som endometriospatienter med väldigt svåra besvär får. Den motsvarighet till prostatacancerbehandling som de får i dag kan bara ges under max sex månader och ger mycket svåra biverkningar. Visanne kan ges i upp till 15 månader och ger inte de här biverkningarna.

Det här är alltså ett enormt hopp för en patientgrupp som tidigare till stor del har levt i hopplöshet. Någonstans måste man ändå ta tag i det här problemet, att man inte ger patienterna den rätta medicinen.

När det gäller endometrioscentrum anser jag att detta är en riksfråga, för det behövs inte ett endometrioscentrum per landsting i Sverige. Man kan faktiskt göra en sammanslagning mellan olika landsting.

Så som det ser ut i dag är risken att ett enskilt landstings dåliga ekonomi leder till att det inte blir något centrum där det skulle behövas. Det skulle behövas i Skåne och i Göteborg, förutom de som redan finns i Stockholmsregionen. I Norrland är det arbete på gång, men det behöver göras mycket mer.

Ett konkret exempel är Emilia som dog 27 år gammal i endometrios. Hon fick beskedet i Göteborgsregionen, när hon fick vård, att hon inte fick remiss till Uppsala där det finns endometrioscentrum, för i Göteborg kunde man behandla det här. Efter nio månaders kamp avled hon. Hon hade inte fått rätt vård. Hade det funnits ett endometrioscentrum i Göteborgsregionen hade hon kanske levt i dag. Det visar hur angeläget det här är.

När det gäller lustgas vill jag jämföra detta med att opereras utan bedövning. Det är någonting som är helt otänkbart. Ibland får patienter inom tandvården frågan om de vill göra ett ingrepp utan bedövning. Jag tror att många ångrar sig efteråt. Det gör väldigt ont. Men jag tror inte ens att man ställer frågan vid en operation.

En förlossning är ofta den värsta smärta som en kvinna upplever under hela sin livstid. Att i det läget kunna neka lustgas, vilket ger så många kvinnor hjälp, är ofattbart grymt. Därför tycker jag att även det är en riksfråga. Detta ska aldrig kunna ske någonstans i Sverige.

När det gäller svåra förlossningsskador anser jag också att denna fråga måste lyftas upp på riksnivå. Hade vi gjort som man har gjort i Norge hade vi kunnat bespara drygt 1 000 kvinnor i Sverige varje år de men som sfinkterruptur, den här svåra förlossningsskadan, ger. Detta är också oerhört viktigt, tycker jag.

Anf. 6 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Låt oss konstatera att vi alla tre debattörer här tycker att det är viktiga frågor som interpellanten har lyft upp! Men om vi nu ska diskutera den här debattordningen tycker jag ändå att det exempel som nämns i endometriosinterpellationen, som är det mest överglänsande, faktiskt handlar om en obstetrisk komplikation, alltså en komplikation i samband med det vi kallar förlossningsrelaterad vård.

Det är alltså begripligt att statsrådet väljer att se detta som kvinnorelaterade förlossningsvårdsproblem, som icke desto mindre har extensioner till annan problematik också.

Där skulle jag vilja ta upp tråden som Hillevi Larsson tog upp när det gäller just Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, för till skillnad från statsrådet har jag rätt, som riksdagsledamot, att ha synpunkter, ganska tydliga, på det jag ibland kan tycka är ganska nyckfulla bedömningar.

Och precis som Hillevi Larsson säger är det lite förvånande att det uppdrag man har på nuvarande Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket är sådant att man gör en bedömning av kostnadseffektivitetsprincipen som ledande för en aggregerad grupp i stället för att titta på enskilda individer. Det här blir som tydligast när det handlar om det som heter sårkemedel. Det är alltså de verkligt ovanliga sjukdomarna.

Men då ska vi komma ihåg att föregångaren till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket var Läkemedelsförmånsnämnden, som inrättades av en socialdemokratisk regering i början av 2000-talet. Sedan har man inte haft någon aktivitet från den socialdemokratiska regeringen över

huvud taget när det gäller att göra någon översyn av regelverket, hur det nuvarande förmånsverket arbetar. Det ligger nog en stor skuld, i så fall, när det gäller inaktivitet på Hillevi Larssons partikamrater i den tidigare sittande socialdemokratiska regeringen.

Sist men inte minst: Vi välkomnar naturligtvis en endometrioscentrumutveckling. Men då gäller det att man har resurser till detta, och då gäller det att man också prioriterar arbetslinjen framför en bidragslinje. Om man samtidigt ska ge allt till alla, hur kan man då kräva att man ska satsa på specifika centrum inom all möjlig sjukvård när man inte har resurserna? De kommer via arbetslinjen och inte via en bidragslinje.

Anf. 7 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! När det gäller sfinkterrupturer görs det ibland jämförelser med våra finska grannar, som uppenbart har lyckats bättre än vad vi har gjort i Sverige. Man kan också se att det finns ganska stora variationer mellan landsting i Sverige när det gäller hur väl vi lyckas här.

Det tycks som att vi har en ökning i vårt land. Det har spekulerats en del i anledningar till det här. Man brukar säga att en av dem handlar om att den nyföddes medelvikt har ökat, och det i sin tur hänger samman med våra matvanor och så vidare. Man pekar också på att medelåldern bland förstföderskor, eller den som föder över huvud taget, har ökat ganska rejält under de senaste 10, 20 åren. Det gör att sårbarheten blir större.

Det har också i sammanhanget framförts att det många gånger är den födande kvinnan själv som styr förlossningen i större utsträckning än tidigare. Tidigare var det barnmorskan som gjorde det, och i det läget hade kanske barnmorskan lättare att ha överblick och kunna ge stöd. Nu väljer många att föda stående, och det försvårar för barnmorskan i det här sammanhanget.

Det är svårt att göra jämförelser mellan olika sjukhus och regioner. En del av det här handlar om hur det är när det är tänkta riskförlossningar. Då flyttas ibland barnet från den tänkta kliniken till en där man anses ha en större kapacitet för att klara av det här fallet. Det gör då att man kan få skevheter i statistiken.

Men det här ger ändå väldigt goda skäl för oss att arbeta vidare med det här för att kunna förbättra ordningen, för den är inte tillfredsställande. Vi vill naturligtvis kunna möta en situation där vi i dag, som sagt, ser flera personer som drabbas av den här problematiken. Det är inte tillfredsställande, även om det säkert finns delförklaringar som inte är så lätta att påverka, till exempel vid vilken ålder som man väljer att föda barn.

Det här är frågor som, liksom annan vård, i huvudsak är landstingets sak. Den nationella nivån kan stödja genom lagstiftning, förstås, och genom de myndigheter som vi har, som vi kan ge instruktioner inom vissa bestämda ramar. Det handlar inte om att klargöra hur myndigheter ska förhålla sig till enskilda läkemedel, metoder eller annat, utan det är sådant som vetenskapen och experterna klarar bäst själva.

Vi har också möjlighet att med medel styra för att fungera som katalysatorer i olika sammanhang för att till exempel höja kvaliteten, för att förbättra tillgängligheten och så vidare. Det är naturligtvis ett arbete som vi kommer att fortsätta att bedriva.

Jag vill återkomma till det som jag har sagt i båda inläggen tidigare, det vill säga att det under nästa år kommer vägledning, rekommendationer och kunskapsöversikter på det här området, och dessa tror jag kommer att kunna spela en mycket stor roll.

Prot. 2011/12:128
12 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 8 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! I sådana här debatter brukar man ofta landa i resursfrågan: att det är viktiga frågor, men vi har inte resurser till det. Jag skulle vilja bena upp det lite grann, för det är långt ifrån allt i de här frågorna som kostar något.

När det gäller endometrios kan det nya läkemedlet Visanne synas som en kostnad om det blir statligt subventionerat så att patienterna slipper betala det själva, men med tanke på att de patienter som är aktuella för Visanne redan i dag behandlas med en motsvarighet till prostatacancerbehandling som är dyrare än vad Visanne är förstår man själv hur absurt detta är. För dem som klarar sig på p-pillerbehandling är det inga problem, men de som inte klarar sig på det tvingas genomgå en mycket svår behandling som är dyr och ger svåra biverkningar. Här skulle Visanne både underlätta för patienten och innebära en besparing för samhället.

Frågan om lustgas handlar egentligen om att landstingen inte vill kosta på reningsanläggningar för att rena lustgasen mot klimatutsläpp och gasläckage som kan drabba personalen vid förlossningarna. Eller, jag ska rätta mig och säga att det finns väldigt många sjukhus i Sverige som har kostat på detta med väldigt framgångsrikt resultat, men när denna fråga kommer på bordet handlar det ytterst om pengar. Jag anser att det blir en jämställdhetsfråga att i det läget säga att då får kvinnorna lida med fruktansvärd smärta under förlossningen hellre än att vi renar gasen. Det är självklart att gasen ska renas, och framför allt är det en engångsinvestering.

Att förebygga sfinkterruptur kostar ingenting; det handlar bara om riktlinjer för hur barnmorskan hjälper till att få fram barnet utan svåra skador vid framfödandet. Det kan underlätta väldigt och har inte i första hand att göra med hur gammal kvinnan är när hon föder.

Avslutningsvis har vi väldigt hög arbetslöshet i Sverige i dag, så jag tycker inte att regeringen har lyckats så bra med arbetslinjen.

Anf. 9 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Vi har genomfört många och stora förbättringar av den svenska hälso- och sjukvården. Jag tror att vi har goda skäl att säga att vi i Sverige erbjuder kanske världens bästa vård på område efter område. Men det finns många saker där vi har mycket arbete att göra, bland annat när det handlar om att det i vården ibland – det ser vi när vi mäter, och mäter gör vi mycket numera – finns stora skillnader mellan olika landsting. Vi kan se att det finns skillnader mellan Sverige ibland och resultat i andra länder som är framstående på olika områden. Där har vi någonting att lära oss för att utveckla vården ytterligare.

Det här området är precis som alla andra områden. Det är inte mindre viktigt än något annat område när det gäller att förbättra kvaliteten. De riktlinjer som annat område är jag övertygad om kommer att kunna leda till stora förbättringar, och det gäller förstås också att se till så att riktlinjer,

vägledningarna och kunskapsöversikter blir kunniggjorda på kliniker runt om i landet så att personal och naturligtvis också kvinnorna själva som är berörda får så stor kunskap som möjligt inför den viktiga uppgift de har framför sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2011/12:391 om underhållsstödet

Anf. 10 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Hillevi Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att höja nivån på underhållsstödet, vad jag avser att göra för att minska fattigdomen bland barn till ensamstående föräldrar samt när jag tänker ta tag i denna fråga.

Genom underhållsstödet garanterar staten att barn till särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern av olika anledningar inte fullgör sin underhållsskyldighet, det vill säga inte betalar ett civilrättsligt underhållsbidrag. Detta är viktigt att poängtera eftersom underhållsstödet många gånger uppfattas som främst ett fördelningsekoniskt instrument när det i många fall snarare handlar om att förskottera ett uteblivet underhåll.

Det underhåll som staten förskotterar till den ena föräldern ska dessutom, beroende på den ekonomiska förmågan, betalas tillbaka av den andra föräldern. Underhållsstödets belopp på 1 273 kronor per månad är avsett att täcka hälften av den genomsnittliga normalkostnaden för barnet.

Utredningen om ekonomi och föräldrasamarbete vid särlevnad, kort kallad Särlevandeutredningen, lämnade i juni förra året sitt betänkande *Fortsatt föräldrar*. Utredningen konstaterar att det finns ett flertal problem förknippade med att det finns två parallella system för att reglera underhåll för barn.

För det första blir det inte tillräckligt tydligt att det är föräldrarna som primärt har huvudansvaret för sina barns försörjning och att statens roll är att sekundärt garantera barnet en rimlig försörjning genom att förskottera ett uteblivet underhåll.

För det andra ställs det inga krav på att föräldrarna måste försöka komma överens eller samarbeta om barnets underhåll innan underhållsstöd kan komma ifråga.

Enligt Särlevandeutredningens kartläggning finns det också stora kunskapsbrister hos föräldrar om underhållsreglering. Särlevande föräldrar har därför i stor utsträckning kommit att använda det offentligt rättsliga underhållsstödet för att reglera underhåll, trots att de har förutsättningar att reglera underhåll civilrättsligt. När föräldrarna reglerar underhållet själva har underhållsstödets belopp om 1 273 kronor dessutom kommit att bli normgivande för vad som anses utgöra ett maximalt belopp för ett barns underhåll, detta trots att barnet enligt de civilrättsliga reglerna om underhåll i föräldrabalken ofta skulle vara berättigat till ett större underhåll. Anledningen till detta är att man civilrättsligt kan beakta båda föräldrarnas ekonomiska överskott och barnets faktiska behov, beroende på hur gammalt barnet är.

Enligt beräkningar gjorda av Särlevandeutredningen skulle 41 procent av de barn som det i dag lämnas fullt underhållsstöd för få mer i underhållsbidrag än underhållsstödets belopp om underhållet reglerades civilrättsligt. Förbättringen gäller särskilt för barn i de tre lägsta inkomstgrupperna, där 90 procent skulle få en förbättring.

Sedan 2002 har regeringen haft som målsättning att särlevande föräldrar i ökad utsträckning ska reglera underhåll utanför underhållsstödet, och Försäkringskassan arbetar kontinuerligt med att öka kunskapen hos föräldrarna om att barnets underhåll kan bestämmas genom ett civilrättsligt avtal om underhållsbidrag.

Att föräldrar träffar avtal om underhållsbidrag skulle således ofta innebära större förbättringar för barn med särlevande föräldrar än vad höjningar av underhållsstödet skulle kunna åstadkomma. Det är därför önskvärt att fortsätta sträva efter en ökad underhållsreglering utanför underhållsstödet. Studier visar att det inom det nuvarande underhållsstödssystemet finns en grupp föräldrar – 30 procent – som använder systemet som en ren transferering av pengar men som har ekonomiska förutsättningar att reglera underhållet civilrättsligt.

Beredning av de förslag som lämnats av Särlevandeutredningen pågår för närvarande inom Regeringskansliet.

Under den senaste tioårsperioden har inkomsterna ökat för samtliga hushåll, men ökningen har varit mindre för ensamstående hushåll med barn, vilket förklaras av att dessa hushåll bara har en löneinkomst. Den disponibla inkomsten i dessa hushåll består också till större del av ekonomiska familjestöd som är i fasta belopp och som följer prisutvecklingen snarare än inkomstutvecklingen. Det är förklaringen till att den relativa fattigdomen bland barn har ökat. Utvecklingen av den absoluta fattigdomen visar dock att andelen fattiga barn har minskat sedan 1990-talets lågkonjunktur.

Lösningarna för att minska ekonomisk utsatthet återfinns inte enbart inom ett ansvarsområde, utan regeringens politik utgår från att de samlade insatserna inom flera olika politikområden bidrar till en förbättring av barnfamiljernas möjlighet till en god ekonomisk levnadsstandard. Den avgörande orsaken till ekonomisk utsatthet för barn är vanligtvis att föräldrarna saknar arbete eller utbildning. Regeringen satsar stort på att värna jobb och omställning och ge bättre förutsättningar för en varaktigt hög sysselsättning, vilket kommer barnfamiljerna till del.

Även för att trygga välfärden är ett ökat arbetskraftsutbud nödvändigt. Regeringen har genomfört en rad insatser för att stärka grupper som har en svag förankring på arbetsmarknaden. Ingen klyfta är så stor som den mellan dem som har arbete och dem som står utanför arbetsmarknaden. Den mest grundläggande rättvisefrågan är därför att ge fler möjlighet till jobb.

Den ekonomiska familjepolitiken stärker barnfamiljerna ekonomiskt samt ger föräldrar möjlighet att kombinera familj och arbete. I syfte att förbättra situationen ytterligare har regeringen höjt dels flerbarnstillägen, dels det särskilda bidraget inom bostadsbidraget. Höjningen påverkar särskilt ensamstående hushåll med barn där nära hälften av alla hushåll har bostadsbidrag. Från årsskiftet 2012 har även normen för barn inom ramen för försörjningsstöd höjts. Det går ännu inte att utläsa effekten av dessa förstärkningar i den ekonomiska statistiken. Men prognos-

beräkningar för innevarande år, från såväl riksdagens utredningstjänst, RUT, som Socialdepartementet, visar att ekonomisk utsatthet bland barn kommer att minska, både med det relativa och med det absoluta måttet, vilket torde innebära att de insatser som regeringen vidtagit har effekt.

Drivkrafter för arbete och insatser för att förhindra långvarig frånvaro från arbetsmarknaden samt den ekonomiska familjepolitiken är alla viktiga hörnstenar för att minska den ekonomiska utsattheten hos barn och deras familjer.

Anf. 11 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Underhållsstödet kom till för att värna barn i fattiga familjer där föräldrarna inte fullt ut kan försörja sig. Rent uttryckt handlar det om barn som bor hos den ena föräldern mestadels och att den andra föräldern inte har ekonomiska möjligheter att fullt ut bidra till barnets försörjning. Då sattes nivån på underhållsstödet. Sedan förväntas ändå föräldern att betala till Försäkringskassan, men Försäkringskassan betalar direkt till boendeföräldern så att man ska kunna klara räkningarna, för om det blir en försening i betalningarna kan det vara förödande och leda till att man förlorar hyreskontrakt och inte kan betala sina räkningar.

Underhållsstödet ligger i dag på 1 273 kronor i månaden. Underhållsstödet har bara höjts en gång sedan det tillkom 1997, och det var 2006. Då höjdes stödet med 100 kronor.

Det som är ett stort problem är att det inte sker någon höjning i förhållande till inflationen, så egentligen kan säga man att pengarnas värde urholkas för varje år som går. Det som jag är ute efter i min interpellation är att man borde indexreglera de här pengarna, precis som också Rädda Barnen kräver, för att minska barnfattigdomen.

När det gäller frivilliga överenskommelser är det positivt när det är möjligt. Men ofta är det många konflikter efter en separation, annars hade det inte blivit en separation. Givetvis är det också så att föräldrar inte vill betala till den andra föräldern i onödan. Det finns självklart många fall där det går att lösa, och det är väldigt positivt. Men problemet blir när boendeföräldern, alltså den förälder som barnet bor hos, inte fullt ut får täckning för barnets försörjning, att den andra föräldern helt enkelt inte vill betala. Underhållsstödet är då det som står till buds när frivilliga överenskommelser inte fungerar.

Man kan också i domstol döma ut krav på underhållsstöd från den andra föräldern, men i många fall är den summan lägre än underhållsstödet. Det innebär att Försäkringskassan får täcka upp med pengar upp till 1 273 kronor. Därför tycker jag att det är angeläget att höja nivån, oavsett hur det går med de frivilliga överenskommelserna.

Det vore självklart positivt om det gick att få fram fler överenskommelser där den andra föräldern betalar mer till boendeföräldern. Det skulle självklart gynna barnet. Men man kan inte lägga skulden på boendeföräldern för att hon – det är ofta en hon – inte har lyckats övertala den andra föräldern att betala. Det blir väldigt konstigt, tycker jag.

Oberoende av hur det går med de frivilliga överenskommelserna tycker jag att vi borde kunna sätta en högre gräns än 1 273 kronor.

När den andra föräldern inte har ekonomiska förutsättningar att betala blir det inte en högre summa, oavsett vad man gör. De fattigaste barnen är oftast de som har föräldrar som båda är fattiga.

Rädda Barnens senaste rapport visar att barnfattigdomen nu är uppe i 248 000 barn. Det är då barn till föräldrar som lever med försörjningsstöd eller som har låg ekonomisk standard. Det är 28 000 fler än förra året, så utvecklingen går åt fel håll. Därför är det angeläget att det sker en indexreglering av underhållsstöd men även att andra åtgärder vidtas mot barnfattigdom, som jag återkommer till i nästa inlägg.

Prot. 2011/12:128
12 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 12 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Hillevi Larsson för att hon tar upp viktiga frågor. Jag vill också tacka Göran Hägglund för svaret och förtydligandet angående underhållsstöd kontra underhållsbidrag och vikten av att öka antalet föräldrar som kan komma överens. Jag skulle bara vilja göra några tillägg.

Jag kan börja med att säga att jag finner det glädjande att Hillevi Larsson är överens med regeringen om att det bästa sättet att komma ur barnfattigdom är att bekämpa arbetslösheten. Vi är helt överens.

Rädda Barnens rapport är från 2009. Sedan dess har regeringen gjort en hel del förbättringar, som Göran Hägglund nämnde. Flerbarnstillägget har höjts. Vi har också höjt bostadsbidraget. Det är väldigt fördelningspolitiskt inriktat. Dels är det riktat till barnfamiljer, dels får man lägre kostnader för bostadsbidraget, så att så många som möjligt ska nås av det.

Göran Hägglund var också inne på utredningen om särlevande föräldrar. Enligt Hillevi Larsson skulle underhållsstödet bli lägre. De rapporter som jag har fått är att om man träffade ett avtal skulle underhållsstödet snarare bli högre. Vi talar om 41 procent och om 90 procent för de lägsta, uppemot 1 000 kronor i månaden i förhållande till 1 273 kronor.

Sedan nämner man bara barnfattigdom enligt Rädda Barnen. Jag tror att de nu är uppe i 14 definitioner av vad barnfattigdom är. Och det finns faktiskt en del felkällor i Rädda Barnens utredning. Av de 500 000 barn som har särlevande föräldrar är det tack och lov allt fler som lever växelvis med sina barn. De är redovisade som ensamstående med barn eftersom man bara kan vara mantalsskriven på en ort, oftast mammans, så då är det mammans ekonomi som gäller.

I en annan källa är antalet barn till föräldrar som flyttar ihop med en ny partner utan att skaffa nya barn tillsammans en överskattning med uppemot 10 procent. Detta skriver Rädda Barnen i sina fotnoter, så det är ingenting som jag har hittat på.

En annan felkälla gäller de som bor i gränsområdena runt Norge och Finland liksom Skåne, som Hillevi Larsson och jag kommer från. Just i Malmö är det en hel del. Jag kommer från grannkommunen Svedala, och jag gick in och kollade att uppemot 20 procent av de barn som var skattade som fattiga hade föräldrar som jobbade i Danmark. Det vet jag på grund av att de hade barn i förskolan.

Sist men inte minst har interpellanten rätt i att de som är fattiga finns bland ensamstående föräldrar och i ännu högre grad bland ensamstående föräldrar med icke svensk bakgrund. Det är inte bra och måste uppmärksammas.

Men jag slutar som jag började med att ju fler som får möjlighet att komma i arbete, desto bättre är det. Det är det bästa sättet att motverka barnfattigdom. Och att alla barn har rätt till en bra start i livet tror jag att

vi alla är överens om och vill uppnå. Varje barn som av någon anledning inte får en bra uppväxt med bra villkor är ett barn för mycket.

Anf. 13 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag vill understryka det som Gunilla Nordgren tog upp, att den statistik som hittills har presenterats bygger på uppgifter från 2009. Det finns tyvärr en alltför stor eftersläpning i den för att den ska vara riktigt relevant i den dagsaktuella debatten.

De åtgärder som vi har vidtagit pekar, som jag sade i mitt interpellationssvar, på förbättringar för de mest utsatta barnen. Det är förstås betydelsefullt, och det kommer att visa sig i statistiken längre fram.

Som Särlevandeutredningen visat har det en oerhört stor betydelse om föräldrar kan förmås att sluta ett frivilligt avtal sig emellan som reglerar ekonomin. Utredningen för ett resonemang om att barnen många gånger upplevs vara bärare av ekonomiska förmåner och blir ett slagträ i debatten mellan tvistande vuxna. Det gör att det finns dubbla skäl för att föräldrar bör få så mycket stöd och hjälp som de någonsin kan få för att kunna komma överens.

Göran Harnesk, tidigare generalsekreterare för Bris och den som ledde utredningen, gjorde detta mycket målande. De föreslår att vi ska underlätta för föräldrar att komma överens genom att det ska finnas någon nivå, någon instans – det skulle kunna vara kommunen eller Försäkringskassan – som fungerar som en plattform för en överenskommelse mellan föräldrar.

Tanken är att vi, om det skulle röra kommunen eller Försäkringskassan, på respektive myndighets webbsida tillhandahåller ett enkelt verktyg som gör att man kan beräkna grunderna för underhållet på ett bättre sätt än man kan göra i dag. Detta upplevs i dag av många föräldrar som knepigt, även av föräldrar som står på god fot med varandra. Är man dessutom inte riktigt goda vänner är det klart att det försvårar att nå en bra överenskommelse, och då gäller det att med alla medel vi kan ha till förfogande hjälpa föräldrarna att sluta en överenskommelse.

Effekten av detta är, precis som Gunilla Nordgren beskrev, att de boendeföräldrar som tillhör den lägsta inkomstgruppen – de 10 procent som har de lägsta inkomsterna – skulle få i genomsnitt ungefär 1 000 kronor mer per månad i underhållsbidrag jämfört med underhållsstödet. Bland barn som har en boendeförälder i de tre lägsta inkomstgrupperna beräknas över 90 procent få ett större underhållsbidrag än de 1 273 kronorna per månad.

Om det nu är på det sättet – om man litar på utredningen – är detta det första spår vi bör gå på. Utredningen har varit på remiss, och det pågår en remissammanställning på departementet. Jag räknar med att vi utifrån detta ska kunna ha ett bra underlag för att komma med förslag till riksdagen.

Det som är viktigt att enas om och som har understrukits av båda de tidigare talarna är nämligen att vi så gott vi kan ska stötta de barn som lever under ekonomiskt utsatta förhållanden genom att förstärka ekonomin för deras föräldrar. Sedan får man finna den mest ändamålsenliga metoden, som inte innebär inlåsnings utan kan leda till att det fungerar som en trampolin för förbättringar.

Fru talman! Jag blir lite förvånad av denna debatt, för egentligen är detta två helt olika saker.

Jag tycker också att det är positivt om det går att få fram fler frivilliga överenskommelser som leder till att barnen får det bättre och att boendeföräldern får lite mer pengar att leva på. Det utesluter dock inte att man indexreglerar underhållsstödet. Detta kommer ändå inte att bli aktuellt i *alla* fall, utan i en del fall – i bästa fall. Framtiden får dock utvisa om det verkligen blir så många fall där man kan komma till frivilliga överenskommelser. Ofta finns det nämligen en konflikt mellan föräldrarna i grunden, och risken är att den andra föräldern helt enkelt vägrar att betala. Det är det som är ett av problemen i dag.

Jag ser dock positivt på att man gör mer för att försöka stötta boendeföräldern när det gäller att få ut lite mer pengar att leva på i de fall där boendeföräldern har en låg ekonomisk standard – visst. Men det utesluter inte att man indexreglerar underhållsstödet. Det gör vi ju när det gäller allting annat. När det gäller löner kan man säga att indexreglering sker i löneförhöjning, vilket ska kompensera för inflationen. Det görs dock inte av underhållsstödet, och det innebär att stödet urholkas. Det riskerar att försämra läget för dem som inte har något underhållsbidrag utan bara har underhållsstödet att utgå ifrån.

Dessutom är tanken att den andra föräldern ska betala vad underhållsstödet är till Försäkringskassan. Det behöver alltså inte kosta någonting i de flesta fall, utan det täcks fullt ut.

När det gäller barnfattigdomen allmänt – det är nämligen det som är bakgrunden till hela frågan om underhållsstödet – har regeringen gjort några grejer, men det är väldigt marginellt. När det gäller helheten är det andra saker man verkligen borde ta tag i.

Sjukförsäkringen och a-kassan har inneburit en katastrof för många barn och föräldrar och deras ekonomi. Många har slussats över från försäkringarna till försörjningsstöd, vilket belastar kommunerna och dessutom gör att man får sälja allt man har. Det är en väldigt pressad situation för dem som drabbas.

Vi skulle behöva ett totalförbud mot avgifter i skolan. De kan vara väldigt betungande för dessa föräldrar, och barnen känner sig utanför om de inte kan följa med på skolutflykter för att de inte har den hundralapp som krävs.

Vi måste också kämpa för rätt till heltid. Många ensamstående föräldrar är kvinnor, och många kvinnor är deltidarbetslösa. Det blir väldigt svårt att leva på en deltidslön när man är småbarnsförälder. Rätt till heltid är alltså viktigt.

Bristen på barnomsorg på obekvämt arbetstid är också någonting som drabbar ensamstående föräldrar, varav många kvinnor just jobbar på obekvämt arbetstid. Så länge det inte finns blir det svårt att jobba heltid. Det är risk att man får gå ned på deltid eller kanske till och med säga upp sig helt för att man helt enkelt inte kan hitta barnomsorg.

Skuldsanering slår verkligen hårt mot barnen. Där är nämligen beloppet 4 000 kronor per månad som familjen ska leva på. Sedan är det vissa stöd utöver det, men det är väldigt mycket som dras av för att gå till utmätning. Då straffas barnen för att deras föräldrar är skuldsatta. Möj-

lighet till skuldsanering, vilket regeringen drar i långbänk, är alltså väldigt viktigt.

Oavsett hur man leker med statistiken ser vi att det är väldigt många barn som är fattiga, och vi ser att det är en hög arbetslöshet. Arbetslösheten har blivit högre. Det går alltså åt fel håll även i detta avseende. Jag vill därför inte säga att regeringen har lyckats hittills.

Anf. 15 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Göran Hägglund gick på ett bra sätt igenom detta att man har vunnit mycket om kan få ett avtal mellan föräldrarna.

Det är också så att det är någonting positivt med de 175 000 barn som lever växelvis. Utredningen tittar även på detta – hur man ska göra om bostadsbidrag och så vidare för att gynna föräldrarna. Jag tror att vi kan vara överens om att det är rätt riktning om båda föräldrarna tar mer ansvar för barn som bor till exempel varannan vecka.

Sedan kan man också säga att försörjningsstödet inte har ökat i alla kommuner. Det har heller inte ökat så fruktansvärt mycket.

När det gäller rätt till heltid har vi gjort undersökningar hemma, och det är inte alla som vill gå upp till heltid.

Vi höjde normen för försörjningsstöd den 1 januari. Då är det så med statistik att den riskerar att höja barnfattigdomen enligt Rädda Barnens delmätt. De har försörjningsstöd och låg ekonomisk standard. Höjer man normen för försörjningsstödet är det alltså fler som har rätt till försörjningsstöd, vilket ökar barnfattigdomen enligt Rädda Barnens sätt att räkna.

Förskolor på obekvämt arbetstid håller vi helt med om. Det är också väldigt många borgerliga kommuner som har infört det, däribland min egen. Det är alltså väldigt viktigt. Det är möjligheten att komma i arbete som är riktigt viktigt, och då ska man naturligtvis kunna ha barnomsorg på obekvämt arbetstid. Det håller jag helt med om. Däremot vet jag inte riktigt hur man ska göra för att stimulera de kommuner som inte har infört det – hur ska man då göra med de kommuner som redan har infört det? Det är en fråga jag har fått hemmavid, kan jag säga.

Anf. 16 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Av de medel regeringen satsade till hushållen i förra årets budget var det 98 procent som gick till de 30 procent i vårt land som har de lägsta inkomsterna. Detta var förstås inte en slump utan ett målmedvetet arbete som handlar om att säkerställa att alla människor i vårt land kan leva under rimliga – goda – omständigheter.

Som har redogjorts för här har vi förstärkt flerbarnstillägget. Det träffar per definition barnfamiljer. Många av de barnfamiljer som har det kärvast ekonomiskt är de som har många barn. Vi har höjt bostadsbidraget, vilket är mycket träffsäkert och bra, och vi har, precis som Gunilla Nordgren redogjorde för, höjt normen för barndelen i socialbidraget. Också det är naturligtvis väldigt viktigt och leder till förändringar av bilden, men ännu viktigare är att det leder till förändrade förhållanden för familjer som lever under mycket knappa omständigheter.

När det gäller barn till ensamstående föräldrar är det viktigt att slå fast som ett faktum att om båda föräldrarna är i livet har båda föräldrarna ansvar för sina barn. Jag som förälder har ansvar för mina barn även om

jag skulle jag ha skilt mig från barnens mamma. Det finns ibland en benägenhet att glida ifrån det resonemanget. Jag tycker att vi från det offentliga sida ibland har varit lite veka när det gäller att påtala det här ansvaret. Vuxna har ett ansvar också ekonomiskt för de barn som man har satt till världen, även när man inte lever ihop med den andra parten. Det måste vara utgångspunkten. Annars blir det andra som får betala, som kanske inte har det bättre ställt och som sliter och släpar för att få sin ekonomi att gå ihop.

Det finns förstås fall där ena parten inte har en försörjningsförmåga, inte har inkomster eller kan få inkomster. Då ska det finnas ett gott skyddsnät, men det ska aldrig råda någon osäkerhet om att föräldrarna i första hand är de som har ansvar för sina barn.

Sedan handlar det om när man vidtar åtgärder. Regeringen arbetar för närvarande också mycket med hur man ska kunna förstärka ytterligare utan att man bygger upp fällor som försvårar för människor att ta sig ur en svår ekonomisk situation. Socialbidraget är ett sådant exempel. Det leder många gånger till en situation där människor om de går från försörjningsstöd, som det rätteligen heter, till arbete får hundraprocentiga marginaleffekter och ibland större än så. Då är det klart att man bygger en ganska effektiv tröskel.

Till min glädje har jag noterat att också Socialdemokraterna anser att det finns skäl att titta närmare på det här för att se om man kan hitta vägar som gör det möjligt för fler att så att säga av egen kraft, om den möjligheten finns, häva sig upp till en annan ekonomisk nivå och att systemen inte fungerar som ett hinder för det. Grunden för alla möjligheter att bekämpa fattigdom är att vi har många människor i arbete och att det finns en utbredd solidaritet förstås att bidra till dem som är mindre lyckligt lottade.

Det handlar mycket om den ekonomiska politiken, om arbetsmarknadspolitiken och inte minst om utbildningspolitiken. Här är socialpolitiken förstås också en väldigt viktig del i det pussel som ska säkra att Sverige är ett bra land att leva i även för den under små ekonomiska förhållanden.

Anf. 17 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Mitt förslag att räkna upp underhållsstödet i förhållande till inflationen, alltså att indexreglera det, är ingen motsättning till att den andre föräldern betalar mer. Redan i dag är det så att den andre föräldern förväntas betala till Försäkringskassan för att täcka upp det som Försäkringskassan redan har gett till boendeföräldern. Det är för boendeföräldrarnas skull som Försäkringskassan garanterar att man betalar detta varje månad, oavsett om den andre föräldern är försenad med sin betalning. Men sedan är det ju så att Försäkringskassan lämnar detta krav till kronofogden om den andre föräldern inte betalar. Hade man räknat upp underhållsstödet hade det till och med kunnat leda till att den andre föräldern i många fall betalade mer.

Sedan är det självklart så att är man skuldsatt över öronen är det svårt att betala. Det sker ändå en utmätning i de fallen, och en del av de pengarna kan gå till detta ändamål. Att underhållsstödet finns är ju ingen motsättning till att den andre föräldern efter förmåga ska betala till barnets underhåll.

Det är heller ingen motsättning till att man kan ha frivilliga överenskommelser. Jag välkomnar det, men självklart ska det ändå finnas en grundnivå där de boendeföräldrar som inte får stöd från den andre föräldern faktiskt ska ha en garanterad rättighet att få hjälp till barnets försörjning. I många fall kommer de pengarna dessutom att tas från den andre föräldern.

När det gäller barnfattigdomen kan vi se att regeringen har skurit ned på vuxenutbildning som faktiskt kan leda till jobb. Sjukförsäkringen och a-kassan har försämrats kraftigt, vilket har gjort att många behöver få försörjningsstöd. Den politik man har fört är helt kontraproduktiv. Det är självklart att det också bidrar till barnfattigdom.

Jag välkomnar växelvis boende, men där delar man ju underhållsstödet i två delar. Det är egentligen någonting helt annat. Bekämpa barnfattigdomen och indexreglera underhållsstödet!

Anf. 18 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Det här är en jätteviktig fråga. Jag tror att vi, åtminstone med tanke på avståndet till barndomen, med lite god fantasi ändå kan uppbringa känslan av att vara det här barnet i klassen som inte har råd med de prylar som andra har, där man behöver ljuga för att man inte vill att någon ska komma hem och se hur man har det eller vad det nu kan vara. Det här är tuffa förhållanden för många barn. Därför är det otroligt betydelsefullt att vi gör saker som förbättrar situationen. Jag har redogjort för många av de saker som vi har gjort, och regeringen överväger vidare vad vi ska kunna göra för att ge ytterligare förstärkning.

En gång till vill jag säga att lösningen långsiktigt väldigt mycket handlar om att vi bedriver en politik som gör det möjligt för fler människor att försörja sig själva. Det är det som är vägen framåt för att kunna få de resurser som krävs för att kunna ge ett bättre stöd till många.

Jag kommer i min roll som socialminister att fortsätta vara en försvarsadvokat för de barn som är utsatta. Jag är väldigt glad över att de beräkningar som vi nu gör visar att vi har brutit en lång följd av år med en negativ utveckling, oavsett regering. Det här är betydelsefullt för många barn och också betydelsefullt för att vi ska få leva i ett anständigt samhälle också i morgon.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2011/12:402 om regeringens jämställdhetspolitik

Anf. 19 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att de jämställdhetspolitiska målen fortsättningsvis ska genomsyra regeringens politik inom samtliga ansvarsområden.

Inom Regeringskansliet har ett systematiskt arbete med jämställdhetsintegrering bedrivits under lång tid. Mot bakgrund av de erfarenheter vi har skaffat oss beslutade regeringen i mars i år om en ny strategi för hur jämställdhet ska integreras i Regeringskansliets beslutsprocesser.

Varje statsråd ansvarar för jämställdhet inom sitt ansvarsområde. Mitt ansvar som jämställdhetsminister är att driva på, samordna och följa upp departementens arbete. Jag är övertygad om att den nya strategin ytterligare kommer att stärka arbetet med jämställdhetsintegrering. Regeringen har även, under både föregående och innevarande mandatperiod, haft ett stort anslag för särskilda satsningar för ökad jämställdhet. Av årets anslag på 239 miljoner kronor satsas över hälften på att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Vid sidan av den särskilda satsningen har regeringen tagit initiativ för att främja jämställdhet inom en rad andra områden, såsom kvinnors företagande och jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet.

Eva-Lena Jansson nämner i sin interpellation uttaget av föräldrapenning. Jag vill därför framhålla att ett av regeringens jämställdhetspolitiska mål är en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Ett sätt att uppnå detta mål är att skapa goda förutsättningar för föräldrarna att dela mer lika på föräldrapenningsdagarna. Genom Försäkringskassan får föräldrarna information om regelverk och ekonomiska konsekvenser av olika val och därmed bättre förutsättningar att ta ett aktivt och jämställt ansvar för föräldraskapet. De föräldrapenningsdagar som inte är öronmärkta disponeras som tidigare fritt av föräldrarna.

För att ytterligare skapa förutsättningar för ett jämställt föräldraskap förenklades jämställdhetsbonusen från och med den 1 januari 2012. Bonusen betalas nu ut till båda föräldrarna, utan ansökan, i samband med föräldrapenningen. Genom att öka familjernas ekonomiska möjligheter att fördela föräldraledigheten mer jämlikt förbättras förutsättningarna för jämställdhet, och barnets relation med båda föräldrarna stärks.

Även jobbskatteavdraget bidrar till att göra det mer lönsamt för föräldrar att fördela föräldraledigheten mer jämställt. I sammanhanget vill jag också nämna att regeringen hösten 2011 beslutat att tillsätta en delegation för jämställdhet i arbetslivet. Delegationen ska lämna förslag om insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män.

Dessa exempel illustrerar hur regeringen arbetar med jämställdhetsintegrering, genom att insatser genomförs på en rad olika områden, i syfte att främja ett mer jämställt samhälle.

Anf. 20 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar för statsrådets svar på min interpellation. Bakgrunden till interpellationen är att jag inte är riktigt lika nöjd som statsrådet med regeringens jämställdhetspolitik.

Jag upptäckte att regeringen har ändrat uppdraget till Försäkringskassan. Tidigare skrivning i regleringsbrevet till Försäkringskassan var: "Förutsättningarna för ett jämställt uttag av föräldrapenning mellan kvinnor och män ska förbättras."

Nu har uppdraget ändrats. Det står: "Föräldrar ska genom Försäkringskassans information få bättre förutsättningar att välja hur man själv vill fördela föräldrapenningsdagarna mellan sig."

Jag ställde frågan till statsrådet vad hon avser att göra för att få regeringens politik mer jämställd. Detta var bara ett exempel.

Jag har också konstaterat att Högskoleverkets uppdrag att främja jämställdhet i högskolesektorn försvinner. Det är ännu ett exempel på rege-

ringens ointresse för jämställdhetspolitik. Att genusforskning om hälsa har rasat på den politiska agendan är ett annat exempel.

Samtidigt ser vi hur de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män ökar i samhället.

Det var därför intressant att höra från statsrådet vad hon tänker göra. Men jag kan inte tolka svaret på något annat sätt än att hon är nöjd. Jag ser inte hur statsrådet försöker uppnå jämställdhetsmålen. Om man som statsråd och regering är intresserad driver man på, och man ändrar inte uppdraget.

Jämställdhetsbonusen har inte gett effekt. Inspektionen för socialförsäkringen konstaterade att jämställdhetsbonusen inte har gett någon som helst konkret effekt. Vårdnadsbidraget har inte heller ökat det jämställda föräldraskapet.

Kan statsrådet förklara för mig hur det blir ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen genom att man ändrar Försäkringskassans uppdrag?

Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är en bra fråga som Eva-Lena Jansson har ställt. Tidigare var det tydligt att det skulle vara fokus på jämställdhet i Försäkringskassans information till föräldrarna. Man skulle visa föräldrarna hur de kunde välja jämställt. Nu handlar det bara om att visa föräldrarna hur de kan välja som de vill när det gäller föräldraförsäkringen.

Det är uppenbart att vi har ett problem vad gäller fördelningen av dagarna inom föräldraförsäkringen. Det är knappt en fjärdedel av dagarna som tas ut av papporna.

Vi kan också se konsekvenserna av den ojämna fördelningen. När kvinnor föder barn riskerar de att tappa i inkomst, missa chanser till befordran och till och med, i en del fall, bli uppsagda och förlora jobbet. Många män går i motsatt riktning när de har fått barn. De får högre lön och blir befordrade. Detta visar att när kvinnor föder barn händer något som gör att de börjar särbehandlas på ett negativt sätt.

Föräldraförsäkringen är en nyckel i detta. Hade man kunnat se till att föräldrarna tog ett mer jämnt uttag så att det blev lite mindre skevt hade det gynnat kvinnor på arbetsmarknaden.

Forskningen visar att separationer är vanligare i relationer där det har varit ojämn fördelning i uttaget av föräldradagar. Detta skulle alltså kunna gynna familjernas möjlighet till sammanhållning, och framför allt skulle det gynna barnen. Det har visat sig vara mycket positivt att båda föräldrarna är hemma och lär känna det lilla barnet så tidigt som möjligt. Skulle en separation ändå bli oundviklig är det gynnsamt både för barnet och för föräldrarna att båda föräldrarna redan har en god relation till barnet. Det underlättar på alla sätt, även i vårdnadstvister, för möjligheten att få gemensam vårdnad.

Föräldraförsäkringen är alltså en viktig fråga, speciellt i tider då det väcks förslag om att ta bort de två pappamånader som finns. De är visserligen inte renodlade pappamånader, för skulle pappan ha tagit ut alla dagar blir de mammamånader. Men i den överväldigande andelen av fallen blir det pappamånader. Att ta bort dessa två månader skulle innebära en katastrof. Risken är då att vissa pappor inte skulle vara hemma en enda dag med sina barn.

Redan när det gäller de tio pappadagarna – som ska bli en längre period om en månad då båda föräldrarna kan vara hemma samtidigt, vilket är bra – kan man se att det finns pappor som inte tar ut en enda pappadag i samband med förlossningen. Vi har alltså ett stort problem när det gäller föräldraförsäkringen, och man borde i stället jobba mer för att främja en utveckling där fler pappor tar ut fler dagar.

Det finns en hel del som driver detta. Vi har till och med ministrar som tydligt har sagt att fler pappamånader skulle vara önskvärt. Vi vet att partiernas kvinnoförbund är drivande i denna fråga också.

Riktlinjerna när det gäller Försäkringskassan kan tyckas vara en liten sak, men det ger en tydlig signal om vilken riktning man vill gå i. Det borde vara mot mer jämställdhet och mer jämn fördelning av föräldradagarna.

Anf. 22 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Jag tackar för det visade intresset för föräldraförsäkringen och dess utformning och också för intresset för regleringsbrevet som styr Försäkringskassans arbete på detta område.

Precis som interpellanten Eva-Lena Jansson tror jag att uttaget av föräldrapenningen är viktigt för jämställdheten, inte minst jämställdheten i arbetslivet. Ju mer fäder tar ansvar för barnen det första året, desto bättre förutsättningar och möjligheter har kvinnor i arbetslivet.

Det var för att uppmuntra detta man införde de öronmärkta månaderna. Det handlar dock om att finna en balans mellan politisk vilja, hur vi vill se att föräldrarna delar på föräldrapenningen, och föräldrarnas önskan att själva bestämma hur de ska dela på föräldrapenningen utifrån familjens levnadsvillkor. Man får se var den balansen går. Just nu har vi två öronmärkta månader, och övriga månader är det upp till föräldrarna att själva avgöra hur de delar.

Målen för jämställdhetspolitiken är fastställda av riksdagen och står fast. Ett delmål handlar om att det obetalda arbetet ska delas lika mellan män och kvinnor. Ansvar för barnen ingår här.

Det som har föranlett debatten är vissa förändringar som har genomförts i Försäkringskassans regleringsbrev. Försäkringskassans uppdrag kan dock inte vara det som stod tidigare, nämligen att skapa förutsättningar för jämställt uttag. Det är politikens ansvar. Det är vi som genom att formulera politiken i regering och riksdag skapar förutsättningar för föräldrar att dela lika.

Däremot menar jag att Försäkringskassan har ett ansvar att informera om den politik som finns, hur lagstiftningen ser ut, hur jämställdhetsbonusen är utformad, vilka effekter de val man gör i vardagen får för löneutveckling, pension och så vidare i framtiden. Jag tycker att de skrivningar som finns i dag bättre än de tidigare speglar vad Försäkringskassan alltid har gjort och kommer att fortsätta att göra.

Jag tar gärna till mig den diskussion som pågår. Det kanske finns bättre sätt att formulera sig för att få Försäkringskassan att jobba anorlunda. Men min uppfattning är att det är politiken som skapar förutsättningarna. Försäkringskassan informerar föräldrarna, och jag vill se att föräldrarna gör genomtänkta och upplysta val.

Eva-Lena Jansson visade också oro för högskolornas arbete för att främja jämställdhet. Vi håller på med en organisationsförändring inom

högskolan. Uppdraget försvinner inte, utan uppdraget kommer att ligga hos de nya myndigheterna. Vi jobbar med en plattform där det kommer att vara viktigt med jämställdhetsintegrering på nationell nivå, där högskolor och universitet ingår, men också på regional och kommunal nivå. Det arbetet pågår. Vi fortsätter att utveckla jämställdhetsintegreringen i den riktning som riksdagen önskar.

Anf. 23 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag gav flera exempel på att jag inte tycker att regeringen prioriterar jämställdhetspolitik. När man tar bort Högskoleverkets uppdrag att främja jämställdhet är det en signal. Om genusforskning och hälsa rasar i den politiska prioriteringsordningen är det också en signal. En tredje signal är, som sagt, ett förändrat uppdrag till Försäkringskassan.

Att Nyamko Sabuni och hennes regering har infört vårdnadsbidraget bidrar ju inte till att öka jämställdheten. Jag har i alla fall inte uppfattat att Nyamko Sabuni säger att vårdnadsbidraget bidrar till det.

Regeringen pekar i stället på vissa saker. Man satsar på att bekämpa mäns våld mot kvinnor; det är jättebra. Regeringen främjar en massa saker, men inte ett jämställt föräldrauttag. Den kanske på sikt kan göra det.

Jag förstår inte varför man tyckte att det var så viktigt att förändra skrivningen. Hur ökar den förändrade skrivningen jämställdheten och hur ökar den det jämställda uttaget bland föräldrarna? Hur säkerställer man att Försäkringskassan som en del av den myndighet som ska förverkliga riksdagens mål medverkar till att öka pappors uttag av föräldraförsäkringen? Det måste ju ha funnits ett syfte med att man ändrade Försäkringskassans regleringsbrev. Jag tycker inte att statsrådet hittills har svarat på varför man gjorde den förändringen. Min teori, fru talman, är att man har gjort det på uppdrag av Kristdemokraterna, det parti som inte vill ha ett jämställt föräldrauttag. Man säger att man vill ha det, men man för en annan politik.

Kan statsrådet berätta för mig varför man ändrade skrivningen? Hur ökar det det jämställda uttaget av föräldraförsäkringen? Det måste ha funnits ett syfte med förändringen.

Vi är ju överens om att riksdagens mål om jämställdhetspolitik ligger fast. Som jag har skrivit i interpellationen står det på riksdagens hemsida: Uttag av föräldraledighet är ojämnt fördelat mellan olika grupper. När båda föräldrarna har högskoleutbildning är mäns uttag som högst. Utrikes födda pappor tar ut färre föräldraledighetsdagar än inrikes födda pappor.

Jag tycker att det är viktigt att man ser det. Försäkringskassan kan ju genom sin information till föräldrarna medvetet och aktivt medverka till att fler förstår sambandet och vad som påverkar, till exempel uttag av pension, tillgången till arbetsmarknaden, om föräldrarna delar på föräldraledigheten och så vidare. Då kan man åtminstone närma sig målet om ett jämställt förhållande när det gäller ekonomisk utveckling i livet, makt och inflytande.

Kan inte statsrådet berätta för mig varför man egentligen ändrade Försäkringskassans regleringsbrev?

Fru talman! Jag tycker att det är egendomligt att man har ändrat regleringsbrevet. Tidigare stod det att det skulle vara ett jämställt uttag och att man skulle hjälpa föräldrarna till det. Nu ska föräldrarna kunna välja som de vill. Jag tycker att det är speciellt egendomligt med tanke på de förändringar som har skett när det gäller jämställdhetsbonusen, nämligen att den ska betalas ut automatiskt i stället för att man ska ansöka om den. Man skulle ju kunna informera om det. Nu kommer jämställdhetsbonusen för många som en överraskning i brevlådan. – Jaha, här kommer ett par hundralappar. Varför det?

Man kan ju styra sin föräldraledighet så att man får mer jämställdhetsbonus. Reformen har hittills inte haft någon effekt. Den kanske hade haft lite större effekt om man åtminstone hade fått information om hur man ska gå till väga som förälder för att få så mycket jämställdhetsbonus som möjligt. Det rimmar illa med de reformer ni gör, nämligen att det ska bidra till ett jämställt uttag, att ni tar bort regleringen.

Grunden för jämställdheten är kvinnors försörjning. Det är det som är det allvarliga med det ojämna uttaget i föräldraförsäkringen. Det drabbar ofta kvinnors försörjning. De får sämre lön. Många går ned till deltid för att de ska sköta både barnen och hemarbetet eftersom mannen inte gör det. En del förlorar till och med jobbet.

På andra områden har regeringen inte lyckats när det gäller kvinnors försörjning. Arbetslösheten ökar, många kvinnor har drabbats hårt av försämringarna i sjukförsäkringen, och jobbskatteavdraget har huvudsakligen gått till män. Det finns mycket att göra på det här området. Det första steget är att peka ut att jämställdheten är målet.

Fru talman! Eva-Lena Jansson har uttryckt oro för ett par tre områden där jag inte riktigt förstår hennes oro. Genusforskningsanslaget fanns 2006, när vi tog över makten, och det finns fortfarande. Vi arbetar nu igenom en ny forskningsproposition. Som jämställdhetsminister anser jag mig ha ansvar och skyldighet att tänka på hur vi kan utveckla detta. Jag är trött på att allt som har med jämställdhet och genus att göra alltid ska ha en liten egen pott och alltid ska ske i projektform. Jag vill införliva genusforskningen i den generella forskningen. Genusforskningen är nu mogen att konkurrera med annan forskning. Vi får se hur forskningspropositionen kommer att se ut. Just nu finns det genusforskning och ett öronmärkt anslag. Det är inte ändrat sedan den förra forskningspropositionen.

När det gäller hälsa skulle jag gärna se att fler ville forska om hälsofrågor, framför allt om kvinnors hälsa. Jag har, till skillnad från mina företrädare, satsat 90 miljoner för att fokusera enbart på forskning om kvinnors hälsa. Det är också ett sätt att bygga upp kunskap och att se till att den mognar och att man väcker intresse för att fler forskare ska vilja ägna sig åt det forskningsområdet.

Jag har svårt att se vad man oroar sig för. Vi har ju försökt stimulera ytterligare och införliva dessa frågor i den generella stora potten forskningspengar. Det finns väldigt mycket forskningspengar som de här forskningsfälten inte alltid får ta del av eftersom det finns öronmärkning som innebär en mindre del i det stora sammanhanget.

När det gäller jämställdhet och högre utbildning handlar det bara om organisationsförändringar. Detta uppdrag kommer att finnas där. Det kommer att vara viktigt med jämställdhetsintegrering på både regional och kommunal nivå. Sveriges Kommuner och Landsting ska fortsätta sitt arbete med hållbar jämställdhet som de har gjort bra. Det finns en hem-sida som sprider kunskap.

Hillevi Larsson pratar om jämställdhetsbonus och tror att man genom att låta det bli krångligt kommer att få fler att använda sig av den. Jag har svårt att förstå den retoriken.

Jag tror inte att den främsta opinionsbildningen som når människor vanligtvis sker via tv-soffor, radio eller tidningar. Jag tror att den bästa opinionsbildningen sker vid köksborden mellan vänner. Det kanske sitter några föräldrar där som säger: Vi fick ett par tusenlappar extra den här månaden för att vi delade lika.

Bara på det sättet kan informationen och kunskapen spridas till andra par. Men om man sitter där och tycker att det är så krångligt att ansöka om jämställdhetsbonus att man inte gör det, då är det ingen som kommer att använda sig av den.

Jag är därför glad över att vi har infört dessa förenklingar som gör att föräldrar upptäcker detta. Jag har redan i dag vänner som berättar om jämställdhetsbonusen. De säger: Jag fick en extra tusenlapp, och min man fick också en.

Helt plötsligt börjar man tala om detta. Det har man inte gjort tidigare. Tidigare var det många som beklagade att det var så svårt.

Återigen menar jag att skrivningarna i dag kanske bättre speglar hur Försäkringskassan har jobbat med information till föräldrar om föräldrapenningen. Det är inte Försäkringskassan som skapar förutsättningar. Vi skapar förutsättningar med lagstiftning och med andra åtgärder. Försäkringskassan har ett ansvar för att informera och uppmuntra, till exempel att se till att det finns räknescrutor där man kan se att våra val i dag påverkar vårt liv om 20, 30 eller 40 år. Det är Försäkringskassans uppdrag, och det är inte förändrat.

Anf. 26 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! En rapport från Inspektionen för socialförsäkringen visar att jämställdhetsbonusen inte har gett någon effekt. Jag tycker att det kan vara bra att lyssna på dem som gör ordentliga utredningar. Om den inte ger effekt, berodde det på att det var en krånglig konstruktion, eller berodde det på att det inte var pengarna som det handlade om utan någonting annat? Jag tycker i alla fall att man måste ta till sig det.

Det sägs att det inte är Försäkringskassan som kan ge bättre förutsättningar. Men det står både i den tidigare och i den nuvarande skrivningen. I den nuvarande skrivningen står det: Föräldrar ska genom Försäkringskassans information få bättre förutsättningar att välja hur man vill fördela föräldrapenningsdagarna mellan sig.

Det står ingenting om att det ska vara ur ett jämställt perspektiv. Det är inte det som man efterfrågar. Man har ändrat detta från att förutsättningen för ett jämställt uttag av föräldrapenning mellan kvinnor och män ska förbättras. Försäkringskassan har ju förutsättningarna i båda dessa skrivningar. Det som man egentligen har gjort är att man har plockat bort ”jämställt uttag” ur dessa skrivningar till myndigheten. Jag antar att det

har ett syfte. Syftet är alltså att man inte ska dela. Jag kan inte tolka det på något annat sätt. Annars skulle man inte ha tagit bort det.

Jag oroar mig för att genusforskning om hälsa har rasat på den politiska agendan. Självklart är det viktigt. Jag önskar att vi ska ha en integrerad forskning så att den sker ur ett jämställdhetsperspektiv överallt.

Men det som statsrådet sade på slutet var att denna forskning skulle konkurrera precis som alla andra forskningsområden. Det är någonting helt annat. Tycker man att jämställdhet är viktig ska den genomsyra alla politikområden. Då har jag frågat vad regeringen tänker göra. Min uppfattning är att regeringen inte riktigt tänker göra så mycket som jag tycker att man borde göra.

Fru talman! Med detta tackar jag för denna debatt.

Anf. 27 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Vi talar om två saker. Den fråga som Eva-Lena Jansson ställde tidigare handlade just om genusforskning och hälsa. Det är ett eget forskningsområde som delvis har haft öronmärkta pengar. Men om vi talar om genusperspektiv och jämställdhetsperspektiv i forskning har det funnits tidigare, och det finns fortfarande i dag. Vetenskapsrådet och andra som fördelar forskningsmedel ska se till att de har med sig detta när de bedömer de forskningsansökningar som kommer in. Detta finns kvar, och det har inte förändrats på något sätt.

Vad jag talade om var just hur vi gör med de öronmärkta pengar som i dag faktiskt är en mycket liten summa av forskningsanslaget. Vilka möjligheter skulle inte finnas på detta forskningsområde som jag menar ändå har funnits i tillräckligt många år för att nå en mognad för att faktiskt kunna konkurrera om de stora pengarna? Hur gör vi för att göra dessa pengar tillgängliga också för genusforskare? Det är det som upptar mina tankar nu. Jag har inte något exakt svar på det. Eva-Lena Jansson får fortsätta diskutera dessa frågor eftersom de är viktiga.

Men när det gäller att det ska finnas ett genusperspektiv i den befintliga forskningen fanns det innan jag tog över makten, och det finns fortfarande kvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2011/12:407 om yrkeshögskoleutbildning

Anf. 28 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Isak From har frågat utbildningsminister Jan Björklund om vad han avser att göra för att snabbt förstärka möjligheterna till yrkeshögskoleutbildningar där efterfrågan finns.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Det är glädjande att intresset för att anordna yrkeshögskoleutbildningar är fortsatt stort, vilket visar på ett gott förtroende för yrkeshögskolan.

Regeringen har under de senaste åren genomfört kraftiga förstärkningar på utbildningsområdet med anledning av finanskrisen och läget på

Prot. 2011/12:128
12 juni

*Svar på
interpellationer*

arbetsmarknaden. Yrkeshögskolan har fått extra resurser för att fler ska få utbildning inom områden där det finns behov av utbildad arbetskraft. Andelen beviljade ansökningar om att få starta utbildningar inom yrkeshögskolan har ökat betydligt jämfört med tidigare, från de 18 procent som beviljades 2007 till 28 respektive 29 procent de senaste ansökningsomgångarna.

Efterfrågan vad gäller att få starta yrkeshögskoleutbildningar finns i hela landet. Det är Myndigheten för yrkeshögskolan som har uppgiften att bedöma vilka utbildningar som ska få ingå i yrkeshögskolan utifrån uppställda kvalitetskriterier och tillgängliga resurser. Utbildningarna ska ha en från samhällssynpunkt lämplig regional placering. Med de resurser som står till buds ska yrkeshögskolans utbildningar på bästa sätt svara mot det behov av kompetens som finns inom arbetslivet och inom smala yrkesområden.

Regeringen prioriterar insatser som på olika sätt bidrar till att åtgärda arbetslöshetsproblematiken. Beträffande en förstärkning av möjligheterna att studera inom yrkeshögskolan kommer jag att noga följa hur behovet på arbetsmarknaden utvecklas och vilken roll yrkeshögskolan kan spela i detta sammanhang.

Anf. 29 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tackar biträdande utbildningsminister Nyamko Sabuni för svaret även om svaret inte föranledde något stort nyhetsvärde. Vad yrkeshögskolan är och dess betydelse är väl känt för dem som är väl insatta. Det är också väl känt att yrkeshögskolan som utbildningsform har gott renommé och ger goda resultat. YH-myndigheten menar dessutom att det är fullt möjligt att öka antalet utbildningar med minst 30 procent utan att äventyra kvaliteten.

Jag har ställt denna interpellation mot bakgrund av den allvarliga situation som råder i dag med stor kompetensbrist hos företagen och betydande svårigheter att rekrytera rätt personal samtidigt som vi har en mycket hög arbetslöshet.

Fru talman! Jag har försökt få det som Nyamko Sabuni påstår bekräftat, nämligen att regeringen satsar mer på utbildningsområdet. Jag har försökt ta reda på hur mycket som den borgerliga regeringen har satsat eller hur mycket som den borgerliga regeringen har skurit ned på yrkesutbildningen sedan 2006. Det är tydligen inte så lätt att få reda på detta eftersom man ändrar innehållet i budgetposterna och flyttar runt utgiftsposter mellan olika anslag.

Vi socialdemokrater har fått flera utredningar från RUT om detta. Det som tydligast kan beläggas är att regeringen siffertricksar.

Det som vi utan problem kan säga är att regeringen anslår 1,1 miljard mindre i statligt stöd till vuxenutbildningen 2012 än 2011, varav 140 miljoner mindre till yrkeshögskolan. Detta sker i ett läge då samtliga aktörer, inklusive ansvariga ministrar, anser att denna utbildningsform är bra.

Näringslivet skriker fortfarande efter kompetent arbetskraft. I detta läge är det ganska svårt att förstå att man inte tar chansen.

Ett annat sätt att komma runt det siffertricksande som regeringen håller på med är att titta på antalet heltidsstuderande inom vuxenutbildningen. År 2005 var det 107 800 som studerade inom vuxenutbildningen. År

2010 var det 86 500. Dessa uppgifter har bekräftats från Skolverket, även om det är lite svårt att gå in på detta i detalj.

Jag är från Västerbotten. Umeå universitet har tillsammans med Centrum, Centrum för regionalvetenskap, gjort en studie av rekryteringsbehovet i mitt län, Västerbottens län.

Till år 2020 behöver länet rekrytera 39 000 utbildade personer inom alla kategorier. Enligt Arbetsförmedlingens generationsskiftesrapport är antalet tillträdande ungdomar samma period 29 000. Det fattas alltså drygt 10 000 personer som på något sätt ska komma näringslivet till del, så antingen ska man flytta in till länet, eller också ska kompetensen höjas hos befintliga personer.

Yrkeshögskolan erbjuder då en bra möjlighet. Samtidigt visar Yrkeshögskolemyndighetens redovisning att bara knappt en tredjedel beviljas en utbildning. Ju färre aktörer och ju mindre kommuner, desto svårare blir det att få en utbildning beviljad. Där har vi ett ganska stort problem eftersom de flesta kommunerna i de norra skogslänen är mindre.

Anf. 30 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Vi lägger i dag 1 miljard mer på vuxenutbildningen jämfört med hur det var 2006. Åren 2008 och 2009 var det väl ytterligare 1 miljard mer än vad vi i dag har. Det beror på att en av de svåraste finanskriser vi i modern tid sett drabbade världen, inte minst också Sverige. Det fanns alltså anledning att utöka resurserna till vuxenutbildningen generellt. Många som blev av med jobbet måste omskola sig. Det är förklaringen till att det ser ut som det gör.

Detta är ingen nyhet. Alla regeringar, också tidigare regeringar, har gjort på samma sätt. Medel anslås till vuxenutbildning utifrån hur arbetsmarknaden och konjunkturen ser ut. Just nu menar vi att det behövs yrkesutbildningar. Det behövs en annan typ av vuxenutbildningar. Därför ligger vi nu, som sagt, 1 miljard högre än år 2006.

Det är naturligt att vi följer den process som pågår. Om det visar sig att tiderna förändras med tanke på hur det ser ut i Europa – i Spanien, Grekland och andra länder som i dag drabbas ekonomiskt – drabbas också Sverige. Det kan ju bli ännu värre så att Sverige kommer att behöva vidta ytterligare åtgärder därför att det kommer slängas av den finanskris som drabbar många andra länder i vår närhet. Men för tillfället menar vi att de resurser som avsatts är tillräckliga.

Yrkesutbildningen är bara *en* del av vuxenutbildningen. Regeringen tror inte – och det gör väl inte heller Isak From – att yrkesutbildningar är allena rådande och det som ska lösa arbetslösheten på arbetsmarknaden. Yrkesutbildningen är *en* viktig pusselbit bland alla åtgärder som måste vidtas. Ibland måste man också tänka på hur medel fördelas inom vuxenutbildningen så att vi får goda effekter också av andra typer av vuxenutbildning.

Som Isak From är inne på är ett generationsskifte på gång. Arbetsmarknaden kommer att behöva många i arbetskraften. Alla dessa kan faktiskt inte gå yrkesutbildningar. Det behövs också annan typ av utbildning och även resurser till de andra utbildningarna.

Jag kan notera att ansökningarna från Isak Froms län, Västerbottens län, motsvarar 1,3 procent av alla inkomna ansökningar i landet. Det ni

beviljades motsvarar 1,2 procent av alla beviljade utbildningar, så det är inte på något sätt så att Västerbotten har missgynnats.

Jag kan hålla med om att det finns många utbildningsanordnare som erbjuder utbildningar av god kvalitet. Kanske finns det fortfarande utrymme för yrkeshögskolorna att växa. Men det är också viktigt att de växer i sådan takt att kvaliteten kan bibehållas.

Det handlar inte bara om att erbjuda utbildning, utan det handlar också om att ha kapacitet att följa upp och att utvärdera. Det ställer krav på att tillväxttakten är sådan att vi hittar denna balans.

Jag håller med Isak From om att dessa utbildningar är bra. De är populära och ger goda resultat. Jag följer gärna utvecklingen framåt. Skulle mer pengar behövas är regeringen inte främmande för att avsätta mer pengar till yrkeshögskolan.

Anf. 31 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag börjar med att rikta ett tack till biträdande utbildningsministern. Men jag är inte säker på att vi kommer överens om siffrorna som det inte är helt lätt att följa. Jag tror därför att vi lämnar dem därhän. Vad vi gemensamt kan konstatera är i alla fall att det finns ett stort behov och en stor efterfrågan på området.

Leveranstiden avseende utbildad arbetskraft är väldigt lång, speciellt om man ska gå hela vägen från grundskola, via gymnasium och eventuellt vidare till högskola. Därför är yrkeshögskolan bra som en variant, speciellt för företag som behöver kompetens i mellanregistret. Det kan gälla arbetsledare, produktionsplanerare och så vidare. Även inom vård och omsorg är utbildningsformen bra och efterfrågad. Vi vet att andelen anställbara personer är väldigt stor. Sett till alla utbildningsformer ger yrkeshögskolan det kanske allra bästa resultatet.

I nuläget blir det lite problematiskt när vi har många mindre aktörer, många mindre privata utbildningsanordnare och många mindre kommuner som lägger väldigt mycket tid och resurser på ansökningar till yrkeshögskolan. Det gör man tillsammans med näringslivet som satsar på och tror på det här. Vid ett nej tappar man intresset; lite grann tappar man geisten.

Yrkeshögskolemyndigheten själv säger att det utan problem skulle gå att öka antalet med 30 procent om ekonomin fanns. Det är därför bra att regeringen är villig att gå in med pengar. Näringslivet, myndigheten själv och berörda tycker att yrkeshögskoleutbildningen är en bra utbildningsform. Det är väl upp till bevis här när det gäller att tillskjuta resurser som finns.

Jag skulle dock vilja höra lite mer om detta. När både företaget och den anställde anser att kompetensen behöver höjas är det inte självklart att flytta till den ort där Yrkeshögskolemyndigheten beviljat utbildningen i fråga. Har myndigheten startat en utbildning hänvisar den nämligen till den utbildningen. Det är klart att det inte är helt lätt för en familjeförsörjare, för en far eller en mor, att flytta från hemorten i Norrlands inland till någon av Stockholms kranskommuner. Där anordnas de flesta utbildningarna.

Det är betydligt lättare om man kan få utbildning på hemorten. För år 2011 är det fyra eller fem – jag minns inte riktigt – kommuner i Västerbotten som fått sina ansökningar beviljade, så vi har nu ganska många

privata aktörer och även kommuner som inte fått sina ansökningar beviljade. Vad avser ministern att göra åt detta?

Prot. 2011/12:128
12 juni

Anf. 32 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Måttet på antalet ansökningar om att få anordna yrkesutbildningar är inte som måttet på vad arbetsmarknaden behöver. Det är inte så att bara för att fler ser en möjlighet att starta en utbildning, som kan vara av god kvalitet, ska det per automatik godkännas av yrkeshögskolan.

Yrkeshögskolan har att göra en bedömning: Vad efterfrågar arbetsmarknaden? Hur får vi regional rättvisa i fördelningen av medel? Vi menar att yrkeshögskolan sköter detta på ett bra sätt.

Vad yrkeshögskolan sedan får i anslag beror på hur konjunkturen ser ut. Ser konjunkturen bättre ut låser vi inte in människor i utbildning, utan då ska de ut i arbete. Ser det sämre ut ska människor omskolas, och då är yrkesutbildningar ett väldigt bra sätt att omskola många människor.

Att tala om hur många som ansöker och som får ett nej ser inte jag som ett mått vare sig på vad yrkeshögskolan ska göra eller på vad arbetsmarknaden behöver. Därmed inte sagt att yrkeshögskolan utbildar exakt så många som arbetsmarknaden behöver; det vet jag inte. Jag säger bara att vi behöver följa konjunkturen och också se till att yrkeshögskolan som myndighet växer i en sådan takt att vi finner en balans och kan följa upp och ha tillsyn över de utbildningar som det ges anslag till.

Yrkeshögskolan har vuxit från år till år. Vi kan jämföra med åren 2009, 2010 och 2011. När vi talar om pågående utbildningsomgångar och när vi talar om pågående utbildningar och antalet studerande blir det fler och fler. Men återigen: Yrkeshögskolan är inte det enda sättet att lösa arbetslösheten. Det är det också viktigt att komma ihåg. Många gånger tycker jag mig höra socialdemokrater – jag tycker mig också lite grann ana det i Isak Froms inlägg här – resonera om att det tar lång tid att gå grundskola och gymnasium och sedan gå vidare och om att yrkesutbildningar är bra.

Yrkesutbildningar är en eftergymnasial utbildning. Det är inte för skoltrötta och sådana som hoppade av skolan av andra skäl. Man måste ha avslutat sin gymnasieutbildning för att gå yrkeshögskola.

Det är kvalificerade utbildningar. Det är jätteviktigt att grundskolan och gymnasiet fungerar om fler ska kunna få chansen att gå en högre utbildning som inte handlar om de akademiska utbildningarna, för de behövs.

Det är viktigt att återkomma till att myndigheten måste få växa i den takt som tillåter att kvaliteten och säkerheten bibehålls. Hittills har den fortsatt att växa. Vi får följa konjunkturen och se om den behöver växa ytterligare. Jag lovar att följa upp situationen.

Anf. 33 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, Nyamko Sabuni. Jag konstaterar att vi i huvudsak är överens. Vi har fortfarande en skyhög arbetslöshet och en brist på kompetent arbetskraft för företag och offentlig sektor att anställa. Det tror jag att vi är helt överens om.

Det är detta jag menar när jag säger att det i detta läge är en lång leveranstid. När arbetslösheten och kompetensbristen är här i dag kan vi inte

*Svar på
interpellationer*

förvänta oss att det är de som i dag går i grundskolan eller gymnasiet som kommer att fylla hela efterfrågan. Då är yrkeshögskolan en bra möjlighet.

Den situation vi har i dag är att små utbildningsanordnare och i huvudsak små kommuner, och även stora kommuner, lägger ganska stora pengar på ansökningar. De blir sedan inte beviljade att starta utbildningen. Då riskerar man hela utbildningsformens acceptans.

Det handlar om att näringslivet ska vara med och intressera sig för detta. Om de hela tiden får avslag på sina ansökningar kommer det inte att vara intressant i framtiden att vara med. Det jag hör när jag är ute och talar med både anordnare och företag är att man måste få i gång detta.

Man ser väldigt tydligt att YH-ansökningar och beviljningar i storstadsregionerna ökar mest i antal. Det är väl belagt. Det är ganska mycket energi och pengar som i dagsläget hamnar i papperskorgen därför att det arbete som görs i de mindre kommunerna i huvudsak inte renderar någon utbildning.

Här fattas det långsiktiga arbetet. Just nu tycker jag att det mest liknar att vi ska frisera siffrorna nu. Det finns ett tydligt behov. Det är dags att leverera.

Anf. 34 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Jag gläds åt tillväxten i Västerbotten såsom Isak From beskriver den. Jag gläds åt att det finns yrkesutbildningar också i Västerbotten för dem som behöver omskola sig och vidareutbilda sig.

Jag säger fortfarande att yrkeshögskolan inte är den enda utbildningsformen som man behöver för att förse arbetsmarknaden med den kunskap som behövs.

Det är alldeles rätt att det ibland behövs kortare ledtider. Konjunkturererna vänder väldigt snabbt. Det är precis det vi försöker avläsa hela tiden.

Vi hade till exempel 2 miljarder mer 2008 jämfört med 2006. Nu har vi 1 miljard mer 2012 jämfört med 2006. Det är hela tiden fluktuationer, och vi följer hela tiden efterfrågan på arbetsmarknaden.

För min del som ansvarig för yrkeshögskolan är inte måttet på vad vi ska göra antalet ansökningar. Jag är ledsen om det finns utbildningsanordnare som är ledsna för att de har fått nej.

Vad vi ska utgå från är: Vad efterfrågar arbetsmarknaden? Vad kan vi erbjuda för att arbetsmarknaden ska få de behov den har tillgodosedda? Det handlar inte om hur många som ansöker och att de därmed ska få ett ja.

Det finns säkert alltid utrymme. Men det finns också alltid en budget. Vi följer konjunkturen. I den mån vi gör bedömningen att det behövs mer pengar till yrkeshögskolan får vi i så fall äska fram de pengarna.

För tillfället menar jag att yrkeshögskolan har de resurser den har. De ska fördelas rättvist över landet. Vi ska förse arbetsmarknaden med den arbetskraft den behöver. Hittills har yrkeshögskolan vuxit år från år.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 35 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Gunilla Carlsson i Hisings Backa har frågat mig vad jag avser att göra för att Kulturarvslyftet ska uppnå de mål som satts upp.

Gunilla Carlsson ger i sin interpellation en god bild av Kulturarvslyftet när hon beskriver att satsningen ger stöd till människor som är tillbaka från långtidssjukskrivning, skapar gemenskap och sysselsättning och att satsningen samtidigt bidrar till det viktiga arbetet med kulturarvet.

Kulturarvslyftet är av stor betydelse för regeringen, och vi följer utvecklingen mycket noga. De senaste siffrorna från Riksantikvarieämbetet visar att det hittills inkommit 64 ansökningar omfattande 217 platser. Många av projekten sträcker sig över flera år, och totalt innebär de inkomna ansökningarna att totalt 7,6 procent av de 4 400 möjliga årsplatserna inom Kulturarvslyftet kan tas i anspråk.

Regeringen har, som Gunilla Carlsson lyfter fram, mycket höga mål för Kulturarvslyftet. Den höga målsättningen beror på att behovet av de här platserna är så stort. Varje plats som skapas inom Kulturarvslyftet är värdefull och innebär att en person som i dag står långt från arbetsmarknaden kan komma i arbete, få arbetskamrater och få ekonomisk trygghet. Regeringen är därför mycket angelägen om att fler möjliga anordnare av platser upptäcker och tar till vara möjligheterna inom Kulturarvslyftet. Vi vill att satsningen ska göra skillnad för många. Omfattande insatser för att informera om satsningen görs nu av de genomförande myndigheterna. Bland annat har Riksantikvarieämbetets och Arbetsförmedlingens generaldirektörer nyligen skickat ett brev om Kulturarvslyftet till 1 600 beslutsfattare inom kommuner och landsting.

Flera länsstyrelser gör också viktiga insatser för att samordna och sprida kännedom om Kulturarvslyftet.

Det finns en rad förklaringar till varför det tar tid att bygga upp strukturen inom Kulturarvslyftet. Att arrangera en plats kräver att anordnaren tar ett aktivt arbetsgivaransvar och står för en del av finansieringen själv. Det innebär att det i de flesta fall krävs planering och förberedelser innan man kan komma i gång med ett projekt. Det kan krävas att man söker kompletterande finansiering eller hittar nya samverkansformer.

Kulturarvslyftet är fortfarande i ett inledningsskede, och det är därför svårt att göra en säker prognos för den framtida volymutvecklingen. Vi kommer dock att fortsätta att följa och analysera satsningen noga. De platser som erbjuds ska ge meningsfull och utvecklande sysselsättning och samtidigt främja kulturarvet på bästa sätt.

Anf. 36 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, kulturministern. Frågan om Kulturarvslyftet har lyfts fram under de senaste veckorna. Det är någon som har sagt att Kulturarvslyftet har blivit ett magplask. Det har inte blivit så mycket av det. Målsättningen som regeringen hade på 4 400 platser har bara blivit en liten tummetott som det ser ut just nu.

Kulturministern säger att det tar tid innan man kommer i gång med ett sådant projekt. Men det har varit i gång sedan årsskiftet. Det är ganska lång tid som har gått nu. Det är väldigt få som har fått en åtgärd inom

*Svar på
interpellationer*

Kulturarvsllyftet. Jag fick i slutet av maj en redovisning från Riksantikvarieämbetet, som är den som håller i detta, att det är 17 personer som har kommit in i Kulturarvsllyftet.

Det är en sak hur många projekt som är sökta och hur många man senare har skickat vidare till Arbetsförmedlingen. För mig är det inte förrän den dagen personerna går in i projektet och får en sysselsättning i Kulturarvsllyftet som man får räkna på hur många personer det handlar om. Om det var 17 kanske det har ökat något mer och i dag är 20. Det är i varje fall ett väldigt skralt resultat.

Att jag ställer frågan till kulturministern beror på att jag undrar vad hon tänker göra för att uppnå målet med projektet. Vi har inte varit motståndare till det från Socialdemokraternas sida. Däremot märker vi att detta upplägg inte fungerar. Det kommer signaler från institutionerna att dagens upplägg inte ger dem möjligheter att ta emot personer inom ramen för Kulturarvsllyftet. De ser stora behov av att få arbetet gjort på institutionerna. Men de lyfter fram att om de ska ta in en person måste de använda de anslag de redan har, och det resulterar i att de tar in en person inom ramen för Kulturarvsllyftet men att de då får säga upp en tillsvidareanställd i andra ändan. Institutionen måste vara med och finansiera och ge handledning. Det är självklart.

Personer som har varit borta från arbetsmarknaden länge, till exempel har varit sjukskrivna, behöver ordentlig handledning. Som upplägget är i dag innebär det att institutionerna inte anser att de har råd att söka dessa personer inom ramen för Kulturarvsllyftet.

Vad tänker kulturministern göra för att uppnå målet? Det har gått ett halvår redan, och projektet ska sträcka sig från 2012 till 2014. I svaret låter det som att det är fråga om hur lång tid som helst, men det är den period som gäller.

Jag skulle vilja ha ett lite mer utförligt svar från kulturministern för att få veta vad hon tänker göra för att uppnå målet. När nu resultaten framgår, är det möjligt att tänka om, kanske göra en annan konstruktion än i dag, med tanke på kritiken?

Anf. 37 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Det gläder mig att vi har en interpellationsdebatt om frågan. Jag har faktiskt väntat på att oppositionen skulle vakna och vilja diskutera denna viktiga fråga. Det är bra att Gunilla Carlsson i Hisings Backa finns här.

Vi kan konstatera att behovet är stort. Där är vi eniga. Jag kan också på plussidan notera flera positiva sidor, bland annat att de ansökningar som Riksantikvarieämbetet har fått in visar på en stor spridning över landet, från norr till söder. Det är fråga om stora institutioner såväl som mindre ideella föreningar och hembygdsföreningar.

Flera av de projekt där ansökningar har beviljats sträcker sig över flera år. Det är alltså inte fråga om korta anställningar. Bredden är också stor. Ansökningarna omfattar digitalisering och inventering av bilder, kort, föremål och film som därmed blir allmänt tillgängliga. Det är positivt. Det är också ett gott tecken på att detta kommer att fortsätta att rulla på, om än kanske i något långsammare takt än vad vi hade hoppats på.

Det är fråga om 4 400 platser, och Gunilla Carlsson får det att låta som att de skulle besättas under första halvåret. Det har vi aldrig trott. Det är 4 400 platser på tre år. Det är inte orimligt. Vi hoppas fortfarande att 1 000–1 200 platser ska besättas under detta år. Slår man ut detta per kommun är det fråga om cirka fyra personer per kommun. Det här är inte en oöverstiglig uppgift för våra institutioner, varken för de statliga museerna, läns museerna, kyrkorna eller för många andra.

Dessutom är det här stödet generöst. Det är därför jag blir lite överraskad när Gunilla Carlsson framför en del missuppfattningar i satsningen. De gäller till exempel att institutionerna själva måste tillhandahålla handledare. Naturligtvis är det de olika institutionerna eller föreningarna som själva kommer fram till vad som behöver göras, men 270 miljoner kronor är avsatta för handledning. Det är extrajobb till professionella. Det kan vara arkivarier, konservatorer, arkeologer eller bibliotekarier. Det är ingenting som institutionerna behöver ta av sina egna resurser. Det är ett stort tillskott.

Självklart måste det finnas en handledning, och vi är angelägna om, och vi har varit tydliga med det, att handledningen måste ske med kvalitet. Det ska inte vara fråga om att hur som helst placera ut människor som inte har arbetat på lång tid – det är dem vi talar om. De vill börja jobba men har kanske inte jobbat på många år. Då är bemötandet på varje arbetsplats viktigt. Det kan vara en förklaring till att det hela har tagit längre tid.

Både Gunilla Carlsson och jag som har varit aktiva i politiken länge vet att ibland kan man inte informera nog. Det är inte så att det inte har funnits information, men jag har också besökt institutioner och förvånats över att de ibland kan säga att de inte har hört något och inte fått någon information. Då kan det ha gått ut rätt mycket information såväl på hemsidor som med posten och på alla möjliga olika sätt. Inte desto mindre är det uppenbart att det även i fortsättningen behövs mer information.

Därför är jag glad över det brev som Angeles Bermudez-Svankvist och Lars Amréus, generaldirektörerna för Arbetsförmedlingen och Riksantikvarieämbetet, sände ut nyligen. Det har också gått ett liknande brev till samtliga stift och ledningen i Svenska kyrkan.

Anf. 38 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Fru talman! Jag blev inte så mycket klokare. Jag frågade kulturministern om hon kan tänka sig att göra konstruktionen annorlunda med tanke på kritiken.

Den senaste socialdemokratiska regeringen initierade Accessprojektet, som riktades in på att bevara kulturarvet med hjälp av digitalisering. Det kom i gång snabbt, men det hade en annan inriktning och finansiering. Institutionerna fick full ersättning. Jag vet att man vände sig till en annan målgrupp.

Det är ändå viktigt att kulturinstitutionerna själva säger att de inte har finansieringen. Kulturministern säger att institutionerna inte behöver stå för finansieringen själva eller att de kan få handledare. Jag förstod inte riktigt – handledningen skulle vara någon annanstans, eller något sådant.

För mig är det viktigt att dessa personer har tillgång till handledning nära sig. Problemet är ofta att det finns en handledare som inte riktigt fungerar som en handledare hela tiden. För människor som har varit

borta från arbetsmarknaden länge och känner sig osäkra är det viktigt att ha tillgång till en nära handledning. Det kostar pengar för institutionerna att erbjuda kvalitativ handledning för dessa personer.

En av frågorna är varför detta inte har lyckats. Det är säkert så att information inte har gått ut ordentligt. Men det borde man ha tänkt på när projektet startades, det vill säga hur informationen kommer ut på ett bra sätt så att vi får det resultat vi vill uppnå.

4 400 platser gäller för perioden 2012–2014. Det innebär 1 200 platser på ett år. Om man har fått ut 20 personer under första halvåret är det en lång sträcka innan man når upp till ett tusental vid årsskiftet.

Vi talade om digitaliseringen av vårt kulturarv. Regeringen har startat något som kallas för fas 3. I min hemstad finns ett företag som har fas 3-anställda. De digitaliserar museernas bildarkiv och annat. Företaget får 5 000 kronor i månaden för varje anställd person.

Här blir det en situation där institutionerna ska ta ansvar för att få in människor i arbete – och få betala för det. Samtidigt finns andra företag som har som affärsidé att driva fas 3-projekt, utför samma jobb, men får betalt för dessa personer. Det känns knepigt för mig i denna diskussion att dessa personer gör samma jobb men med helt olika förutsättningar.

Få personer har nåtts, och det finns pengar avsatta. Skulle kulturministern kunna tänka sig att göra om den här konstruktionen och säga att vi inte har lyckats fullt ut och att vi tar de resurser vi har och lägger på institutionerna så att de kan anställa personer med en ordentlig lön och ersättning för att vidta de här åtgärderna?

Anf. 39 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Det är utmärkt om det också finns människor som via fas 3 kan få arbete med att digitalisera kulturarvet. Behovet är stort. Jag tror egentligen inte att det räcker med 4 400 personer på tre år för att digitalisera de rika samlingar vi har och göra dem tillgängliga. Det är dessutom arbeten som jag tror känns väldigt meningsfulla. Det är glädjande, och det var en nyhet för mig.

Access var en satsning som mycket riktigt infördes av den förra, socialdemokratiska regeringen. Vi moderater tyckte att den var mycket bra. Det var också därför som vi förlängde den under ytterligare två år och ökade satsningarna med 100 miljoner. Men det var också, precis som Gunilla Carlsson säger, en annan satsning. Det handlade i huvudsak om arbetslösa akademiker inom kulturarvssektorn som hade gått arbetslösa länge och som genom Access fick en möjlighet att få jobb inom framför allt museivärlden. Det tyckte vi var alldeles utmärkt. Vi såg också att det behovet fanns.

Det vi nu talar om är en helt annan kategori. Det är människor som kanske inte har jobbat inom kulturarvet tidigare. Det finns akademiker också i den gruppen. Men jag har noterat att det finns många fördomar gentemot människor som inte har arbetat under lång tid. Det är också en viktig pedagogisk uppgift att komma över fördomarna och beskriva att det är människor som du och jag. Där tycker jag att en större del av de problem som vi har mött när vi har diskuterat det här ligger.

I början av året när förordningen var antagen och vi visste att riksdagen också hade godkänt detta träffade arbetsmarknadsminister Hillevi

Engström och jag företrädare för såväl kulturmiljöarbetet som Arbetsförmedlingen. Vi fick intrycket att båda var på banan och samarbetade bra, och det har man också gjort. Men jag vill återkomma till att det trots allt finns en risk för fördomar gentemot människor som har hamnat utanför arbetsmarknaden. Det är den gruppen som det handlar om nu.

Det här är riktiga jobb, och de är också riktigt betalda. De är pensionsgrundande. Det är trygga jobb. Det är kanske inte meningen att man för all framtid ska stanna inom till exempel arkivsektorn eller arbeta med kulturmiljöer. Det kan man också göra utomhus. Men man ska få en möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det kanske kan utvecklas till fasta arbeten inom den här sektorn, men det måste inte vara så. Däremot ser vi i kultursektorn stora behov av att ta till vara de rika skatter som bland annat finns i våra magasin. Det är därför vi är så glada över att den här satsningen har kommit i gång.

Anf. 40 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Fru talman! Jag skulle vilja uppmana kulturministern att besöka dem som jobbar inom fas 3-projektet i Göteborg. De är inte riktigt lika glada över att ha den typ av anställning som kulturministern pekar på. De är frustrerade och deprimerade. De har låga ersättningar för att göra det här jobbet. Jag uppmanar kulturministern att besöka dem, för de känner inte riktigt den glädje som kulturministern själv gör.

Jag tycker att det är intressant att man pratar om fördomar. Nu ska kulturinstitutionerna gå in i Kulturarvslyftet och möjliggöra för människor att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det tycker jag är jättebra. Jag tycker absolut att vi ska se till att alla människor som har varit borta från arbetsmarknaden ska komma tillbaka. Det är därför vi socialdemokrater satsar på jobb och utbildning. Vi vet att det är mycket viktigt.

Men om kulturinstitutionerna ska vara med i Kulturarvslyftet och erbjuda en tjänst till någon som har varit arbetslös eller sjuk länge ska de inte få full kostnadstäckning. I Accessprojektet, dit det kom akademiker, fick de däremot full kostnadstäckning. Då undrar jag: Vad är skillnaden? Var finns fördomarna någonstans? Man ska inte få samma ersättning för de här personerna som man får för personer med en akademisk utbildning. De kan också ha en akademisk utbildning men varit sjukskrivna under en längre period.

Jag tycker att kulturministern pratar emot sig själv lite grann när det gäller fördomarna. Varför har man full kostnadstäckning för institutionerna i det ena fallet men inte i det andra fallet?

Anf. 41 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Det här är en större satsning än någon av de tidigare. Den är på 800 miljoner kronor. Det är också en större bredd på de institutioner eller andra aktörer som kan ta emot människor. I den meningen skiljer sig detta mycket från andra satsningar som har gjorts på arbetsmarknadsområdet.

Det är också en stor satsning på jobb som handledare, och då talar vi om professionella handledare. Jag räknade upp flera i den gruppen tidigare som via Riksantikvarieämbetet ska fungera som handledare. Det är,

precis som Gunilla Carlsson säger, viktigt att det finns en ordentlig handledning.

Jag hyser en stor tilltro till att det här kommer att fungera väl, men inte utan vidare. Gunilla Carlsson frågar vad jag är beredd att göra. Det finns ett behov av att fortsätta att informera om detta och besöka dem nu när de börjar komma i gång.

Drygt 70 olika projekt har fått godkänt. Jag vet att många andra är på gång. Länsstyrelserna är aktiva. De kunde kanske ha agerat lite tidigare eftersom vi hade en information för länsstyrelserna redan i januari. Det handlar om att fortsätta att informera, uppmärksamma och ge goda exempel på hur det fungerar för att bland annat motverka fördomar.

Gunilla Carlsson får mer än gärna vara delaktig i detta. Därför vill jag gärna lämna över några av de broschyrer om Kulturarvslyftet som vi har tagit fram. De handlar om hur det fungerar och var man kan söka pengar, och de visar också på den stora spridning när det gäller mottagare och arbetsuppgifter som är möjlig inom detta.

Eftersom vi brukar göra det inom kulturutskottet vill jag samtidigt överlämna en sommarbok och önska Gunilla Carlsson trevlig läsning och en skön sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2011/12:393 om statens ägaransvar för Postnord

Anf. 42 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att säkerställa att Postnords förberedelsearbete av en börsintroduktion stoppas.

Den svenska staten äger Postnord tillsammans med den danska staten. Det aktieägaravtal som ingåtts mellan den svenska och danska staten innehåller en bestämmelse om att bolaget ska säkerställa att det är börsmässigt. Att vara börsmässigt innebär att ett bolag är attraktivt för investerare, det vill säga det säkerställer långsiktig lönsamhet och värdetillväxt samt en ekonomisk rapportering med en hög grad av transparens.

Detta är egenskaper som är positiva för staten som ägare oavsett om man långsiktigt kvarstår som ägare eller inte.

Även en god servicenivå och nöjda kunder är nödvändiga för att bolaget ska nå en långsiktig lönsamhet. Det finns alltså inget motsatsförhållande mellan dessa faktorer och börsmässighet, tvärtom.

Anf. 43 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Jag tolkar svaret så att det är nej, även om inte statsrådet uttrycker det i sitt svar. Frågan var alltså: Avser statsrådet att vidta åtgärder för att säkerställa att Postnords förberedelse av börsintroduktion stoppas? Jag kan inte tolka svaret på något annat sätt än att det är nej.

För några veckor sedan demonstrerade anställda på Posten i Stockholm. De ropade: Vi är människor, inte maskiner! Nej till börsutdelning! Ja till postutdelning!

De såg att det fanns ett motsatsförhållande i den börsintroducering som verkar ske smygvägen från ägarens sida.

Jag beskriver i min interpellation att jag vid Postnords årsstämma 2011 ställde en fråga till ägarna om huruvida den kraftiga vinstutdelningen skulle få negativa effekter på verksamheten ur kvalitetssynpunkt och om eventuella personalkonsekvenser. Svaret var då nej både från ägaren staten och från vd:n.

Vad som framkommit av både medieuppgifter och information från personal är att kvaliteten sjunker samtidigt som personalstyrkan minskar. Det rapporteras om post som inte delas ut alla dagar och att eftersändning av post sker sporadiskt, vilket kan få stora konsekvenser för enskilda medborgare och företag. Kallelser till läkarbesök kommer inte fram, biljetter kommer inte fram i tid och så vidare.

Det verkar alltså finnas ett motsatsförhållande när det gäller den börsmässighet som Posten nu försöker åstadkomma. Jag blir lite bekymrad, för riksdagen har fattat beslut om här i Sverige att vi inte ska ha en börsintroduktion av Posten. Det är ett majoritetsbeslut som jag tycker att statsrådet borde följa.

På regeringens hemsida står det att regeringen anser att statens uppgift bör vara att ange de ramar och regler som ska gälla för näringsliv och företag, inte äga och driva företag, och därför bör staten i princip inte äga bolag som verkar på kommersiella marknader med fungerande konkurrens – man kan diskutera om det för det första är en kommersiell marknad och för det andra fungerande konkurrens – såvida bolaget inte har ett särskilt samhällsuppdrag som är svårt att klara av på annat sätt.

Hur tänker sig statsrådet att det ska gå till om man börsintroducerar Posten? Hur ska samhällsuppdraget klaras av?

Statsrådet anger i sitt svar att ur ägarsynpunkt är det en fördel att de statliga bolagen är färdiga för introduktion på börsen. Betyder det att alla statliga bolag förbereds för att bli börsmässiga? På vilken grund sker detta i så fall, och med vilket syfte?

Om ett riksdagsbeslut som förhindrar regeringen att minska ägandet inte är tillräckligt för att avbryta en förberedelse för börsintroduktion, hur menar då statsrådet att ett riksdagsbeslut som får regeringen att avbryta förberedelse för en börsintroduktion ska se ut för att statsrådet ska följa det?

Anf. 44 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Tack för frågan, Eva-Lena Jansson! Det här tycker jag är ett av de finaste bolagen i vår bolagsportfölj. Däremot är det lite svårt att svara på Eva-Lena Janssons frågor. I och med att det inte pågår någon börsintroduktion har jag svårt att avbryta eller påheja någon sådan. Så är det, och jag hoppas att Eva-Lena Jansson tar mitt ord för vad det är.

Det skulle vara svårt att i smyg börsintroducera Posten. Nu har vi ett beslut i riksdagen som vi ska hålla oss till. Vi ska inte börsintroducera Posten, och det kommer inte att ske i lönnedom. Så ser sakfrågan ut.

Prot. 2011/12:128

12 juni

*Svar på
interpellationer*

Jag tror att man måste ha klart för sig att Posten just nu håller på med en våldsam omstrukturering. Den går ännu fortare i Danmark än den gör i Sverige. Mängden pappersbrev går ned dramatiskt och förväntas gå ned ännu mer framöver. Man skickar fler meddelanden med e-post. I Danmark skickar myndigheterna sedan ett år eller två till exempel bara elektronisk post till sina medborgare. Pappersbrev godkänns inte. Så långt har vi inte kommit i Sverige än, så Danmark ligger lite före oss.

Under den här omställningen blir det turbulens i bolaget, och man drar ned personalstaten – konstigt vore det annars, tycker jag. Däremot pågår inte själva börsintroduktionsarbetet, men att göra ett bolag börs-mässigt handlar om att göra det så bra som det kan bli. I min värld handlar det om att man har nöjda medarbetare, nöjda kunder, ordning och reda i bolagets finanser, en bra verksledning och så vidare.

Jag har besökt Posten på plats två gånger under mina knappa två år som ansvarig bolagsminister. Jag är imponerad av Postens arbete. Jag tycker att de gör ett väldigt bra arbete. Dessutom finns det med i våra krav till Posten att det ska vara en dags leverans för 85 procent av posten. Posten ligger mellan 93 och 96 procent, alltså väl över detta mål. Jämfört med andra länder är svenska Posten, tycker jag, ett föredöme för många.

Jag kan också konstatera att det första kvartalet det här året bräckte Posten sitt mål med 10 procentenheter. Man delade alltså ut 95 procent av posten inom en dag.

Naturligtvis kan det vara så att vissa människor kommer i kläm om posten av något skäl inte delas ut. Det är förstås beklagligt. Men jag kan inte påstå att Posten i sina övergripande roller har fallerat. Tvärtom når man högt över sina mål. Det är ett fint företag. Så är det med Posten.

Vad gäller börsintroduktion av andra bolag var regeringen tydlig i sin valplattform om att SBAB, Telia och Nordea var de bolag som man hade pratat om att sälja. Nu har vi fått ett majoritetsförhållande i riksdagen mot SBAB, så det är inte aktuellt. De företag som är aktuella är Telia och Nordea och inga andra.

Jag hoppas att jag har gjort klart tidigare i mitt anförande att det att göra sig börsmässig är någonting helt annat än att göra en börsintroduktion. Det är bra för bolaget, det är bra för ägarna, det är bra för kunderna och det är bra för de anställda.

Anf. 45 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Vd:n i Posten är väldigt tydlig utåt och framför allt inåt i organisationen. Signalen från ägarna, det vill säga den danska staten och den svenska staten, är: Förbered företaget för börsintroduktion! Basta!

Det får effekter. Om staten är så tydlig med att man ska förbereda för en börsintroduktion att det är det enda man ska jobba med får det effekter. Jag har ställt frågan: Om det här riksdagsbeslutet inte förhindrar regeringen att avbryta en förberedelse för börsintroduktion, vad krävs det då för riksdagsbeslut?

Jag ställde också frågan: Finns det några andra statliga företag som förbereds för att bli börsmässiga och i så fall vilka? Pågår det och i vilket syfte i så fall?

Nöjda kunder och nöjda medarbetare pratar Peter Norman om. Jag konstaterade precis att man inte har det. Medarbetarna har det just nu väldigt tufft, och inte heller alla kunder är nöjda med utvecklingen och de

problem som har uppstått. Vinstutdelningen som regeringen krävde på 1 miljard har fått effekter, och besparingspotentialen på företag som man har lagt ut har handlat om 1 miljard, så det är klart att regeringens politik har effekter.

När det gäller själva vinstutdelningen tycker jag att statsrådet borde reflektera över vad detta får för effekter. Jag vet hur man mäter kvalitet hos Posten. Man har någonting som man kallar testbrev. Testbreven går till personer med fast adress och inte till personer som har eftersändning, för då skulle man få ett helt annat resultat. Där har mycket av kvalitetsarbetet fallerat. Kvalitetsarbetet har gått ned, och egentligen handlar allting om att bara verka för en börsintroduktion.

Peter Norman säger, fru talman, att det inte pågår något arbete i hemlighet. Varför uppger då vd:n att allt arbete inom företaget ska gå ut på att man ska förbereda sig för en börsintroduktion? Kan inte statsrådet svara på det?

Anf. 46 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Det rimliga är väl ändå att Eva-Lena Jansson frågar postchefen vad han menar med sina uttalanden. Jag har svårt att tolka det.

Jag vill dock hävda att det att göra bolag börsrässiga är bra för bolaget, bra för kunderna och bra för ägarna. Svaret på frågan om andra bolag arbetar med att vara börsrässiga – inte att förbereda börsintroduktion, för det är två helt olika saker – är att jag verkligen hoppas att de gör det. Det är det bästa sättet att bibehålla kapitalet och göra bolaget affärsrässigt och professionellt.

Vi ska vara klara över att det här är nio och en halv miljon svenskers företag. Det är 61 000 kronor per person ungefär som vi har i de statliga bolagen. Det är den största förmögenheten eller sparandet som de allra flesta människor har i Sverige. Att leka med de pengarna är totalt oansvarigt. De bolag som svenska folket har sina pengar i ska utvecklas väl och avkasta gott till statsmakten.

Vi har tillsammans med Post Danmark valt att 10 procent ska avkastas på eget kapital. Jag tycker att det är en rimlig avkastning. Däremot är det förstås så att när Posten helt förändrar sin verksamhet – antalet pappersbrev går ned våldsamt och man ska hitta andra områden att verka på, paket eller vad det nu kan vara – är det en stor mängd människor som kommer att fara illa, till exempel de som inte kan behålla sina jobb, som kanske blir utan jobb eller ska omskolas. I en sådan omställning blir det turbulent kring bolaget, och då måste man ha full respekt för att det är på det viset.

Nu är det inte alls så som Eva-Lena Jansson säger, att det enda som vi begär är att företaget ska vara börsrässigt. Det vi begär är naturligtvis först och främst att man ska upprätthålla postlagen. Dessutom har vi operationaliserat måtten så att 85 procent av breven ska komma fram inom ett dygn. Man levererar 93–96 procent. I dag är man på 95 procent.

Återigen: Jag tycker att vi ska vara glada över att postverksamheten fungerar väl. Medarbetarna på Posten gör ett fantastiskt jobb. Jag vill inte vara med om att smutskasta det bolaget, tvärtom. De gör ett extraordinärt fint arbete, till exempel lantbrevbärare som är ute i kolden och snön på vintern och allt vad det nu kan vara. Vi ska hylla dem som goda medar-

betare. De är jätteduktiga. Vi har ett jättefint postverk som vi ska vara stolta över.

Men att göra ett bolag börsmässigt tror jag är bra för bolaget, bra för de anställda och bra för kunderna.

Anf. 47 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag har inte någon som helst avsikt att smutskasta Posten. Det är min arbetsgivare när jag inte tjänstgör i riksdagen. Därmed har jag en ganska god insikt i företaget. Jag har följt utvecklingen i företaget under 26 års tid, så jag har en god bild av hur kvaliteten och synen på postutdelningen har förändrats. Jag har också en ganska bra bild av de krav som ställs på de anställda i dag jämfört med hur det var tidigare.

Min bild är att kvaliteten går ned. De anställda har helt orimliga arbetsförhållanden i vissa avseenden. Om det beror på börsintroduktionsarbetet är det naturligtvis ett stort problem. Min bild är inte att Posten har gjort ett dåligt arbete förut, snarare tvärtom. Man har varit ett av Europas bästa postföretag hela tiden och alltid legat i täten. Men det som händer nu är att man eroderar en fungerande verksamhet.

Om inte det riksdagsbeslut vi tog tas på allvar, vad krävs det då för beslut i kammaren för att statsrådet ska lyssna över huvud taget? Det finns massor med bolag som vi har i vår ägo i dag. Man kan diskutera huruvida Systembolaget ska vara börsfärdigt eller inte. Jag tycker inte det, för de har ett helt annat uppdrag för sin verksamhet än vad ett börsbolag skulle ha. Jag tycker att Vattenfall också har ett vidare uppdrag. Jag kan ta flera andra bolag som exempel.

Signalen kommer från ägarna, som vd:n säger, och jag tolkar det som att en av ägarna är Peter Norman i det här fallet. Den danska staten är naturligtvis en annan ägare. Om ägarna ger signalen ”Jobba bara mot det här, som är det överordnade” är det också det som blir signalen till de anställda. Det är därför jag ställt interpellationen, och jag konstaterar att statsrådet verkar vara ganska nöjd med den utveckling som sker.

Anf. 48 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Det blir en viss upprepning i och med att jag får frågor som jag redan försökt svara på. Men jag kan göra det igen. Vi ger inte styrelsen enbart i uppgift att de ska vara börsmässiga. De har ett stort antal andra uppgifter, till exempel att upprätthålla lagstiftningen om postutdelning och operationalisera så att 85 procent av breven ska vara utdelade inom ett dygn.

Vad det kokar ned till tror jag är att jag och Eva-Lena Jansson har olika uppfattningar om huruvida börsmässighet är bra för ett företag. Om ett bolag ska vara värt mycket och uppfattas som ett serviceinriktat bolag måste man ha kunder, medarbetare och ägare som är nöjda, tror jag. Man ska ha tre starka maktcentrum: stark företagsledning, stark styrelse och starka ägare. Jag tycker att vi har det i Posten. Vi har en väldigt skicklig företagsledning, tycker jag. Vi har väldigt skickliga medarbetare i Posten som vi kan vara stolta över.

Det är inte så att vi på något sätt negligerar det beslut som har fattats i riksdagen. Börsintroduktion och att vara börsmässig är i alla fall i min värld två helt olika saker. Det pågår naturligtvis ingen börsintroduktion av Posten, eftersom riksdagen sagt vad den sagt. Däremot tror jag att det

är bra för Posten, medarbetarna, kunderna och ägarna om bolaget blir börsmässigt.

Prot. 2011/12:128
12 juni

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

14 § Svar på interpellation 2011/12:416 om ökat behov av ekonomiskt bistånd i Sverige

Anf. 49 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Pia Nilsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att minska det ökade behovet av ekonomiskt bistånd.

Höstens fördjupade skuldkris i euroområdet har slagit hårt mot Sverige och gjort att tillväxtutsikterna dämpats. Sämre konjunkturutsikter i skuldkrisens spår försvagar utvecklingen på arbetsmarknaden. Detta ska motverkas. När länder i Sveriges omvärld tvingas skära ned i välfärden och höja skatter för hushåll och företag kan Sverige genom aktiva insatser för jobb, omställning och företagande dämpa nedgången på arbetsmarknaden och aktivt motverka att arbetslösheten biter sig fast på en hög nivå.

En fast förankring på arbetsmarknaden är det bästa sättet att inte behöva vara beroende av bidrag. Sedan 2006 har över 200 000 jobb skapats. Genomförda reformer för att få fler i arbete har således haft betydande positiva effekter. Men det behövs fler vägar till arbete, särskilt för dem som står längst från arbetsmarknaden. Alla ska ha möjligheter att delta i arbetslivet utifrån sina förmågor och förutsättningar. Både skattesystemets och socialförsäkringarnas utformning påverkar drivkrafterna för arbete. Därför kommer regeringens politik även fortsättningsvis att vara inriktad på att stärka arbetslinjen.

Ett utbildningssystem av god kvalitet är grundläggande för att förbättra arbetsmarknadssituationen för unga. Flera reformer har genomförts, och det är nu viktigt att följa upp att de ger avsett resultat.

Regeringen fortsätter arbetet med att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och att stärka svaga gruppers ställning på arbetsmarknaden.

Anf. 50 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Regeringens löften om förstärkt arbetslinje, sänkt arbetslöshet och minskat utanförskap låter mer och mer som den där tomma skramlande tunnan. Hur mycket är dessa löften värda? Med facit i hand kan vi konstatera att under de sex år som Alliansen styrt Sverige har antalet hushåll med ekonomiskt bistånd, det vill säga socialbidrag, ökat markant.

I dag är det, fru talman, 247 000 hushåll i Sverige som behöver hjälp för att klara försörjningen. Unga vuxna med låg utbildning är klart överrepresenterade. 10 miljarder fick kommunerna betala förra året för de här bidragen, och kostnaderna har ökat år efter år i såväl låg- som högkonjunktur.

Förra året ökade kostnaderna i hälften av landets kommuner, till exempel i Danderyd, Nacka och Sigtuna, trots att tillväxten i landet slog

nya rekord. Rimligen borde hög tillväxt ge avtryck i form av minskade kostnader för ekonomiskt bistånd i kommunernas budget, men så är icke fallet i det alliansstyrda Sverige.

Vad beror det då på? Det stora strukturella problem som statsrådet Peter Norman och hans regering inte klarar av att hantera är den höga arbetslösheten, som får direkt effekt på socialbidragskostnaderna. Det finns ett tydligt samband mellan hög arbetslöshet och ökat behov av försörjningsstöd. Var fjärde biståndstagare uppger arbetslöshet som försörjningshinder. Det kanske mest alarmerande, fru talman, är att den siffran är ännu högre bland unga i åldern 20–24 år, där mer än hälften av dem som uppbär socialbidrag gör det på grund av arbetslöshet.

Detta är skrämmande statistik och ännu ett bevis för att regeringens löfte om förstärkt arbetslinje har fallerat.

Peter Norman och hans regering har de senaste åren ägnat mycket tid och energi åt att försämla a-kassan och sjukförsäkringen, fast övertygade om att det skulle minska både arbetslösheten och statens utgifter. Någon lägre arbetslöshet har det inte blivit, däremot lägre utgifter för staten. Men, fru talman, kostnaderna har i stället oförskyllt vältrats över på kommunerna. Ansvar för försörjningsstödet ligger på kommunerna, till skillnad från arbetsmarknadspolitiken och trygghetssystemen, som är statens ansvar. Det är den kommunala budgeten som drabbas när antalet arbetslösa och utförsäkrade biståndstagare ökar. 10 miljarder betalade kommunerna ut i socialbidrag förra året, och de kostnaderna ska konkurrera med satsningar på till exempel förskolan, grundskolan och äldreomsorgen.

Fru talman! Slutsatsen blir att regeringens så kallade förstärkta arbetslinje i praktiken blivit en förstärkt bidragslinje. Frågan kvarstår: Vad tänker Peter Norman och hans regering vidta för åtgärder för att minska det ökade behovet av ekonomiskt bistånd?

Anf. 51 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Detta är delvis en ideologisk debatt, menar jag. Regeringen driver nämligen, som Peter Norman påpekade, en mycket medveten politik för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten och på så sätt få tillväxt. Det gäller även tillväxt i skattebaserna, så att man från kommunernas och de enskildas sida kan klara sig genom att stå på egna ben.

Socialdemokraternas och Pia Nilssons ingång i detta är en annan, nämligen att fokus ligger på utgifterna. Det är kommunernas utgifter för socialbidragen och utgifterna för olika bidragssystem. Jag menar att man om man ska komma till rätta med dessa problem måste börja i rätt ände, nämligen att ställa sig frågan: Varifrån kommer pengarna? Varifrån kommer pengarna för att hjälpa till med olika typer av välfärdssystem? Eller, inte hjälpa till – det finns olika typer av välfärdssystem, och de är bra. De ska finnas.

För Pia Nilsson blir frågan om företagande och expansion av ekonomin en andrahandsfråga. Trots det hon återkom till då och då blir ingången när man startar med bidrag och aldrig nämner ordet företag ändå det gamla vanliga från Socialdemokraternas sida. Jag ska inte låta nedlåta, men jag kan inte undvika att notera att det när Socialdemokraterna är i opposition alltid är fråga om bidrag, utbetalningar och utgifter som

står i fokus. När man sedan är i regeringsställning blir det också ett större intresse för skattebaserna och deras utveckling.

Det som är slående, fru talman, är att Socialdemokraterna kritiserar regeringen och Peter Norman för jobbskatteavdragen. Då kan man konstatera att de tillsammans med andra åtgärder har gett kanske 160 000 ökad sysselsättning. Samtidigt har Socialdemokraterna accepterat jobbskatteavdragen, utom det sista. Jag förstår det, för det är svårt att gå till val på att man vill avskaffa jobbskatteavdrag som har blivit en del av människors vardag. Man har varit emot RUT-avdrag, och man är för en skatt på lastbilar som skulle minska sysselsättningen och skapa problem för företag i glesbygden.

Regeringen har också infört nystartsjobb och instegsjobb, och man har halverat socialavgifterna för unga under 26 år. Om detta skulle ändras på det sätt Socialdemokraterna vill skulle färre unga ha jobb, och då skulle bidragen till dem som blir arbetslösa rimligen öka. Man kan kritisera restaurangmomsen – och det har gjorts – men det är ändå en sänkning av momsen för en bransch som anställer många unga. Det kanske är 3 000–4 000 som får jobb, och prissänkningen har blivit 3–4 procent sedan den infördes. Det finns alltså en expansiv effekt.

Det som också är frånvarande i Pia Nilssons kritik av regeringen är krismedvetenheten. Europa har gått igenom en väldigt allvarlig kris – ja, det är inte bara Europa utan även Nordamerika – under 2008 och 2009. Nu är vi inne i nästa fas av krisen, nämligen en skuldcrisis som framför allt drabbar de europeiska länderna. Det är i Pia Nilssons framställning helt frånvarande att Sverige är ett väldigt utrikesberoende land, att konjunkturen går upp och ned och att det har varit väldigt problematiskt under flera år av denna regerings tid.

Anf. 52 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Det hade varit intressant att få ett konkret svar från ministern; vi kanske får det så småningom. Carl B Hamiltons inlägg var en massa svammel om sådant som inte hör till interpellationen. Interpellationen handlar om att vi ser ett ökat socialbidragsberoende i kommunerna därför att människor inte har något annat att försörja sig på.

Det är ett faktum att det har ökat, Carl B Hamilton. Det är intressant för oppositionen att få reda på vad regeringen tänker göra åt detta, eftersom den förda arbetsmarknadspolitiken inte har gett de jobb som man hade önskat. Det är fortfarande väldigt många som är arbetslösa. Det är många som är utförsäkrade från sjukförsäkringssystemet som inte har något annat att försörja sig med, och vi har en arbetslöshetsförsäkring som inte fungerar. Man får i stället gå till kommunen för att få försörjningsstöd för att överleva.

Det vore intressant att få svar på frågan vad regeringen tänker göra åt detta. Jag tror inte att ministern heller tycker att det är trevligt att socialbidragskostnaderna ökar ute i kommunerna, och det vore intressant att få höra ett svar på den konkreta frågan och inte lyssna på en massa annat bubbel i denna interpellationsdebatt.

Prot. 2011/12:128
12 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 53 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag tackar så mycket för frågan från Pia Nilsson.

Jag delar förstås den oro för problemen i kommunernas ekonomi som Pia Nilsson har. Ett problem som är grundläggande är att det är många ungdomar som är utan arbete. Huvudskälet till att det ser ut på det viset är att ingångslönerna är höga. De är höga i den meningen att produktiviteten hos dessa ungdomar inte når upp till den lön man får. Sedan ökar produktiviteten; när man är mitt i livet är produktiviteten oftast högre än vad lönen är, och sedan går det ned lite i slutskedet av livet.

Detta fenomen uppträder i och med att vi tycker att det är bra att arbetsmarknadens parter tar hand om lönebildningen. Det är en stor fördel för Sverige jämfört med många andra länder, och så ska vi fortsätta att ha det. Ett sätt att försöka komma till rätta med detta är att tillsammans med arbetsmarknadens parter försöka hitta nya former för lönebildningen för när man äntrar vägen in på arbetsmarknaden. Här för regeringen samtal med arbetsmarknadens parter för att hitta kanske lite oortodoxa lösningar. Det finns bra exempel på detta – under krisen lyckades Metall ordna ett avtal som innebar lönesänkningar och även arbetstidssänkningar för sin personal, vilket förmodligen räddade ett stort antal tusen jobb i krisen.

Det handlar alltså om att göra det mer lönsamt att arbeta jämfört med att inte arbeta och att arbeta tillsammans med arbetsmarknadens parter för att göra det enklare för ungdomar att komma in på arbetsmarknaderna. Dessutom handlar det naturligtvis om att sänka arbetsgivaravgifterna för unga, vilket regeringen har gjort, och även, som Carl B Hamilton sade, sänka krogmomsen. Denna bransch är ofta inträdesporten till arbetsmarknaden för unga.

Om detta har givit resultat eller inte tycker jag är svårt att säga. Vi vet inte vad det hade blivit om vi inte hade gjort detta. Man kan titta på siffrorna och säga att det inte har hänt så mycket. Nja, det kanske är så, men det kanske hade hänt mycket värre saker om det inte hade gjorts.

Tycker man illa om någonting som till exempel får miljöeffekter, som bensin eller så, lägger man på straffavgifter på detta. Tanken med det är att minska efterfrågan på bensin, eller på cigaretter eller alkohol. Att givet dagens nivå införa en chockskatt på att anställa ungdomar – hur kan man då tro att man ska öka efterfrågan på ungdomar? Det är för mig obegripligt. Det skulle vara intressant för mig att få veta, tycker jag, och inte bara för mig.

Förutom detta tycker jag att det är viktigt att man kallar en spade för en spade. Ett sätt för den dåvarande regeringen att minska arbetslösheten var att förtidspensionera människor. Det är det vi nu kallar sjuk- och aktivitetsersättning. Det var som mest uppe i 550 000 människor, vilket är betydligt mer än 10 procent av arbetskraften. Inte sällan var det ungdomar strax över 20 år som fick veta: Du är inte välkommen på arbetsmarknaden – under hela ditt liv.

Som mest förtidspensionerades under Socialdemokraternas tid 140 svenskar per dag. Detta är en skam för Sverige. Den siffran är i dag halverad, och vi har kommit ned till 400 000 i stocken. Den ska ned ytterligare.

Fru talman! Oavsett vad Carl B Hamilton försöker hävda från talarstolen är det så att det ekonomiska biståndet, det vi till vardags kallar socialbidrag, har ökat oberoende av konjunktur. Vi kan gå tillbaka ända till 2007. Därifrån och fram till 2011 ser vi en ökning. Det har varit när det var krisår 2008–2009, men också när vi peakade tillväxten 2010 och 2011. Det innebär att det är ett strukturellt problem. Det strukturella problemet tycker jag att Peter Norman försöker svära sig lite fri från, åtminstone undvika att prata om det alltför mycket.

Faktum kvarstår, det här behovet har ökat under de sex år som alliansregeringen har styrt Sverige. Det är kommunerna som uppenbarligen får betala för regeringens havererade jobbpolitik. Dessvärre ser det ut att hålla i sig.

I mitt hemlän, Västmanland, har det ekonomiska biståndet ökat med 8 procent bara sedan januari. Januari, februari, mars, april – en ökning på 8 procent. I Södermanland är ökningen 4 procent. Man kan titta på enskilda kommuner i Stockholms län, fru talman. Då ser vi att ökningen under de här få månaderna är 23 procent i Sigtuna, drygt 5 procent i Stockholms stad och 13 procent i Värmdö. Vad tänker regeringen göra? Vilka åtgärder tänker statsrådet vidta?

Nu berättar i alla fall Peter Norman att sänkta löner är ungefär vad han har tänkt sig, sänkta ungdomslöner i kombination med sänkt arbetsgivaravgift. Hur framgångsrik och lyckosam åtgärden med sänkta arbetsgivaravgifter för alla under 26 år har varit har vi ju sett. Hur många jobb har det skapat, Peter Norman? Ungdomsarbetslösheten ökar för varje gång ni vidtar en åtgärd. Det här har till och med era expertråd dömt ut för länge sedan. Men nu är det sänkta ungdomslöner som gäller för Peter Norman. Det är intressant.

Vad skulle regeringen kunna göra? Vi socialdemokrater har faktiskt lagt fram ett skarpt förslag om ett utbildningskontrakt för alla arbetslösa under 25 år som saknar gymnasiekompetens. Det visar sig nämligen att har man åtminstone en gymnasieexamen är det lättare att få jobb och slippa att gå till soc, som vi säger till vardags, och slippa få det ekonomiska biståndet. Det är ett skarpt förslag som vi hoppas att regeringen bejakar. Åtminstone har ni all anledning att göra det.

Meningen med utbildningskontraktet är att man kan kombinera praktik och jobb. All forskning på området visar att det är förstärkta förmedlingsinsatser, mer utbildning och mer praktik som skapar större möjligheter för folk att gå från bidrag till arbete. Nu återstår det att se om regeringen och Peter Norman kommer att bejaka det här.

De unga vuxna är ju överrepresenterade bland biståndsmottagarna, fru talman. Då duger det inte med tom retorik om förstärkt arbetslinje. Då måste mer seriösa förslag presenteras om hur man går från bidrag till arbete. Arbetslösheten ökar, Peter Norman, och bidragsberoendet likaså. Dessutom vet vi att 50 000 personer har fått ekonomiskt bistånd i mer än tre år.

Alltså: Socialbidragen är den enda försörjningen för många, och de personerna blir allt fler. Nu är det dags för statsrådet och regeringen att göra någonting åt bidragsberoendet, här och nu.

Anf. 55 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Jag tog med stort intresse del av förslaget om ett utbildningskontrakt. Jag ska inte kritisera det här och nu. Jag vill snarare vara lite konciliant och ta fasta på det som är grundtanken, nämligen att man ska binda ihop arbetsliv och skola på ett bättre sätt. Jag tror att det är helt rätt. Därför har också regeringen infört lärlingsutbildning, praktikplatser, instegsjobb, nystartsjobb och så vidare som är olika typer av rabatter till arbetsgivare för att anställa någon i sitt företag som annars inte hade fått jobb, någon som är ung och som behöver träna på att gå till ett jobb och sköta ett jobb. Jättebra! Kan vi samarbeta på linjen att binda ihop utbildning och arbetsliv, så mycket bättre!

Men jag tror också, som en liten förklaring, att det är viktigt att skilja på unga och unga. När man tittar på unga och bara konstaterar att arbetslösheten bland dem ligger på en viss nivå – det finns lite olika definitioner – måste man också titta bakom siffrorna för att specialdestinera de åtgärder som man vill vidta så att man får in dem till just den grupp som har det svårast.

Ett växande problem som har tillkommit – jag vill bara nämna det, det har inte så mycket med kommunernas socialbidrag att göra – är att gruppen unga invandrare har förändrats. Tidigare var det personer som kom från länder där de hade någorlunda utbildning. I dag är det personer som kan komma till Sverige från Somalia eller Afghanistan. De har ingen utbildning alls. Då är naturligtvis möjligheten att stoppa in dem i arbetslivet och få bort dem från bidragsberoende betydligt svårare än det var tidigare.

Anf. 56 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Det var ett ganska tunt svar från ansvarig minister när det gäller vad man ska göra åt den här problematiken. Mest var det frågor tillbaka till oppositionen om vad vi skulle föreslå. Nu är det väl på det sättet att det är regeringen som är ansvarig för den förda politiken och vad man ska göra. Till viss del är det vi som ställer frågor.

Det är inget nytt, kommunministern, att regeringen kritiserade den förda politiken fram till 2006. Det var ju ”massarbetslöshet” som rådde 2006. Det var det vi diskuterade hela valrörelsen. Nu är arbetslösheten ännu större. Nu kallas det inte massarbetslöshet längre. Nu skylls det på att det är lite olika grupper som kommer hit med sämre bakgrund och att det är det som är problemet. Det finns det väl en hel del myter omkring också. Det finns en del som påstår att det inte är någon stor förändring i de grupperna. Det är inget skäl i sig.

Jag skulle se fram emot tydligare svar, eller är det så tomt från regeringens sida? Man vet inte vad man ska göra åt det här utan socialbidragskostnaderna får fortsätta att skena.

Tycker inte kommunministern att det är ett problem att inte arbetslöshetsförsäkringen fungerar? Många får inte ersättning därför att de inte passar in i regelverket. Väldigt många är inte med i försäkringen därför att de tycker att den är för dyr och för dålig. Är inte detta ett problem?

Är det inte ett problem att många blir utförsäkrade från sjukförsäkringen och inte får något jobb när de ska provas mot arbetsmarknaden, som naturligtvis inte vill ha den som har en diagnos av något slag, och

när de provas kommer de inte ut? Är inte detta ett problem som också ligger till grund för det som har varit?

Sedan vill jag bara slå ett slag för utbildning. Vi ser ju att bland de ungdomar som inte har gymnasieutbildning är arbetslösheten till och med så hög som 40 procent. Det är klart att kan man klara en utbildning till ungdomar minskar man också risken för arbetslöshet väldigt mycket. Det måste vara en god insats. Varför gör inte regeringen mer på den sidan för att åstadkomma förbättringar för dem som är allra svårast arbetslösa?

Anf. 57 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Fru talman! Pia Nilsson har det inte lätt i sin roll som oppositionsföreträdare. Det skulle ha kunnat vara mycket goda förutsättningar för detta i det läge vi befinner oss i, med en skuldkris som härjar runt omkring oss. Det skulle ha kunnat vara så att Pia hade stått här och gett regeringen skulden för en arbetslöshet på 20–25 procent, en statsskuld på uppemot 100 procent av bnp och stora underskott i statens finanser.

Men så är det inte i vårt land. Vi har statsfinansier i balans, en låg statsskuld och fler som arbetar nu efter krisen än det var 2006 – 200 000 fler människor. Det här är relevant, fru talman. Även om Sven-Erik Österberg har en annan uppfattning är det här relevant. Man måste sätta saker i ett sammanhang och man måste ha perspektiv på sina ståndpunkter.

Utanförskapet har minskat. 150 000 färre förtidspensioneras mitt i krisen än före. 200 000 fler människor är i arbete under rådande skuldkris än det var 2006, före krisen. Totalt sett större skatteintäkter, faktiskt mer skatteintäkter på arbete än 2006 är det i dag. Det är en situation som skiljer sig helt och hållet från de allra flesta länder runt omkring oss. Det tar jag som intäkt för att regeringens arbetslinje fungerar mycket bra, till och med i den värsta skuldkris vi har sett sedan 30-talet.

Regeringens arbetslinje står mot Socialdemokraternas återställare. Det är viktigt att ha det med sig när man lyssnar på Pia Nilsson, för man måste ha lite perspektiv på det hon säger.

Fler arbetslösa är i arbetsmarknadsåtgärder nu än 2006. Mer än dubbelt så många är i utbildningsprogram nu än 2006. Det är viktigt att ha det med sig.

(forts.)

Prot. 2011/12:128

12 juni

*Svar på
interpellationer*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.01 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Anf. 58 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Skälet till att jag går in i debatten är att en representant för Alliansen, Jörgen Andersson, på sitt självgoda sätt sade: Vi har fixat 200 000 nya jobb. Men det är ju 357 000 människor som står utan jobb. Vi socialdemokrater skulle kunna säga att vi under våra regeringsperioder har ordnat miljontals jobb. Det hjälper ju inte om många människor står utanför arbetsmarknaden. Det hjälpte inte 2006 när vi förlorade valet för att vi inte tog jobbfrågan på allvar. Jag känner ungefär likadant i dag som jag gjorde då, nämligen en stor oro. Vart är jobbfrågan på väg? Om det i svaret hade stått att alliansregeringen tar frågan på mycket stort allvar och kommer att återkomma med ytterligare åtgärder senare hade jag inte varit fullt lika orolig. Nu har man anledning att vara orolig.

Något som gör oss som har varit kommunalpolitiskt aktiva oroliga är när det ekonomiska biståndet ökar. När antalet långtidsarbetslösa ökar vet man att det ekonomiska biståndet ökar. Det har ni inte kunnat svara på. Ni säger att det ska finnas bättre drivkrafter i socialförsäkringen och när det gäller skattesystemet. Vi har inte sett de resultaten. Ni står här och är självgoda. Ni har inte svaret på de frågor som alla arbetslösa har rätt att ställa.

Anf. 59 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jobbpolitiken, som den här interpellationen har kommit att utvecklas till att handla om, vilar på flera ben. Ett är att göra det mer lönsamt att arbeta. Ett annat är att göra det ännu billigare att anställa unga. Ett tredje ben är att göra det ännu billigare att anställa långtidsarbetslösa. Nu är subventionselementet så högt att det kostar knappt 3 000 kronor för en arbetsgivare att anställa en som är långtidsarbetslös. Ett fjärde ben är att göra det billigare för arbetsgivare att anställa ungdomar i restaurangmiljö eftersom det oftast är inkörsporren till arbete för unga. Ett femte ben är att se om det går att komma överens med de avtalande parterna på arbetsmarknaden och hitta andra typer av lösningar.

Jag är förvånad över att Pia Nilsson raljerar över den sista möjligheten, att tillsammans med arbetsmarknadens parter komma överens om andra avtalsformer. Jag vill med bestämdhet hävda att det metallavtal som slöts under krisen för några år sedan som innebär sänkningar för arbetsgivaren och kortare arbetstider för arbetstagarna var bra. Om jag inte minns fel var det Pia Nilssons partiordförande som var arkitekten bakom denna strategi. Att Pia Nilsson raljerar över detta tycker jag är tråkigt och lite märkligt.

Jag tror att det finns en skillnad i hur man ser på arbete. När krogmomsen diskuterades för några månader sedan använde ledande socialdemokrater mycket raljerande uttrycket toast-skagen-jobb om denna typ av arbete. Det vill jag påstå är ett förakt för en viss typ av arbete. Min uppfattning är att alla jobb behövs, såväl mycket kvalificerade som mycket okvalificerade. Inget jobb är fult, och inget jobb är fint, eller alla jobb är fina, och alla jobb behövs. Att raljerande kalla jobb för toast-skagen-jobb visar, tycker jag, ett visst förakt för vissa typer av arbete. Det är tråkigt.

När man vill att konsumtionen av något ska minska lägger man på skatt på varan. Vår strategi har varit att göra det billigare att anställa ungdomar. Ni vill göra det betydligt dyrare. Ni vill att en kostnadsslägga ska slås i huvudet på de arbetsgivare som anställer ungdomar. Ni vill också se till att det blir mycket dyrare för arbetsgivare i de branscher, som restaurangbranschen, som anställer ungdomar. Förklara för mig varför arbetsgivare ska anställa ungdomar om man chockhöjer kostnaderna för att anställa ungdomar jämfört med i dag. Det är en metod som används på alkohol, tobak och andra varor som vi inte tycker om i Sverige.

Anf. 60 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Inte med ett ord nämner statsrådet Peter Norman det faktum att bidragen för försörjning har ökat. Han nämner det inte med ett ord under de minuter han har haft till sitt förfogande. Det beklagar jag.

I stället talar Peter Norman om något slags förstärkt arbetslinje. Den tunnan skramlar verkligen tomt; det finns inte mycket substans att hämta. Under de sex år som alliansregeringen har styrt Sverige har antalet hushåll med ekonomiskt bidrag, alltså socialbidrag, ökat. Klart överrepresenterade är unga vuxna med låg utbildning. Förra året fick kommunerna betala 10 miljarder för dessa bidrag som till stor del beror på regeringens havererade jobbpolitik.

I svaret sägs i svepande ordalag att Sverige genom aktiva insatser ska motverka att arbetslösheten biter sig fast på en hög nivå. Arbetslösheten ligger redan i dag på en hög nivå, Peter Norman. Det skulle vara intressant att få veta vilka aktiva insatser statsrådet avser. Det står också i svaret att en fast förankring på arbetsmarknaden är det bästa sättet att inte behöva vara beroende av bidrag. Det är så sant. Men vad tänker regeringen göra för att fler ska få en fast förankring? Ni har inte lyckats under de sex år ni har styrt landet. Arbetslösheten ökar, bidragsberoendet likaså.

Fru talman! Det är hög tid att statsrådet Peter Norman och regeringen tar sitt ansvar och gör något åt det ökade bidragsberoendet nu – här och nu, inte sedan.

Anf. 61 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Fru talman! Vi är nog alla, precis som Börje Vestlund, väldigt oroliga, speciellt i det läge som vi nu befinner oss i med den skuld kris som finns runt omkring oss. Mitt tidigare inlägg gick ut på att sätta det perspektivet i relation till den raljerande ton som vi hörde från den socialdemokratiska sidan. Det betyder inte att det inte finns problem och att man inte måste ta dem på allvar. Vi måste fortsätta att arbeta för att bryta allt utanförskap. Det handlar om att fortsätta arbetslinjen.

Det handlar om att hjälpa människor till ett friskare liv genom rehabilitering och relevanta vårdinsatser. Det handlar om en aktiv jobbförmedling och bättre matchning på arbetsmarknaden. Det handlar om att göra människor anställbara genom utbildningsinsatser.

Jag vill påstå att alliansregeringen har varit framgångsrik i detta. Vi ser – det var därför jag tog upp det – att närmare 200 000 människor har återinträtt från ett utanförskap till ett inkluderande, friskare och berikande liv. Dessutom är fler i dag i utbildning än någonsin tidigare. Detta arbete måste fortsätta.

Där står en bevisat fungerande arbetslinje mot en socialdemokrati som nostalgiskt ser tillbaka på en ordning där man flyttade ut människor i ett permanent utanförskap, bort från arbetsmarknaden. Det är detta som vi inte vill tillbaka till. Vi måste fortsätta på den inslagna vägen.

För att ställa saker i relation till varandra är det faktiskt så att det är många länder som har en arbetslöshet på uppemot 20–25 procent. För svenskt vidkommande var antalet arbetslösa 336 000 år 2006. Nu är det 378 000. Men det är 200 000 fler i arbete.

Anf. 62 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Med tanke på det som sades måste man sätta det i relation till hur många fler svenskar som det har blivit under tiden. Men jag har inte den siffran här. Det var kanske inte så imponerande. Det är inte 200 000 som har kommit från ett utanförskap, utan det är 200 000 nya jobb som har skapats. Hur många av dessa människor som har kommit från ett utanförskap vet faktiskt inte regeringen. Det har man inte räknat på riktigt.

Jag tänkte att jag skulle säga ett par saker om den sänkta arbetsgivaravgiften för ungdomar. Den ger ju ingen effekt. Det har man konstaterat. Det har varit ganska många utvärderingar om detta. Sedan kan man alltid diskutera vilken effekt det skulle få om man höjde arbetsgivaravgiften. Det kan man alltid diskutera. Men kom inte och säg att sänkningen av arbetsgivaravgiften har skapat ungdomsjobben. Det har varit tillräckligt många vetenskapliga utredningar och experter som har utvärderat och konstaterat att den inte gav någon effekt.

Det andra som jag skulle vilja säga är att jag inte ser allvarligt på krogmomsen. Jag är en stolt servitör och kommer alltid att vara servitör och känner mycket för krogbranschen. Men det innebär inte att jag tycker att det ska vara särskilda subventioner för krogbranschen. Det har jag aldrig tyckt och kommer aldrig att tycka. Det är en mycket stor skillnad.

Man ska hantera krogbranschen på många sätt, näringspolitiskt och på andra sätt. Men sänkningen av krogmomsen kommer inte att skapa särskilt många jobb. Det är många av dem som har gjort utvärderingar av detta som är beredda att skriva under på det. Nu har vi haft den under så kort tid, och vi kan inte säga hur många jobb den gav.

Branschen sade när jag var aktiv i den att den skapade 10 000 jobb. I dag säger man att den skapar 10 000 jobb. Vi får se hur många det är.

Anf. 63 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag ska gärna beröra det som Pia Nilsson önskade. Bidragen för försörjning har ökat. Kommunerna har problem. Jag håller med om det. Det är uppenbara problem.

Jag talar ofta med kommunerna, både enskilt med kommunerna och med SKL. Vi sköt till pengar när det var kris. Vi är beredda att skjuta till pengar igen om det blir kris. Vi förstår deras problem. Detta är, precis som Pia Nilsson säger, effekten av att vi har en hög arbetslöshet framför allt bland unga. Jag vidgår detta utan problem. Frågan är vad man gör åt det.

Vi vill göra det billigare att anställa unga. Ni vill göra det dyrare att anställa unga. Vi vill göra det billigare för branscher som anställer många unga att anställa unga. Ni vill göra det dyrare för dem att anställa unga.

Hur kan ni tro att denna politik ska fungera? Eller ska vi göra som ni gjorde tidigare och börja förtidspensionera folk igen? När det var som allra värst var det 140 om dagen. Nu har vi pressat tillbaka antalet förtidspensionerade till 400 000. Det är 150 000 färre än när det var som värst. Dessa människor har lyckats få en framtidstro. Jag är även bolagsminister och ansvarar för Samhall. Där har jag sett ett antal personer som förut var förtidspensionerade och som nu får en sysselsättning och har fått en värdighet i livet. Det är jag jättestolt över.

Det är en stor skiljelinje mellan oss. Ni tror att man kan anställa ungdomar genom att höja avgifterna. Vi tror att man kan anställa ungdomar genom att sänka avgifterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2011/12:417 om bonusar i Vattenfall

Anf. 64 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Sven-Erik Österberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att ändra på de rådande reglerna och rådande praxis för hur undantag från regeringens riktlinjer för bonusar medges.

Sven-Erik Österbergs interpellation ställs mot bakgrund av mitt svar på en skriftlig fråga i samma ämne. Österberg hänvisar till att det i svaret på den skriftliga frågan anges att det finns en möjlighet att göra undantag i de av regeringen beslutade riktlinjerna för bonusar. Österberg menar att det inte tydligt framgår av svaret av vem och på vilket sätt sådana undantag kan göras och att det kan gå att tolka som om enskilda tjänstemän på departementet, som utses till ombud för ägaren på bolagsstämman, kan fatta sådana beslut.

I svaret på den skriftliga frågan redogjorde jag för Vattenfall AB:s tillämpning av regeringens riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare. Årsmötet i Vattenfall AB har beslutat att godta styrelsens förslag till ersättningsriktlinjer för bolaget. Dessa innehåller en öppet redovisad och motiverad avvikelse från regeringens ersättningsriktlinjer vad gäller tillämpningen av regeringens riktlinjer i Vattenfalls dotterföretag. Vattenfalls tillämpning av regeringens riktlinjer sker inom ramen för principen ”följ eller förklara”.

Som ansvarigt statsråd har jag, genom regeringsbeslut, regeringens bemyndigande att företräda staten som ägare på bolagsstämman i vissa statligt ägda bolag. Med stöd av detta bemyndigande förordnar jag genom beslut ett befullmäktigat ombud som företräder ägaren och utövar rösträtt för staten som aktieägare på bolagsstämman i ett specifikt bolag. Samtidigt som ombudet förordnas fastställer jag en instruktion efter vilken ombudet har att rösta och agera på den aktuella bolagsstämman.

I fråga om att ta ställning till ett förslag från bolagets styrelse som medför en avvikelse från regeringens ersättningsriktlinjer har instruktionen, innan det att den fastställs, beretts inom Regeringskansliet. Ägarens beslut på bolagsstämman som medför att en avvikelse från regeringens ersättningsriktlinjer godtas föregås således av en för Regeringskansliet normal berednings- och beslutsprocess.

Mot denna bakgrund avser jag inte att vidta några åtgärder för att ändra på principerna för tillämpningen av regeringens ersättningsriktlinjer.

Anf. 65 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Jag tackar finansmarknadsministern för svaret. Jag har skrivit denna interpellation av två skäl. Dels tycker jag att det finns en rent konstitutionell fråga som gäller detta. Dels tycker jag att det finns en rent politisk fråga. Jag tänkte kortfattat beröra båda.

Det som regeringen har bestämt när det gäller avvikelser står i riktlinjerna, nämligen att styrelsen ska redovisa de särskilda skäl som finns för att i ett enskilt fall avvika från regeringens riktlinjer. Finansmarknadsministern har pekat på hur det har gått till.

Jag tycker att det är intressant rent konstitutionellt, vilket har tagits upp tidigare, när man gör sådana avvikelser.

I konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU10 skriver man om detta när det gäller regeringskanslibeslut. Ett enigt utskott skrev vid detta tillfälle: "Beslut i ärenden som innebär ställningstagande i frågor av politisk natur bör alltid fattas i regeringsbeslutets form." Det innebär alltså att beslut ska fattas kollektivt av regeringen av det skälet att regeringen kollektivt har fattat beslut om riktlinjerna. Gör man avvikelser från dem i detta fall kan man diskutera om det är rätt beslutsgång.

Det andra som jag vill ha finansmarknadsministerns syn på är en ren politisk fråga. Om man har gjort riktlinjer och om det finns särskilda skäl, är det då något som pekar på att man inte skulle vilja ha dessa särskilda skäl nästa år också eller året därpå, eller är detta något som är av tillfällig art detta år? I så fall är det bara att inse att ett riktlinjebeslut när det gäller bonusar för Vattenfalls dotterbolag inte har så stor betydelse i detta fall om man vill ha undantag. Då blir det mer ett slags dubbelmoral från regeringens sida när man först säger utåt till svenska folket att vi inte ska ha bonusar i statliga bolag. Men sedan när man redovisar särskilda skäl gör man undantag och tillåter bonusar i alla fall. Det tycker jag klingar lite falskt. Men jag är beredd att höra vad finansmarknadsministern har att säga just om dessa saker.

Anf. 66 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Tack för interpellationen. Jag tycker att sådana här frågor är väldigt viktiga. Jag och Sven-Erik Österberg har diskuterat dem förut, och jag tror att vi har i princip samma syn på frågan.

Vattenfall har drygt 400 dotterbolag. Många av de dotterbolagen är vilande, många har ingen verksamhet och har kanske en anställd och så vidare. Om man skulle tillämpa riktlinjerna på de 400 bolagen silar man i princip mygg och sväljer kameler.

De personer som då berörs kan inte påstås vara ledande befattningshavare i koncernen. Vad man är ute efter är att hitta de personer som just är ledande befattningshavare i koncernen.

Vattenfall har tillämpat en princip som jag tycker är rimlig. Man har rankat personerna i bolaget i viktighetsordning. Sedan har man dragit ett streck och sagt: Här definierar vi ledande befattningshavare. Några av dem är dotterbolagschefer, och några är det inte.

Man säger: Här vill vi ha ett bonusförbud, men inte på övriga. Jag tycker att det är ett pragmatiskt och bra sätt att få en god träffbild på de människor man vill ha en träffbild på.

Alternativet är att man kan stoltsera med någonting som har en dålig träffbild. Man kunde eventuellt råka ut för att det är väldigt viktiga personer i koncernledningen som kommer utanför. Men man råkar hitta en dotterbolagschef i något perifert land och kanske i ett perifert bolag som inte har någonting med företaget att göra. Då kan man som plakatpolitik säga: Titta vad duktiga vi är som lyckats få tag i alla dotterbolagschefer!

För mig är det viktigaste att hitta de personer man är ute efter. Bonus hör inte hemma bland ledande befattningshavare. Då gäller det att hitta en bra metod för detta. Det tycker jag att Vattenfall har gjort.

Anf. 67 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Tack för svaret, finansmarknadsministern. Vi kanske återkommer lite grann om de rent konstitutionella frågorna, om finansmarknadsministern har några synpunkter på den delen och hur regeringen har diskuterat i det fall som jag inledningsvis pekade på.

Jag hör vad finansmarknadsministern säger vad gäller bonusar. För mig framstår det som att man har en princip, och sedan gör man undantag. Det uppfattas på något sätt utåt som att man är ståndaktig när man gör principen. Men sedan godkänner man avsteg i det enskilda fallet eftersom det inte passar med principen.

Jag begriper hur man resonerar om ledande personer och så vidare. Eftersom det är ett helstatligt bolag och man kan föra en diskussion med koncernledning, är det inte möjligt att inledningsvis bestämma var man drar gränsen?

Koncernledningen bör ha en kontroll på sina dotterbolag och vilka som har ledande personer och vilka som inte är det. Om man gör en indelning från början slipper man hålla på med undantag i ett bonussystem. Man kan vara rak och tydlig när man säger var bonusar inte utgår och var bonusar kan utgå eftersom det inte är ledande poster.

Man kan göra en sådan statuerande del redan inledningsvis i stället för att säga att det inte ska vara bonusar. Sedan får man falla till föga på bolagsstämman och säga: Här finns det nog skäl att man inte ska ha det förbudet, och så får man göra undantag.

Jag eftersöker lite mer renhet och tydligare snitt. Man ser detta och läser om det i medierna. Även om jag begriper hur det ser ut blir det en signal utåt i svenska samhället som inte hänger ihop med vad man säger och har sagt för att dämpa bonusuttaget på ledande poster.

Anf. 68 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Om vi börjar med den konstitutionella frågan är det jag läste upp våra tjänstemäns bedömning av det konstitutionella läget. När Sven-Erik Österberg nu tar upp frågan med mig är jag naturligtvis beredd att göra en djupdykning i frågan och återkommer gärna om detta. Jag kan inte frågan, kort och gott. Men i och med att Sven-Erik Österberg läser upp detta från KU är jag mer än villig att borra i frågan och återkomma.

När det gäller den andra frågan finns det nog skäl för oss att diskutera med Vattenfall var strecket ska dras. Om man har en gradskala på personer och drar strecket lägre ned kommer åtminstone fler dotterbolagsche-

fer med. Det finns säkert skäl för oss att ta upp frågan med Vattenfall inför nästa års bolagsstämma.

Jag tror inte på att ha en princip som innefattar alla dotterbolagschefer. Det blir enligt min uppfattning ett slags plakatpolitik. Man träffar människor som man absolut inte kan definiera som ledande befattningshavare. Då riskerar man att få ett löjets skimmer över det hela.

Däremot kommer jag att diskutera med Vattenfall att inkludera fler personer i gruppen ledande befattningshavare än vad Vattenfall i dag har. Om man gör det kommer till exempel chefen på Ringhals förmodligen med, vilket inte är med i dag.

Där kan jag hålla med om att det ser lite märkligt ut att den personen inte är ledande befattningshavare. Där säger Vattenfall att man har två nivåer mellan den personen och koncernchefen, och därför är det inte ledande. Om man drar ned snöret för var man drar gränsen kommer man att innefatta den personen.

Förutom detta vill jag säga att jag har tämligen rent samvete i den här frågan. Vi kämpar hårt mot bonusar även där vi inte är allena saligrådande. Vi har hittills lyckats helt och hållet i Telia, trots att vi bara äger 37 ½ procent av rösterna.

Vi har inte lyckats i Nordea. Där söker vi allianser varje år med olika ägargrupper. Jag kan bara konstatera att våra finska kolleger har en annan syn på detta än vad vi har och även de bankägda fondbolagen.

Däremot försöker vi även på bolagsstämman varje år förklara vår syn och få med så många som möjligt på vår linje, men än så länge har det inte lyckats just i det bolaget.

Anf. 69 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Jag har ingen synpunkt när det gäller det konstitutionella. Jag konstaterar att om finansmarknadsministern går tillbaka och tittar på vad som är skrivet kan vi väl återkomma vid något tillfälle. Jag tyckte att det hängde ihop med det här till viss del när det gäller hur det har varit. Man kan väl se på vilket sätt det är. Det emotser jag en respons på så småningom.

När det gäller den andra delen tolkar jag det också som att det blir ett samtal med Vattenfall om gruppen ska utökas. Det finns en poäng med det. Där bonusen finns och får ett utfall pressar det också upp löner på dem som har fasta löner högre upp. Det får på så sätt en rekyleffekt. Chefen över den som har bonus vill ju inte ha sämre betalt än den som har bonus, utan det blir förhandlingar om fasta löner. Det är så det fungerar i praktiken. Det kan vara en poäng i att utvidga kretsen.

Jag tackar också för att finansmarknadsministern tar det på allvar och tar med det i kommande diskussioner, så får vi se vad resultatet blir.

Anf. 70 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Tack för en bra debatt. Jag tycker att frågan är väldigt viktig. Förutom att vi ska fortsätta vår strama linje vad gäller bonus för de statliga bolagen ska vi också se till att man har rimliga pensionsvillkor och avgångsvederlag. Där de inte finns ska dessa omförhandlas så att de är i linje med våra riktlinjer.

Detta är ett arbete som är ständigt pågående. Det finns nu ett fåtal exempel bland de statliga bolagen där man till exempel har pensioner som

är väl generösa. De försöker vi nu förhandla om. På bonussidan har vi kommit så långt som man kan komma rent principiellt, även om man i till exempel Vattenfall skulle kunna komma lite längre med antalet människor.

Vi tar frågan på största allvar, och vi återkommer gärna till riksdagen med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2011/12:128

12 juni

*Svar på
interpellationer*

16 § Svar på interpellation 2011/12:381 om lokalisering av statliga myndigheter

Anf. 71 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jasenko Omanovic har frågat näringsministern om hon avser att motverka dagens utveckling och se till att fler statliga myndigheter i framtiden lokaliseras ute i landet för att stärka den regionala utvecklingen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Alla beslut om hur förvaltningen ska organiseras vägleds av att förvaltningens organisation ska vara tydlig, ändamålsenlig och kostnadseffektiv. Myndigheterna ska ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet på ett effektivt och rättssäkert sätt. För att uppnå detta kan myndighetsstrukturen behöva förändras. Det sker främst genom att existerande verksamheter ombildas. Framför allt har regeringen arbetat för att effektivisera den statliga förvaltningen genom att slå samman myndigheter.

När en myndighet bildas genom överföring eller sammanslagning av uppgifter från andra myndigheter, måste regeringen naturligtvis ta hänsyn till befintliga verksamheter när man beslutar var myndigheten ska lokaliseras. Det handlar bland annat om att ta till vara den befintliga personalens kompetens och erfarenhet så att myndighetens kompetensförsörjning inte äventyras.

Det är enligt regeringens mening också viktigt att överväga om statliga myndigheters lokalisering i ökad utsträckning kan få en spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om nya myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentrum eller andra större orter. En utgångspunkt vid ett sådant övervägande ska vara att myndigheterna ska ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Exempel på myndigheter där huvudkontoret lokaliserats dit där ledningen för verksamheten tidigare funnits är Arbetsförmedlingen som har sitt huvudkontor i Stockholm och Lantmäteriet där huvudkontoret finns i Gävle. Själva verksamheten i dessa myndigheter är däremot fortsatt spridd över hela Sverige. Ett exempel på en ny myndighet är Statens servicecenter, som påbörjade sin verksamhet den 1 juni i år. Den består till största delen av befintliga verksamheter i Östersund och Gävle med en liten filial i Stockholm.

En väl fungerande statlig förvaltning har stor betydelse för Sveriges utveckling och den regionala tillväxten. Det sker dock främst genom att ge förutsättningar för den privata sektorn att utvecklas, genom god ser-

vice och tillgänglighet, genom rättssäker myndighetsutövning och genom stöd när det behövs.

När en myndighet etableras eller ombildas prövar regeringen var verksamheten ska lokaliseras. Då ska givetvis alla relevanta faktorer vägas in.

Anf. 72 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret!

Frågan om statlig närvaro ute i landet har flera olika aspekter. Jag skrev min fråga till näringsministern utifrån aspekten vad statens förvaltningsnärvaro ute i landet betyder för småföretagare. Svaret från statsrådet är att statlig förvaltning måste vara tydlig, ändamålsenlig, kostnadseffektiv och rättssäker. Det har jag inga problem med. Om jag minns rätt skrev jag i min interpellation att jag håller med om att staten ska vara effektiv och rättssäker.

Fru talman! Jag har fått brev från ett antal statsanställda vid Transportstyrelsens körkortssektion i Härnösand. Sektionen kommer förmodligen att läggas ned, och 21 anställda kommer att förlora sina jobb. Hur förklarar man nu den ombildning som görs i myndigheten? Säger man att de inte är tydliga, ändamålsenliga, kostnadseffektiva eller rättssäkra i beslutsfattandet? Det går inte att förklara nedläggningen på det sätt som statsrådet framför här. Det är något annat som ligger bakom beslutet, och det är något annat som ligger bakom trenden i Sverige att förlägga alla statliga myndigheter till stora städer. Det mesta hamnar faktiskt här i Stockholm. Det blir också ett Stockholmsproblem.

Det är bra att Stockholm växer. Det är bra att Stockholm kan konkurrera i ett europeiskt perspektiv. Men det blir problem också för Stockholm när växtkraften späds på med statliga jobb som flyttar hit utifrån landet.

Det är svårt att förklara detta för de anställda. Det råder ett mode bland dagens generaldirektörer att förlägga all verksamhet till Stockholm. Det är ungefär, fru talman, som att det är mode i dag att männen inte ska raka sig utan spara till skägg. Det är samma sak med detta mode. Det finns ingenting som säger att statsförvaltningen blir mer effektiv om den förläggs till Stockholm. Det finns ingenting som säger att förvaltningen blir mer kostnadseffektiv om den förläggs till Stockholm, inte heller att verksamheten blir mer rättssäker i Stockholm.

Tycker ministern något annat? Tycker ministern att verksamheten blir mer rättssäker i Stockholm än i Växjö, Luleå, Härnösand eller Borås? Är det där problemet ligger?

Jag tror att det är ett mode bland generaldirektörerna att förlägga verksamheten till Stockholm – tyvärr. Regeringen utövar ingen motkraft eller politisk vilja att uttala att staten ska vara representerad i hela landet.

Anf. 73 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Det är självklart intressanta och viktiga frågor att diskutera principer för lokalisering av statlig verksamhet. Det gäller att komma ihåg att vi har fått färre myndigheter under alliansregeringens tid. En stor del av minskningen har skett med hjälp av sammanslagningar, effektivisering och liknande. En del beror på att vi har krympt antalet myndighet-

er och försökt att skapa effektivare strukturer. Det har varit för att spara skattebetalarnas pengar.

Vi vet också att vi har ordningen i Sverige att varje myndighet själv bestämmer hur man vill organisera sig. Det kan innebära att det fattas beslut som Jasenko Omanovic och jag inte gillar, men vi har den ordningen därför att i annat fall ska regeringen detaljstyra varje myndighets inre arbete. Det är en ineffektiv modell.

Vi försöker jobba efter ett antal principer, och jag har redovisat dem i mitt interpellationssvar. Vi gör en seriös prövning när nya myndigheter etableras. Om två myndigheter slås samman till en ny myndighet är det ur praktisk synpunkt och kompetensförsörjningssynpunkt samt i fråga om hushållning av skattebetalarnas pengar rimligt att den nya myndigheten skapas på samma ställe som de andra två myndigheterna fanns på. Det finns inga enkla svar på dessa frågor.

Vad betyder statens närvaro i olika delar av Sverige? Vi ska komma ihåg att det första och det viktigaste är att staten erbjuder en rättssäker, effektiv och bra service till medborgarna. Skatteverkets arbete påverkar företagens utvecklingsmöjligheter. Men det är inte bara fråga om var Skatteverket finns rent fysiskt utan också vilken service som de facto ges. Hur fungerar verkets hemsida och telefonrådgivning? Det är minst lika viktigt.

Jag håller med om att det finns ett värde i att bygga upp kompetenskluster i olika delar av Sverige. I Sundsvall finns en hel del myndigheter som jobbar med pensionsfrågor, finansfrågor och liknande frågor. Det kräver till exempel hög kompetens på it-området. Där är den stora frågan hur myndigheterna kan försörjas med den it-kompetens de behöver. Men det skapar ett nyttigt kluster.

I Borlänge finns ett kluster med trafikfrågor. Jag bor nu i Jönköping, och där finns Skogsstyrelsen och Jordbruksverket. Det skapar ett nätverk, ett kluster, av kompetens. Om en ny verksamhet ska etableras med anknytning till detta är det rimligt att utnyttja kompetensen.

Det innebär också att det finns kompetens i Stockholm som man måste bygga vidare på.

Vi måste nyansera diskussionen. Jag är själv västerbottning. Jag är från Västerbottens inland. Jag känner mycket väl igen diskussionen. Jag brukar också ha en viss förkärlek för att gå tillbaka till fakta.

Låt oss titta på mängden statsanställda som andel av befolkningen i olika län. Då ligger inte Stockholm högst upp. Stockholms län kommer faktiskt först på femte plats. Det län i Sverige som har högst andel statsanställda är Uppsala. Därefter är det Västerbotten – mitt gamla hemlän. Norrbotten är trea, och Blekinge är fyra. Sedan kommer Stockholms län. Över rikssnittet, 2,5 procent av befolkningen som är anställd av staten, kommer också Västernorrland. Det är snarare Småland och sydöstra Sverige som är underrepresenterade i den här uppställningen.

Det här indikerar att det inte är så enkelt som att säga att alla är i Stockholm. Det är klart att mycket är i Stockholm. Riksdagen råkar befinna sig i Stockholm. Det är svårt att utlokalisera riksdagen ut i landet.

Jag håller med Jasenko om att det är viktigt att tänka på dessa aspekter. Jag håller också med om att det ibland går mode i saker och ting. Ett mode är att man gärna vill vara i Stockholms innerstad och gärna på ett fåtal gatuadresser.

Prot. 2011/12:128
12 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 74 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! När man skulle slå ihop tolv myndigheter till fyra på ett område sade man att alla fyra ska finnas inom armbågsavstånd i Stockholm. Självklart måste en del myndigheter finnas i Stockholm. Det säger sig självt. Stockholm är ju huvudstaden.

Men det finns många jobb. Jag nämnde här ett brev som jag har fått från anställda på Transportstyrelsen. Det finns ingen anledning att flytta jobben någon annanstans, till exempel till storstäderna. Det är det minsta de behöver.

Den andra aspekten som gjorde att jag skrev interpellationen är att de statliga myndigheter som finns ute i landet är stora kunder för en hel del småföretagare ute i kommuner där statsförvaltningen finns närvarande. Staten upphandlar varor och tjänster för ungefär 110–120 miljarder. Det är stora summor pengar. Om all verksamhet hamnar på väldigt få ställen i Sverige kommer de flesta företagarna på just de ställena att ha möjlighet att vara med och dela på den här stora kakan. Om man sprider ut verksamheten får de företag som finns ute i landet också chansen att ta del av dessa jobb. Det handlar kanske om taxiverksamhet, hyresverksamhet, lokalvård eller låssmedsverksamhet. Det kan handla om många olika företag som staten köper tjänster och varor av.

Därför är det viktigt att vi har en politisk vilja att sprida ut detta så mycket som möjligt. Det är självklart att man inte i detalj ska styra var myndigheterna ska ha sin verksamhet. Men man kan ha en politisk vilja och säga att staten är en mycket stor köpare av varor och tjänster ut på marknaden, och då ska man försöka att få den verksamheten utspridd så att de företag som finns ute i landet kan ta del av detta och konkurrera om de jobb som de kan få genom att sälja varor och tjänster till staten. Det är en del av detta.

Statsrådet nämnde Sundsvall. Det är ett lysande exempel på hur man kan bygga upp detta. Därför finns det nu ett universitet i Sundsvall, och därför finns det en del privata företag inom samma it-område. De finns där på plats eftersom det finns en kompetens. Men om den politiska viljan att placera dessa verksamheter just i Sundsvall inte hade funnits och om de här verksamheterna hade hamnat i Stockholm hade det kanske inte funnits ett universitet i dag. Då hade inte heller de privata företagen investerat i Sundsvall. Det är dit jag vill komma. Vi måste visa en politisk vilja. Vad vill vi? Vill vi att hela landet ska kunna ta del av detta eller inte?

Anf. 75 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag vill upplysa om att vi självfallet har sett till att nya myndighetsbildningar också har skett utanför Stockholm. Som exempel kan jag nämna Myndigheten för yrkeshögskolan som bildades 2009. Den hamnade i Västerås. Vatten- och havsmyndigheten bildades av gamla Fiskeriverket, som låg i Göteborg, och delar av Naturvårdsverket, som fanns i Stockholm. Det hamnade i Göteborg 2011. Tillväxtanalys hamnade i Östersund 2010, Energimarknadsinspektionen i Eskilstuna 2008 och Patentombudsnämnden i Sundsvall 2010. Det har skett hopslagningar av myndigheter och tillskapande av nya som har hamnat på andra ställen.

Jag vill också säga något om Statens servicecenter. Det är också ett intressant exempel. Här är tanken att vi, genom att i storskalig form hantera ekonomiadministrativa tjänster, ska spara pengar till skattebetalarna och samla upp de sysslorna på några få ställen i Sverige. Vi har börjat göra detta i Gävle och Östersund. Vi bygger nu en myndighet utifrån detta. Det kommer att innebära – för att vara rak – att vi minskar antalet tjänster i Stockholm och på andra orter och för över resurser till Östersund och Gävle. Samtidigt som de sparar pengar åt staten kommer de att i en mer storskalig form bedriva en effektiv personaladministrativ hantering. Det kommer också att skapa en massa tjänster runt omkring de här myndigheterna. Det är ett bra exempel på hur man kan jobba.

Vi vet också att personalomsättningen är lägre i Gävle och Östersund. Där är man ofta stabilare än vad man kanske är i storstäderna där personalen är mer flyktig och personalomsättningen blir högre. Det är ett bra exempel på det vi gör nu, och det sparar pengar åt statskassan och åt skattebetalarna och bidrar till en effektiv service och arbetstillfällen utanför Stockholms gränser.

Något som jag också tycker är viktigt att komma ihåg när det finns olika typer av regioner som vill dra till sig verksamhet, både privat och statlig, är att det gäller att bygga på de styrkefaktorer man har. Man måste marknadsföra den utbildningskapacitet man har, den kompetens som redan finns på orten och de kluster av kompetens som kanske finns. Det handlar också om personaltrogenheten och om att ha människor som lojalt ställer upp. Det visar sig vara faktorer som ofta finns ute i landet på olika sätt.

Jasenko Omanovic tar upp Transportstyrelsen som exempel. Jag kan inte det i detalj, men jag förutsätter att de lokalt berörda har en dialog med Transportstyrelsen om varför detta sker och vad man hade kunnat göra för att behålla de jobben. Men det handlar också om att även den myndigheten har på sig ett visst kostnadstryck. De har kanske ett visst ansvar att leverera tjänster till lägre kostnader. Då måste de se om sitt hus och välja hur de vill göra detta. Om det innebär att de flyttar tjänster från ett ställe till ett annat ställe måste man föra en diskussion med den myndigheten i första hand. Det kan inte vara så att staten dirigerar vilka fördelningar av arbetsuppgifter som enskilda myndigheter gör på olika ställen.

Vi ser till att vi har de här frågorna aktuella. När vi bildar nya myndigheter väger vi de här frågorna oerhört noggrant. Vi ser självfallet också många exempel på att vi lägger verksamheter utanför Stockholm. Jag visade också att Stockholm inte är överrepresenterat i förhållande till sin befolkningsstorlek. Det finns tvärtom flera län som ligger högre upp på listan över andel statsanställda av befolkningen.

Anf. 76 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Jag tog upp Transportstyrelsens körkortssektion därför att några anställda har vänt sig till mig och därför att statsrådet skriver i svaret: tydlig, ändamålsenlig, kostnadseffektiv och rättssäker. Jag tror att de uppfyller vartenda av de här kriterierna, men ändå hamnar jobben någon annanstans.

Jag misstänker att det går ett mode i organisationer och statlig förvaltning i Sverige. Jag tycker att det är olyckligt. Mindre kommuner

drabbas av detta. Företagen i de här kommunerna ser statlig verksamhet som en bra kund och en grund för att kunna bygga ut sin verksamhet. Det är olyckligt för det näringsliv som finns i de här små kommunerna.

Statsrådet nämnde Arbetsförmedlingen som ett exempel där man slog ihop myndigheter. Man såg direkt hur det blev i olika regioner när det uppstod en kris. Den gamla länsarbetsnämnden fanns inte. Man visste inte hur man skulle organisera sig, och då fick landshövdingen rycka in och samordna varsel och allting.

I dag har vi en arbetslöshet på 8 procent, och vart femte företag tackar nej till order eftersom man inte kan hitta rätt arbetskraft. Jag tycker att det är viktigt med statlig närvaro. Det är viktigt att kunna ha kontakt med näringslivet, kommuner och alla andra aktörer i olika delar av landet.

Anf. 77 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag vet inte om det faktum att vi skapade en myndighet av Arbetsförmedlingen och avskaffade länsarbetsnämnderna skulle vara orsaken till arbetslösheten. Jag tror att det är tvärtom. Vi har bättre möjligheter att skapa bra förutsättningar för de arbetslösa med den nuvarande strukturen.

Sedan handlar det om vad man gör av en organisation. En organisation kan vara effektiv och bra i tanken, men det handlar också om hur man använder innehållet. Jag tror att det är det vi ska diskutera. Vad blir det för output? Vad blir effekten av den statliga verksamheten? Vi vet att det är den service och den kvalitet vi erbjuder medborgarna för minsta möjliga pengar som blir avgörande i det långa loppet för hur medborgarna upplever förtroendet för staten. Det gäller också effekten för det privata näringslivet och för jobben i stort.

Vi får inte ha jobben som utgångspunkt för att organisera statlig verksamhet. Vi måste ha servicen, rättssäkerheten och effektiviteten som ledstjärna, men självklart måste vi också, vilket jag också uppfattar att Jasenko Omanovic är inne på, se till att staten finns representerad på olika ställen och att vi också har med aspekterna att Sverige är långt, avlångt och rikt på resurser. Det finns självklart med när regeringen jobbar med de här frågorna. Det kan jag garantera.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2011/12:419 om miljöskadliga subventioner

Anf. 78 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Ärade ledamot! Ärade åhörare! Jens Holm har ställt följande fyra frågor till mig: Avser ministern att verka för att de svenska miljöskadliga subventionerna ska avvecklas och i så fall när?

Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att på global nivå fasa ut de miljöskadliga subventionerna?

Är ministerns arbete med kartläggningen av miljöskadliga subventioner som ministern hänvisade till i svar på skriftlig fråga 2011/12:166 färdigt?

Avser ministern att offentliggöra kartläggningen?

Jag och regeringen prioriterar frågan om utfasning av miljöskadliga subventioner och kommer att lägga stor kraft på att möta de åtaganden som beslutats i Nagoya och i andra sammanhang.

En gemensam internationell syn är en förutsättning för framgång. FN-konferensen om hållbar utveckling, Rio + 20, ska äga rum i Rio de Janeiro den 13–22 juni 2012. Jag åker själv dit på fredag.

Grön ekonomi inom ramen för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling är ett av två huvudteman för konferensen. En av regeringens prioriteringar inför Rio + 20 är rätt prissättning inklusive utfasning av miljöskadliga subventioner som är oförenliga med en hållbar utveckling.

Regeringen har drivit frågan inom EU. Regeringen lyfter också utfasningen av miljöskadliga subventioner i andra sammanhang inom EU, till exempel under det svenska ordförandeskapet 2009 och i svenskt inspel till Kommissionen om färdplan för resurseffektivitet 2011.

Sverige driver att utfasning av fossilbränslesubventioner är en angelägen och kostnadseffektiv åtgärd mot klimatförändringar. Tillsammans med Nya Zeeland, Costa Rica, Danmark, Etiopien, Finland, Norge och Schweiz ingår Sverige i gruppen Friends of Fossil Fuels Subsidy Reform, FFFSR. Det är en informell grupp med syfte att främja avvecklingen av fossilbränslesubventioner genom att bland annat mana på och följa upp G20-ländernas åtgärder för att minska subventioner och därav följande utsläpp. Gruppen genomför för närvarande en gemensam démarche, alltså en uppvaktning, i G20-huvudstäder inför G20-mötet i Los Cabos och inför Rio + 20-mötet.

Den kartläggning av miljöskadliga subventioner som jag hänvisar till i mitt skriftliga svar på fråga 2011/12:166 pågår fortfarande, och regeringen avser att presentera en lägesrapport i höstens budgetproposition.

Anf. 79 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret. Jag tycker att frågan om miljöskadliga subventioner borde vara högt prioriterad, delvis för att det handlar om stora summor pengar som felriktas. Skattebetalarnas pengar går till saker som de inte skulle gå till. Framför allt är det stora summor pengar som motverkar viktiga miljö- och klimatmål.

Miljöskadliga subventioner försämrar den biologiska mångfalden, ökar utfiskningen av våra hav, kan förvärra övergödningen och kan öka våra utsläpp av klimatgaser.

Naturvårdsverket kom nyligen med en sammanställning av de potentiellt miljöskadliga subventionerna i Sverige. Om man tittar på den här gedigna sammanställningen ser man att det handlar om en mängd olika områden som får subventioner från staten och som kan förvärra miljöarbetet.

Vi känner sedan tidigare till flygets och sjöfartens skattebefrielse. Vi känner också till industrins stora nedsättningar av koldioxidskatten. Mindre känt är kanske att det går direkta köttsubventioner till privata företag och till organisationen Svensk köttinformation som har kunnat få marknadsföringspengar för att konsumtionen av kött ska gå upp när den har gått ned. De subventionerna betalades ut för ett antal år sedan i alla fall.

Prot. 2011/12:128

12 juni

*Svar på
interpellationer*

Det finns också stora subventioner till den svenska fiskeindustrin. Det är både EU-medel och nationella medel. Det handlar om befrielse från bränsleskatter, och det handlar om ett rent strukturstöd till fiskeflottor. Det är pengar till den här verksamheten som späder på utfiskningen av våra vatten.

Om man summerar Naturvårdsverkets sammanställning av de miljöskadliga subventionerna landar man på ungefär 50 miljarder svenska kronor. Det är väldigt stora summor.

Jag tycker att det är bra att miljöministern säger att regeringen prioriterar frågan, men jag har några följdfrågor.

Miljöministern säger till exempel att frågan prioriteras på EU-nivå, och då skulle jag vilja veta om regeringen har gjort något mer än att man lyfte upp den under det svenska ordförandeskapet och att man gjorde det här inspelet till färdplanen. Det är viktiga åtgärder förstås, men har regeringen gjort något mer, utöver det, på EU-nivå och vad har resultatet av det då blivit?

Det absolut viktigaste, tycker jag, är att vi i Sverige städar upp framför egen dörr. Jag pratade om ungefär 50 miljarder kronor i miljöskadliga subventioner bara här i Sverige, och jag tycker att regeringen borde ta fram en handlingsplan för hur de här miljöskadliga subventionerna ska fasas ut.

I slutet av november svarade miljöministern mig på min skriftliga fråga, och då fick jag svaret att Regeringskansliet arbetar med en kartläggning av de potentiellt miljöskadliga subventionerna. Nu, sex månader senare, får jag samma svar. Man fortsätter att arbeta med en kartläggning. Det är viktigt att kartlägga, men jag tycker att Naturvårdsverket egentligen redan har gjort den här kartläggningen åt oss.

Min direkta fråga till miljöministern är: När får vi utfasningsplanen mot de miljöskadliga subventionerna?

Anf. 80 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Allra först vill jag säga att jag verkligen välkomnar den här diskussionen. Den är nyttig, och den är klargörande.

Jens Holm har rätt i att tittar vi på hur det ser ut internationellt kan vi se att International Energy Agencys beräkningar visar att subventionerna för fossila bränslen i världen uppgick till 409 miljarder US-dollar under 2010. Det är en ökning från 300 miljarder året innan.

Tvärtemot vad man tror, att miljöskadliga subventioner skulle minska, har de alltså globalt sett ökat. Det här är mångdubbelt större siffror än de subventioner som finns för miljövänliga alternativ. Det är naturligtvis bekymmersamt. Det är bakgrunden till att vi jobbar mycket i olika internationella förhandlingar för att lyfta frågan, med awareness raising, för att gå igenom statistiken och diskutera med andra och för att i internationella överenskommelser hitta de texter som ger oss krokar som gör att vi kan fortsätta att driva på i den här utvecklingen.

Jag vill återigen nämna det gedigna och svåra förhandlingsarbete som våra förhandlare har gjort när det gäller Rio + 20, alltså FN:s hållbarhetskongress, där det nu faktiskt i sluttexten finns en formulering om att världen gemensamt ska arbeta för att avskaffa miljöskadliga subventioner.

Motsvarande arbete görs också inom EU-systemet, bland annat när vi tittar på resurseffektivitet, på sjunde miljöhandlingsprogrammet och på en mängd olika dokument. Det tar alldeles för lång tid att gå igenom allt, men det arbetet förs verkligen framåt.

Dessutom jobbar vi med den pådrivande gruppen av likeminded states, som det kallas, under ledning av Nya Zeeland. Vi har ett möte återigen i Rio nästa vecka. Det blir det tredje möte jag deltar i med denna gruppering, Friends of Fossil Fuel Subsidy Reform.

Naturvårdsverkets rapport är oerhört intressant. Det är en bruttolista. Med i denna lista och inkluderat i de 50 miljarder som Jens Holm nämner finns allt möjligt, högt och lågt. Jag måste säga att jag inte håller med om allting. I listan finns till exempel en lägre skattenivå för diesellok som vi har för att järnvägstrafiken ska fungera och subventioner för parkering av miljöbilar. Man kan resonera om hur skadligt detta egentligen är. Här ingår också transportstödet till de fyra Norrlandskommunerna. Det är givetvis så att det blir transporter av ett transportstöd, men det är också ett överlevnadsvillkor för den industri vi har i norr. Det är stora summor. Även reseavdrag för människor som har långt till arbetet ingår med 5 miljarder, en tiondel av de för Sveriges del miljöskadliga subventionerna.

Vi resonerar nu om detta, går igenom Naturvårdsverkets lista punkt för punkt och ser vad vi ska göra. En del punkter som Naturvårdsverket tar upp är naturligtvis väldigt allvarliga, men jag kan inte stå här och säga annat än att jag tycker att transportstödet till Norrlandskommunerna är bra. Jag tycker också att reseavdragen för människor som ska ta sig till arbetet är viktiga i det här fallet, med tanke på arbetslinjen. Den kostnaden är jag beredd att ta. Däremot jobbar jag väldigt mycket för att det ska vara alternativa bränslen i de bilar som människor använder. Men vi måste sortera begreppen lite grann i diskussionen.

Anf. 81 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag kan ta ett annat konkret exempel på en svensk miljöskadlig subvention. I fjol blev området Bratten i Västra Götaland ett havsreservat, vilket är jättebra. Men fortfarande pågår det bottentrålning där. Sedan Bratten blev ett marint reservat har man genomfört nästan 1 500 bottentrålningar i området. Och inte nog med det – de företag som fiskar i området får stora subventioner, både EU-medel och svenska medel. Totalt får den svenska fiskeflottan ungefär 160 miljoner kronor, tror jag, i direkta subventioner. Det är ett konkret exempel. Lena Ek borde verka för att denna subvention avskaffas både här i Sverige och självklart på EU-nivå. Jag tycker dessutom att det är extremt märkligt och oacceptabelt att man får bedriva bottentrålning i ett marint naturreservat.

Vad gäller Naturvårdsverkets lista över miljöskadliga subventioner kan jag hålla med Lena Ek om att man inte kan avskaffa alla de subventionerna. Jag har full respekt för att regeringen vill göra en noggrann genomgång. Jag tycker också att man måste ta med sociala aspekter av miljöpolitiken. Det är viktigt att hela Sverige ska kunna leva och att människor till exempel ska kunna göra reseavdrag. Men nu vet vi att den största delen av reseavdragen görs av människor i storstadsområdena, så det är inte direkt så att det främst är de ute på landsbygden som utnyttjar

dem. Där tror jag nog att Skatteverket skulle kunna bedriva ett mycket bättre jobb för att verkligen kontrollera om alla reseavdrag i Sverige är befogade.

En av mina huvudfrågor kvarstår och går tillbaka till Lena Ek. När får vi en handlingsplan från regeringen för att fasa ut de svenska miljöskadliga subventionerna? Jag kan acceptera att Lena Ek och regeringen vill återkomma till höstbudgeten, som man säger i svaret, med en egen inventering över de miljöskadliga subventionerna. Men då förväntar jag mig att det i den inventeringen ska vara tydligt angivet vilka miljöskadliga subventioner som regeringen är beredd att avskaffa och vilka som man tycker är viktiga att ha kvar av till exempel sociala skäl, glesbygdsskäl och så vidare. Jag vill bolla tillbaka frågan. När får vi planen för utfasning av de miljöskadliga subventionerna, Lena Ek?

Jag vill också påminna om att ifall de internationella förhandlingarna går trögt är det ofta så att om ett land går före och visar att man sopar rent framför egen dörr och avskaffar sina miljöskadliga subventioner är det självklart lättare att få med sig de andra länderna.

Anf. 82 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag blir glad över att Jens Holm bejakar att vi gör en kartläggning över subventionerna och att man inte kan ta hela sammanställningen från Naturvårdsverket pang rätt av. Vi måste värdera dem olika. Det finns sociala och ekonomiska aspekter. Det är anledningen till att det är ganska bra att först göra en kartläggning av hur subventionerna fungerar, vad vi kan göra åt dem och i vilka sammanhang och vilka vi faktiskt inte vill göra någonting åt samt att ha en politisk diskussion om detta.

Det är väldigt bra att ha denna kartläggning i höstbudgeten. En del av de oerhört komplicerade fenomen, höll jag på att säga, som finns på listan är sådana att det tar tid att göra kartläggningen. Det här kom i vint-ras. Lite drygt sex månader är väl en ganska acceptabel tid ändå.

Som sagt är jag inte beredd att avskaffa transportstödet till de fyra Norrlandskommunerna, även om det står på listan. Jag är inte beredd att avskaffa subventionerna till parkeringsplatser för miljöbilar, även om det står på listan. Jag inser också att vi behöver diesellok på järnvägarna och att det också där finns en anledning till att subventioner finns.

Man kan också göra en livscykelanalys till exempel av om det är bättre att ha svenskodlade tomater än importerade tomater ur ett miljöperspektiv, för på den här listan finns en nedsättning av energiskatten för växthusnäringen. I många sammanhang ser jag i rapporter att närodlad mat har en klimatfördel. När vi dessutom vet att växthusnäringen går över till att använda överskottsvärme från industrin på ett helt annat sätt än tidigare tycker jag att det är en viktig reform. Men nu är det kanske så att det är andra styrmedel som fungerar i detta sammanhang.

De 50 miljarder som nämns tror jag att man ska ta med en nypa salt. Här finns saker som vi absolut ska jobba med. Men det finns också saker som jag redan här och nu är beredd att säga att jag inte kommer att föreslå en ändring av. Möjligen kan man som sagt titta på regler eller hitta andra styrmedel, men man ska kunna leva i hela landet.

Något som jag också tycker att vi ska värdera i den här sammanställningen är vad det är vi påverkar i Sverige och hur vi driver de internationella förhandlingarna. Där är vi överens. Jag har sagt att vi ska vara

tidigare och tydligare i internationella förhandlingar, och jag tycker att vi håller på att visa att vi är det, som i exemplet med kortlivade klimatgaser, där det har gått väldigt bra sedan vi blivit riktigt tydliga på den punkten.

I den jämförelse som Nordiska rådet gjort av olika länders miljöskadliga subventioner är det ändå så att Sverige ligger ganska bra till, vilket jag vill framhålla i detta sammanhang. Det är väl anledningen till att en stor grupp länder verkligen vill ha med oss i den grupp av länder som driver reformer av miljöskadliga subventioner och där vi gemensamt har förberett förhandlingsarbetet inför Riokonferensen. Jag tycker alltså att vi är på väg åt rätt håll, även om jag också tycker att det finns saker kvar att göra.

Anf. 83 JENS HOLM (V):

Fru talman! Nu låter det nästan på Lena Ek som att hon tycker att närapå allt som finns i rapporten är subventioner som ska finnas kvar. I så fall vill jag understryka att vi inte är överens. En stor del av de subventioner som tas upp här är djupt problematiska. Jag nämnde tidigare till exempel flygets och sjöfartens skattebefrielse. Jag vet att det är svårt att fasa ut detta, men jag skulle vilja se ett mycket tydligare engagemang från regeringen. Ett sätt man kan lösa detta på är att helt enkelt låta till exempel flyget betala en skatt på sina utsläpp, alltså att man inför en flygskatt.

När det gäller industrins stora nedsättningar av koldioxidskatten vet jag inte hur många gånger mer i koldioxidskatt vanliga hushåll betalar; jag tror att det är över 20 gånger mer än vad industrin gör. Är det verkligen rimliga proportioner?

Köttsubventionerna som jag nämnde är inte så stora nu. Det handlar dock om att en stor del av köttet som produceras i EU nu konsumeras men att det så fort vi får ett överskott finns marknadsföringspengar redo för att få svenskarna och andra européer att konsumera mer kött. Vi vet att kött leder till stora klimatutsläpp.

Ta fiskeindustrin! Det är minst 150 miljoner kronor varje år bara till den svenska fiskeflottan. Vi vet att våra hav håller på att fiskas ut helt och hållet. Här skulle regeringen verkligen kunna göra någonting.

Jag vill dock tacka miljöministern för denna debatt. Jag vill passa på att fråga, än en gång: Lena Ek, kan jag tolka ditt svar som att ni i höstbudgeten kommer att presentera en mycket konkretare kartläggning och även en prioritering? Jag undrar om ni kommer att säga: Dessa miljöskadliga subventioner är vi beredda att ta bort, och så här gör vi. Andra subventioner får kanske finnas kvar eller ta lite längre tid att fasa ut. Det vill jag veta.

Anf. 84 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt intressant att diskutera flyget och sjöfarten. Jag måste säga det.

Jag tror att marknadsbaserade system i detta fall är väldigt bra, och jag tycker att handeln med utsläppsätter ändå levererar och är i linje med den nedåtgående kurva som enligt EU-överenskommelsen ska ge en minskning av utsläppen av växthusgaser, som är oerhört miljöskadliga, med 70 procent fram till 2050.

Flyget och sjöfarten har hittills varit helt oreglerade. I EU-förhandlingarna om handeln med utsläppsrätter var det faktiskt mitt ändringsförslag som innebar att flyget och sjöfarten skulle införas i systemet. Förhandlingsresultatet under det franska ordförandeskapet och miljöminister Borloo blev att sjöfarten ska införlivas i handeln med utsläppsrätter om det inte är så att den internationella maritima organisationen har klarat ut frågan i närtid. Det har gått ett par år sedan dess. Flyget ska införlivas på samma sätt ett par år därefter.

När det gäller flyget har vi redan nu förhandlingar, och vi diskuterade på miljørådet i går att EU ska stå fast vid att handel med utsläppsrätter ska gälla för flyget samt de avgifter det innebär. Det är en början. Det är alls inte en total lösning, men det är en början. Över tusen flygbolag följer nu reglerna, och tio flygbolag gör det inte. Det tycker jag är ett bra resultat på mycket kort tid.

Här ligger alltså väldigt mycket att hantera, både på EU-sidan och på den svenska sidan. Regeringen avser att återkomma i frågan i höstbudgeten. I exakt vilken form förhandlas under sommaren. Jag tycker att det är viktigt att vi driver på i frågan, och jag hoppas att vi i förhandlingarna i Rio om ett hållbart samhälle på global nivå ska kunna se att vi har en text om just utfasning av miljöskadliga subventioner. Det skulle kännas väldigt bra, och det är jag övertygad om att Jens Holm också skulle tycka.

Tack för en väldigt bra diskussion!

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmälades och bordlades

Proposition

2011/12:158 Sekretessen för djur- och växtarter

Skrivelse

2011/12:150 Riksrevisionens rapport om klimatrelaterade skatter

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition och denna skrivelse skulle förlängas till *onsdagen den 26 september*.

Konstitutionsutskottets betänkanden

2011/12:KU20 Granskningsbetänkande

2011/12:KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen m.m.

2011/12:KU24 Indelning i utgiftsområden

Utrikesutskottets betänkande

2011/12:UU9 Norden

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 juni

2011/12:621 Turkiets SRHR-politik

av *Carina Hägg* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 12 juni

2011/12:634 Återkallande av uppdrag vid ändrade majoritetsförhållanden

av *Lennart Axelsson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:635 Färre kvinnor i börsbolagens styrelser

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till statsrådet Nyamko Sabuni (FP)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 juni.

20 § Kammaren åtskildes kl. 19.13.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.01 och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsigelser.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till valberedningen	1
4 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
7 § Förnyad bordläggning.....	3
8 § Svar på interpellationerna 2011/12:372, 374 och 375 om kvinnosjukdomen endometrios, om födande kvinnors rätt till lustgas och om nationella riktlinjer mot svåra förlossningsskador	3
Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	3
Anf. 2 HILLEVI LARSSON (S).....	5
Anf. 3 FINN BENGTTSSON (M).....	6
Anf. 4 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	7
Anf. 5 HILLEVI LARSSON (S).....	8
Anf. 6 FINN BENGTTSSON (M).....	9
Anf. 7 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	10
Anf. 8 HILLEVI LARSSON (S).....	11
Anf. 9 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	11
9 § Svar på interpellation 2011/12:391 om underhållsstödet	12
Anf. 10 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	12
Anf. 11 HILLEVI LARSSON (S).....	14
Anf. 12 GUNILLA NORDGREN (M).....	15
Anf. 13 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	16
Anf. 14 HILLEVI LARSSON (S).....	17
Anf. 15 GUNILLA NORDGREN (M).....	18
Anf. 16 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	18
Anf. 17 HILLEVI LARSSON (S).....	19
Anf. 18 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	20
10 § Svar på interpellation 2011/12:402 om regeringens jämställdhetspolitik	20
Anf. 19 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	20
Anf. 20 EVA-LENA JANSSON (S)	21
Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S).....	22
Anf. 22 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	23
Anf. 23 EVA-LENA JANSSON (S)	24
Anf. 24 HILLEVI LARSSON (S).....	25
Anf. 25 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	25
Anf. 26 EVA-LENA JANSSON (S)	26
Anf. 27 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	27
11 § Svar på interpellation 2011/12:407 om yrkeshögskoleutbildning	27
Anf. 28 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	27

Anf. 29 ISAK FROM (S)	28
Anf. 30 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	29
Anf. 31 ISAK FROM (S)	30
Anf. 32 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	31
Anf. 33 ISAK FROM (S)	31
Anf. 34 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	32
12 § Svar på interpellation 2011/12:405 om Kulturarvslyftet.....	33
Anf. 35 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	33
Anf. 36 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	33
Anf. 37 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	34
Anf. 38 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	35
Anf. 39 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	36
Anf. 40 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	37
Anf. 41 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M).....	37
13 § Svar på interpellation 2011/12:393 om statens	
ägaransvar för Postnord.....	38
Anf. 42 Statsrådet PETER NORMAN (M)	38
Anf. 43 EVA-LENA JANSSON (S)	38
Anf. 44 Statsrådet PETER NORMAN (M)	39
Anf. 45 EVA-LENA JANSSON (S)	40
Anf. 46 Statsrådet PETER NORMAN (M)	41
Anf. 47 EVA-LENA JANSSON (S)	42
Anf. 48 Statsrådet PETER NORMAN (M)	42
14 § Svar på interpellation 2011/12:416 om ökat behov av	
ekonomiskt bistånd i Sverige	43
Anf. 49 Statsrådet PETER NORMAN (M)	43
Anf. 50 PIA NILSSON (S).....	43
Anf. 51 CARL B HAMILTON (FP)	44
Anf. 52 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S).....	45
Anf. 53 Statsrådet PETER NORMAN (M)	46
Anf. 54 PIA NILSSON (S).....	47
Anf. 55 CARL B HAMILTON (FP)	48
Anf. 56 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S).....	48
Anf. 57 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	49
(forts.).....	49
Ajournering.....	49
Återupptagna förhandlingar	49
14 § (forts.) Svar på interpellation 2011/12:416 om ökat behov	
av ekonomiskt bistånd i Sverige	50
Anf. 58 BÖRJE VESTLUND (S).....	50
Anf. 59 Statsrådet PETER NORMAN (M)	50
Anf. 60 PIA NILSSON (S).....	51
Anf. 61 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	51
Anf. 62 BÖRJE VESTLUND (S).....	52

Anf. 63 Statsrådet PETER NORMAN (M)	52
15 § Svar på interpellation 2011/12:417 om bonusar i	
Vattenfall	53
Anf. 64 Statsrådet PETER NORMAN (M)	53
Anf. 65 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S)	54
Anf. 66 Statsrådet PETER NORMAN (M)	54
Anf. 67 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S)	55
Anf. 68 Statsrådet PETER NORMAN (M)	55
Anf. 69 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S)	56
Anf. 70 Statsrådet PETER NORMAN (M)	56
16 § Svar på interpellation 2011/12:381 om lokalisering av	
statliga myndigheter	57
Anf. 71 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	57
Anf. 72 JASENKO OMANOVIC (S)	58
Anf. 73 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	58
Anf. 74 JASENKO OMANOVIC (S)	60
Anf. 75 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	60
Anf. 76 JASENKO OMANOVIC (S)	61
Anf. 77 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	62
17 § Svar på interpellation 2011/12:419 om miljöskadliga	
subventioner	62
Anf. 78 Miljöminister LENA EK (C)	62
Anf. 79 JENS HOLM (V)	63
Anf. 80 Miljöminister LENA EK (C)	64
Anf. 81 JENS HOLM (V)	65
Anf. 82 Miljöminister LENA EK (C)	66
Anf. 83 JENS HOLM (V)	67
Anf. 84 Miljöminister LENA EK (C)	67
18 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	68
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	69
20 § Kammaren åtskildes kl. 19.13.	69

